

pålvén Gregorius XV år 1622 stiftadt sällskap till utbredande af rom. katolska trosbekännelsen, egentl. på latin kalladt: Congregatio de propaganda fide. — 2) Förening, som har till ändamål att utbreda revolutionära läror och tillvägbringa revolutioner.

PROPAGATION, ---tschön, f. 5. Fortplantning; utbredande.

PROPAGERÄ, v. a. 1. Fortplanta; utbreda, utvidga.

PRO PATRIA, (pro patria, lat.; betyder: för fäderneslandet) Benämning på ett med fosterländskt syfte stiftadt ordenssällskap i Stockholm.

PROPEDEUTIK, präpedävtik, f. 5. (från grek.) Förberedande kunskap, tjänande som inledning till konst eller vetenskap.

PROPEDEUTISK, präpedävtisk, a. 2. Förberedande.

PROPHET, m. pl., se *Profet*, &c.

PROPONERA, v. a. 1. Föreslå. — *Proponerande*, n. 4.

PROPORTION, propärtschön, f. 5. 1) Förhållande, mån: *Få betalt i p. af (efter) arbetet*. — 2) (mat.) a) Förhållande mellan tvänne storheter. — b) Likhet i förhållanden emellan storheter.

PROPORTIONAL, propärtschonäl, f. 5. (mat.) En af storheterna i en proportion.

PROPORTIONAL-CIRKEL, propärtschonäl-sirkel, m. 2. pl. — *cirklar*. En måttstock, på tvänne linealer, sammanfästade i en ända, vid en axel, hvaromkring de fritt röras.

PROPORTIONALITER, propärtschonälit'er, adv. (lat.) Se *Proportionsvis*.

PROPORTIONEL, propärtschonäl, a. 2. Stående i lika förhållande. Förhållningsmessig.

PROPORTIONERA, propärtschonera, v. a. 1. Bringa i behörigt förhållande; afpassa, jemka så, att sådant förhållande uppkommer. — *P-d*, part. pass.

PROPORTIONERLIG, propärtschonerl'ig, a. 2. Som har riktiga proportioner; hvars delar stå i ett riktigt förhållande till hvarandra. — *Proportionerligt*, adv.

PROPORTIONSVIS, propärtschonövis, adv. I förhållande (efter något annat).

PROPOSITION, ---tschön, f. 5. 1) (log.) Sats. — 2) Förslag, tillbud. — 3) (särskilt) Konungens förslag vid riksdagarna.

PROPER, präp'er, a. 2. (fr. *Propre*, af lat. *Proprius*) Snugg.

PROPP, m. 2. Liten pjes af trä, kork, glas o. s. v., hvarmed den tränga öppningen till vissa smärre kärl, såsom flaskor, karaffer o. d., tilltappas. *Sätta p. i en flaska*.

PROPPA, v. a. 1. Tilltappa med propp. I samma mening säges äfv.: *P. igen, till. — P. i, full, fylla. P. i sig*, fylla magen med något. (Fig.) *P. i en lögn*, ljuga en full. — *Proppande*, n. 4. — *Proppning*, f. 2.

PROPPFULL, präpp full, a. 2. (fam.) Alldeles full.

PROPRETÉ, präpreté, f. 5. (fr. *Snygghet*).

PROPRIÉ, proprié, a. 1. (lat. *Proprius*) Egen. *Borgen som för p. skuld*.

PROPRIETÄR, ---är, m. 5. Egendomsägare.

PROREKTOR, pror'ektör, m. 5. (uttalas i pl. — *törarr*) En, som företräder rektors ställe vid ett universitet.

PROROGATION, ---tschön, f. 5. Uppskjutande, uppskof.

PROROGERÄ, v. a. 1. Uppskjuta. (I Eng-

land) *P. parlamentet*, uppskjuta dess sessioner till viss utsatt tid.

PROSA, prósa, f. 1. (af lat. *Prorsa*, näml. *oratio*) Obunden skrifart, obunden stil, i motsats till poesi eller vers. *Skrifva på p.*

PROSAIKER, prosäik'er, m. 5. Se *Prosaist*.

PROSAISK, prosäisk, a. 2. 1) Författad i obunden stil, obunden. — 2) (fig.) Hvardaglig, platt, torr.

PROSAIST, --i'sst, m. 5. Författare; som skriver på prosa.

PROSEKTOR, prosä'ektör, m. 5. (uttal. i pl. — *törarr*) En professors biträde vid undervisning i anatomen. [-sect-]

PROSELYT, -y't, m. 5. (grek. *Prosálytos*) 1) (ford. hos Judarna) Hedning, som öfvergått till judiska religionen. — 2) Benämning på alla, som öfvergå från en religionsbekännelse till en annan.

PROSELYTMAKARE, --y't---, m. 5. En, som driver proselytmakeri.

PROSELYTMAKERI, --y'tmakeri', n. 5. Ifrigt bemödande att värfva nya anhängare för en lära.

PROSIT, prósit, int. (latinskt ord; egentl.: må det gagna!) Se *Väl bekomme!* (under *Bekomma*).

PROSKRIBERA, v. a. 1. Förklara biligt; landsförvisa. — *P-d*, part. pass. Brukas ofta adjektivt i samma mening som: *Biligt, fågelfri, fridlös, landsförvist*. [-scrib-]

PROSKRIPTION, -skripttschön, f. 5. Förklaring i akt; landsförvisning. [-scrip-]

PROSODI, --di', f. 5. (grek. *Prosodia*) Läran om ordens ljudvigt och om versbyggnaden. Tonlära.

PROSODISK, a. 2. Som tillhör eller har afseende på prosodien.

PROSPECTUS, prospä'ktuss, m. (lat.) Anmälan, hvari uppgifves planen för en bok, en tidning o. s. v., innan de utkomma.

PROSPEKT, prospä'kt, m. 5. 1) Anblick, utsigt. — 2) Teckning, som föreställer utsigten af en byggnad, o. s. v. [-spect-]

PROST, próst, m. 2. (förkortadt af *Probst*, sammandraget af *Præpositus*, förståndare) 1) Se *Kontraktsprost*, *Domprost*. — 2) Titel, som af konsistorium tilldelas förtjenta pastorer. — *Se P-fru*.

PROSTERI, --ri', n. 5. Se *Kontrakt*, 2. — Skrifves äfv. *Prosteri*.

PROSTGÅRD, m. 2. Benämning på prestgård, då der boende pastor är prost.

PROSTINNA, f. 1. Prostrfru.

PROSTITUERA, v. a. 1. Hålla fal till otukt; blottställa för allmän vanära. — *P. sig*, v. r. Låta bruka sig till otukt; vanära sig, blottställa sin heder.

PROSTITUTION, ---tschön, f. 5. Öfverlemnande till otukt, djup förnedring genom otukt; vanärande, förädrande missbruk, falhet.

PROSTMAGE, m. 2. pl. — *magar*. (skämtv.) Istermage.

PROSTUNNA, f. 1. Afgift af en tunn råg eller korn, hvilken af hvarje kyrka utgår, såsom lön åt kontraktsposten.

PROSTVÄSKA, f. 1. Väska, hvari kontraktsprost till presterna inom sitt prosteri sänder de skrivelser, som tillhöra hans befattning.

PROTEGERÄ, proteschära, v. a. 1. (fr. *Protéger*, af lat. *Prolegere*) Beskydda. — *Protege*, s. m. 3. Skyddling.

PROTEKTION, protä'ktschön, f. 5. Beskyddande, beskydd. [-tect-]

PROTEKTOR, protä'ktör, m. 5. (uttalas i pl. — *törarr*) Beskyddare. [-tect-]

PROTEKTORÄT, protä'ktörät, n. 5. o. 5. Skyddskap.

PROTEST, -tä'sst, m. 5. 1) Högtidlig förklaring, hvarigenom man bestrider någonting, för att hålla sin rätt eller talan öppen. Insaga. — 2) Notariatdokument, hvarigenom intygas, att en vaxel ej vid förfalltiden blifvit inlöst. — 3) Se *Sjöprotest*.

PROTESTANT, protästännt, m. 5. *P-er* kallas med ett gemensamt namn Lutheraner och Reformerte, emedan de protesterade mot riksdagsbeslutet i Speier år 1520.

PROTESTANTISK, a. 2. Som tillhör eller har afseende på Protestanterne och deras lära.

PROTESTANTISM, protästännt'ism, m. sing. De åsikter, som ligga till grund för protestanternes lära, näml. att i religionsaker ej erkänna någon mensklig auktoritet, utan blott den H. Skrift och förnuftet.

PROTESTATION, protästatschön, f. 5. Se *Protest*.

PROTESTERA, protästera, v. n. 1. (lat. *Protestari*) Förklara missnöje. *P. emot*, förmligen bestrida. — *Protesterande*, n. 4. o. *Protestering*, f. 2.

PROTOKOLL, protokäll, n. 3. o. 5. (medelt. lat. *Protocolum*, af grek. *Protos*, den förste, och *Kollao*, jag vidhäftar, således egentl.: det främst vidhäftade bladet i en bok, hvarpå påskriften eller rubriken stod) Skriftlig uppsats, hvari redogöres för gången af förhandlingarna vid en domstol, förloppet vid ett sammanträde, en syn, o. s. v. *Föra p-et*, uppsätta denna redogörelse på stället under själva förhandlingarna. *Föra p. öfver*, sålunda skriftligen redogöra för något. *Begära utdrag af p-et*. *Föra, taga till p-et*, inrycka i p-et, der anteckna. — *Se P-sutdrag*. [-coll-]

PROTOKOLLIST, protokäll'ist, m. 5. En, som förer protokollet. [-collist-]

PROTOKOLL-SEKRETERARE, protokäll'---, m. 5. Tjensteman, som förer protokollet i någon afdelning af Kongl. Maj:ts Kansli.

PROTONOTARIE, ---tär, m. 5. Förste notarie vid en öfverrätt eller i ett kollegium.

PROTOTYP, --t'yp, m. 5. (från grek.) Urbild; mönster.

PROVERB, -värrb, n. 5. 1) Ordspråk. — 2) Liten komedi, som grundar sig på ett ordspråk.

PROVIANT, --ännt, m. sing. (ital. *Provianda*, af lat. *Providere*, förse) Munförråd. — *Se P-magasin*, -skepp, -vagn.

PROVIANTERÄ, --änntera, v. a. 1. Förse med proviant. — *V. n.* Förse sig dermed. — *Proviantering*, f. 2.

PROVIANTMÄSTARE, --ännt---, m. 5. Den, som har tillsyn öfver provianten vid en armé, på skepp, o. s. v.

PROVINCIAL, provinnsäl, a. Som tillhör ett landskap. I sammansättningar, t. ex.: *P-bank*. — *S. m. 3.* Uppsynsman öfver flera till samma orden hörande kloster inom ett visst område.

PROVINCIALISM, provinnsäl'ism, m. 5. Ord eller språkbruk, som tillhör ett visst landskap. Landskapsord.

PROVINS, -i'ns, m. 5. (lat. *Provincia*) Landskap.

PROVINSORD, -i'nsörd, n. 5. Se *Landskapsord*.

PROVINSROS, -i'nsrös, f. 1. En varietet af den vanliga Trädgårdströnsen med lägre och svagare växt, tätare taggar, mörkare och rödaktigare skott. *Rosa centifolia provincialis*.

PROVINSPRÄK, n. 5. Se *Landskapsmål*.

PROVISION, --schön, f. 5. 1) Förråd. — 2) Arvde för en kommissionärs besvär.

PROVISIONEL, --schönäl, a. 2. Som tills vidare sker, begagnas, beslutes eller vidtages. *P. byggnad, ätgärd*.

PROVISOR, provi'sör, m. 5. (uttalas i pl. — *örarr*) Examinerad föreståndare på ett apotek.

PROVISORISK, a. 2. Se *Provisionel*. — *Provisoriskt*, adv. Tills vidare.

PROVOCERA, v. a. 4. Utfordra, utmana; uppmana; reta, egga.

PROVOKATION, ---tschön, f. 5. Utfordran, utmaning; eggelse. [-voc-]

PRUDENTLIG, prudä'nntlig, a. 2. (af lat. *Prudens*; sam. och skämtv.) Smännt, behändig. — *Prudentligt*, adv.

PRUNK, prün'gk, n. sing. Se *Prälände*.

PRUNKA, prün'gka, v. n. 1. Se *Prälände*. *P. med granna kläder*. (Fig.) *Ängen p-r med sin blomsterprakt*. *P. med lånta fjädrar*, se *Fjädrer*. — Part. pres. *Prunkande* brukas nästan adjektivt. *P. drägt*. *En p. blomma*.

PRUNKANDE, prün'gkande, n. 4. Se *Prälände*.

PRUSTA, v. n. 1. 1) Nysa häftigt. *P. ut*, se *Frusta ut*. — 2) (om hästar) Se *Frusta*, 1. — *Prustande*, n. 4. o. *Prustning*, f. 2.

PRUSTROT, f. 5. pl. — *rötter*. 1) Örsläktet *Helleborus Scari P.*, en art deraf med vackra, hvita blommor, skarp och farlig. H. niger. *Grön P.*, med gröna lutande blommor. H. viridis. — 2) Pulver af Svart Prustrot, som förorsakar nysning.

PRUSTROTSÖRT, f. 5. Örten *Veratrum*. *Hvit P.*, en art deraf, känd såsom nysmedel. *V. album*.

PRUT, n. sing. Se *Prutande*. *Efter mycket p.*, efter mycket prutande; äfv. efter många svårigheter, inkast, betänkligheter; efter mycket motstånd. *Med mycket p.*, med många svårigheter, mycken möda. *Utän p.*, utan att något prutas; utan invändning.

PRUTA, v. n. 1. Betinga sig nedsättning i priset på en sak, hvarom man köpslår. Aktivt säges äfv. i samma mening *P. köp*. *P. nogaste köpet*, betinga sig bästa möjliga pris, som kan fås. *P. med någon*. *Låta p. med sig*, ej vara ovillig att nedsätta priset för det man har att sälja; (fig. fam.) vara medgörlig. (Fig.) *Han låter ej p. med sig*, beviljar ingen eftergift, är sträng i sina påståenden, fördringar. *P. på något, p. på priset*, begära nedsättning i priset. *P. på allting*. *Det är ej att p. på*, är nogaste priset; äfv. allför billigt pris att pruta på. *Det är mycket all p. på*, priset är nog högt tilltaget. *P. noga ell. på styfvern*, för att få en helt obetydlig nedsättning. (Ordspr.) *P. nått och betala rätt*, man bör vara mån om att få billigaste priset, men vara punktlig i sin betalning. *P. af, se Afpruta*. (Fam.) *P. emot*, göra svårigheter, invändningar; sträfvä emot.

PRUTANDE, n. 4. Betingande af nedsättning i priset på en sak.

PRUTARE, m. 5. En, som prutar mycket.

PRUTGÅS, s. f. 5. pl. — *gäss*. Simfågel af Gåssläktet, 2 fot lång, hufvud och hals svarta eller svartgrå, rygg och skuldror brungrå, un-

dergump och stjertäckare hytta. Anas torquatus.

PRUTMÅN, m. 3. Hvad som slås af på en varas pris.

PRUTNING, f. 2. Se *Prutande*.

PRUTPENNINGAR, m. 2. pl. Penningar, som afsprutas vid köp, och som uppköpare ofta tillägna sig.

PRUTSAM, a. 2. Som gerne vill pruta.

PRUTT, m. 2. (fam.) Ljudet, då man pruttar.

PRUTTA, v. n. 1. (fam.) Släppa väder genom bakändan, så att det höres. — *Pruttande*, n. 4. o. *Prutting*, f. 2.

PRYD, pry'd, a. (fr. *Prude*) Tillgjordt blygsam, sipp.

PRYDA, v. a. 2. 1) Försköna med något, som ger ett vackrare utseende, mera glans, mera behag. *P. en brud med juveler. P. ett rum.* — *Syn.* Bepryda, Besmycka, Smycka, Sira. — 2) (fig.) Utgöra en hedra, ära för någon; hedra. *Blygsamhet p-der en flicka eller Det p-der en flicka att vara blygsam. — Prydande*, n. 4. **PRYDERI**, -ri, f. 3. (fr. *Pruderie*) Tillgjordt blygsambet.

PRYDLIG, a. 2. Behagligt prydd. *P. kläddsel. P. stil.* — *Syn.* Sirligt. Se f. 6. *Vacker.*

PRYDLIGEN, adv. Se *Prydligt*.

PRYDLIGHET, f. 3. Egenskaper att vara pryddig. *Klädselns p.* — *Syn.* Sirlighet.

PRYDLIGT, adv. På ett pryddigt sätt. *P. klädd.* — *Syn.* Sirligt.

PRYDNAD, m. 3. 1) Hvad som pryder eller tjänar att pryda. *Hon är mycket fallen för p-er.* — *Syn.* Smycke, Grannlåt, Sirat. — 2) (fig.) a) Något som hedrar, gör ära åt. *Hon är en p. för sitt kön.* — b) Bildliga uttryck, talesätt o. s. v., hvarigenom stilen får ökad behag. *Stilens p-er.*

PRYDNING, f. 2. 1) Handlingen, då man pryder. — 2) Se *Prydnad*.

PRYGL, pry'g'l, pl. Bestrafning med käppslängar. *Låta gifva någon p. Låta en soldat få p. Jfr. Arsprygl.*

PRYGLA, v. a. 1. Slå med käpp. *P. upp. se Piska upp.* — *Pryglande*, n. 4. o. *Prygling*, f. 2.

PRYL, m. 2. Lång och stark nål af stål, hvarmed skomakare sticka upp läder för becktråden, m. m.

PRÅL, n. sing. 1) Se *Prålände*. — 2) Hvad som prålar, tjänar att pråla med; öfverdrifven prydlighet. Såges äfven i fig. mening. *Vara fallen för p.* (Fig.) *P. i stil.* — *Syn.* Grannlåt, Glitter.

PRÅLA, v. n. 1. 1) Lysa, skryta med grannlåt, glitter, v. med grannlåter. (Fig.) *P. med lånta behag. P. med lånta sjädrar*, se *Fjäder*. — 2) (fig.) Förnöja ögat med sin fägring, glans, prakt. *Blommorna p. i tusende färger.* — Part. pres. *Prålände* brukas ofta nästan adjektivt, t. ex.: *P. fägring, glans. P. stil.*

PRÅLANDE, n. 4. Lysande med grannlåt. Jfr. *Pråla*.

PRÅLIG, a. 2. Öfverdrifvet prydd. *P. kläddsel.* (Fig.) *P. stil.* — *Syn.* Utsirat, Utstofferad, Grann, Prunkande, Prålände.

PRÅLIGHET, f. 3. Öfverdrifven prydlighet. — *Syn.* Prål.

PRÅLIGT, adv. Öfverdrifvet pryddigt, med prål. *P. klädd.*

PRÅLSJUKA, f. sing. Öfverdrifven böjelse för prål.

PRÅM, m. 2. Plattbottadt fartyg, som begagnas att föra last till eller ifrån fartyg, och fortskaffas medelst staking.

PRÅMKÄRL, m. 2. 1) En, som förer en prām. — 2) Se *Färjkarl*.

PRÅNG, n. 3. 1) Gång emellan tvenne hus. — 2) Se *Nödspilla* och *Skrubb*.

PRÅNGA, v. n. 1. (sjöt.) Föra flera segel, än kultjen egentligen tillåter, för att segla sig fri från lä land, en förföljande fiende, o. s. v.

PRÅNGLA, v. n. 1. Bruka knep, för att göra sig af med en vara. Såges egentl. om hästskojare. *P. med hästar*, skoja med hästhandel. *P. bort*, genom knep göra sig af med. *P. út*, se *Utprångla*. — *Prånglande*, n. 4. o. *Prångling*, f. 2.

PRÅNGLARE, m. 3. En, som prånglar.

PRÅNGLERI, n. 3. Prånglande.

PRÅBENDE, se *Prebende*.

PRÅGEL, prä'g'l, m. 2. pl. präglar. (t. *Gepräge*) 1) Åbrycket af myntstämpeln på mynt. *Mynt med samma p., med otydlig, utnött p.* — 2) (fig.) Se *Astryck*, 4. [Pregel.]

PRÅGELVÄRK, n. 3. Se *Myntpress*. [Preg—]

PRÅGLA, v. a. 1. Genom intryckning af en i stål graverad stamp, förmedelst särskilda dertill inrättade maskiner, frambringa figurer på ytan af metallpjeser, isynn. mynt. *P. mynt. Hans bild är p-d på myntet. P. i'n, út, se Inpräglä, Utpräglä.* — *Pråglande*, n. 4. o. *Prågling*, f. 2. [Pregla.]

PRÅGLINGSMASKIN, ---schin, m. 3. Ett slags större myntpress. [Preg—]

PRÅGTIG, m. fl. se *Präktig*, &c.

PRÅJA, se *Preja*.

PRÅKTIG, a. 2. 1) Som utmärker sig genom prakt, lysande af prakt. *P-a kläder. En p. möbel. P-a rum. En p. herre.* — *Syn.* Grann, Praktfull, Prålände, Prunkande. — 2) (fam.) Förträfflig, kosbar. *En p. karl.* [Prägt—]

PRÅKTIGHET, f. 5. Se *Prakt*. [Prägt—]

PRÅKTIGT, adv. 1) Med prakt. *P. klädd.* — 2) (fam.) Ypperligt, högst förträffligt. *Åka p. Det går p.* [Prägt—]

PRÅLLA, se *Prella*.

PRÅNT, n. sing. Se *Fraktur*, 2 och 3. [Prent.]

PRÅNTA, v. a. 1. 1) Skrifva frakturstil. — 2) (fam.) Skrifva ganska långsamt, för att forma orden väl. *P. i'n, se Inpränta.* — *Präntande*, n. 4. o. *Präntning*, f. 2. [Prenta.]

PRÅRIER, prä'riär, 3. pl. (eng. *Prairies*) Vidsträckt slätter i Amerika, bevoxna med fodergräs, men vanligen utan träd och buskar. Gräsöknar.

PRÄSS, PRÄST, m. fl., se *Press*, *Prest*, &c.

PRÖFNING, f. 2. Handlingen, då någon eller något prövas. — *Ss.* *P-sdag, -stid, -sår.*

PRÖFNINGS-KOMITE, m. 3. Komité, som efter slutad taxering sammankallas af landshöfdingen i ett län, för att granska de särskilda taxeringarna å egendom, näringar, rörelse och löneinkomst.

PRÖFVA, v. a. 1. Försöka person eller sak, i afseende på egenskaper, beskaffenhet, tillstånd, halt, värde, duglighet. *P-ver allt och behåller det goda. P-ver eder själva, om j ären i tron. P. ens tålmod*, bemöta någon på ett sätt, att han lätt kan blifva otålig. *Det p-r tålmodet*, såges om något, som är svårt att tåla. *P. ett mål*, ransaka i ett mål. *P-ve domaren*, må domaren själf öfverväga och afgöra. *Rätten*

p-r honom förvunnen, finner honom skyldig. (Ordspr.) *I nöden p-s vännen*, se *Nöd*.

PRÖFVODAG, m. 2. Dag, då någon prövas.

PRÖFVOSTEN, se *Probersten*.

PRÖFVOTID, m. 3. Tid, hvarunder någon prövas.

PSÅLM, sällm, m. 3. (uttalas i pl. sällm'r) (grek. *Psalmós*, egentl. anslag på en harpsträng) 1) (ursprungl.) Sång, betedsagad af stränginstrumenter. — 2) Benämning på hvarje af de heliga sänger, som innehållas i G. Testamentet, och som sjöngos icke blott af Judarna i deras synagogor, utan ock af de första kristne vid deras gudstjenst. *David's p-er.* — 3) (nu) Andlig uppbyggelsesång, högtidlig sång till Guds ära. [Salm.]

PSÅLMBOK, sällmbók, f. 3. pl. — böcker. Bok, som innehåller en samling af psalmer.

PSÅLMBÅR, sällmbår, n. 3. Se *Blåhallon*.

PSÅLMIST, psalmist, m. 3. Författare af psalmer.

PSÅLMODIKON, psallmodikån, n. pl. — dika. (från grek.) Instrument med blott en sträng, hvilket spelas med stråke och begagnas isynn. till koralmedliders inöfning. Kallas egentl. *Monokord*.

PSÅLTARE, psåltare, m. 3. (grek. *Psaltarion*) 1) Ett slags stränginstrument hos de forna Judarna. — 2) Konung Davids psalmer i bibeln.

PSEUDONYM, psävdyänym, a. 2. o. s. 5. (af grek. *Pseudos*, lögn, och *Onoma*, namn) 1) (om författare) Som utgifvit en bok under ett diktadt namn. — 2) (om böcker) Utgifven under diktadt författarenamn.

PSYKISK, a. 2. (af grek. *Psykhé*, själ) Som angår eller har afseende på själen. *I fysiskt och p-t hänseende.* [-chisk.]

PSYKOLOG, psykålåg, m. 3. En, som är kunnig i psykologien. [Psycho—]

PSYKOLOGI, psykålågi, f. 3. (af grek. *Psyché*, själ, och *Logos*, lära) Läran om själen, eller den del af filosofien, som handlar om själen, dess förmågheter och verkningar, samt om själens och kroppens ömsesidiga inflytande på hvarandra. [Psych—]

PSYKOLOGISK, psykålåjisk, a. 2. Till psykologien hörande. [Psych—]

PUBERTET, pubärtét, f. 3. (lat. *Pubertas*) Manbarhet.

PUBLICERA, v. a. 1. Offentliggöra, kungöra; utsprida. — *Publicerande*, n. 4. o. *Publicering*, f. 2.

PUBLICIST, --ist, m. 3. 1) Författare i ämnen, som tillhöra statsrätten. — 2) Tidnings-skrifvare.

PUBLICISTISK, a. 2. Som tillhör eller har afseende på publicister. *P. verksamhet.*

PUBLICITET, ---ét, f. 3. Offentlighet.

PUBLIK, -ikt, a. 2. (lat. *Publicus*) Offentlig. — *S. m. 3.* (lat. *Publicum*) Se *Allmänhet*, 2.

PUBLIKAN, --ån, m. 3. (hos de forna Romarne) Förpaktare af statsinkomsterna. [—can.]

PUBLIKATION, ---tschön, f. 3. 1) Offentliggörande, offentlig förkunnande. — 2) Kungörelse. — 3) Utgifvande af en bok, en skrift.

PUBLIKT, -ikt, adv. Offentligen.

PUCKEL, pück'l, m. 2. pl. *pucklar*. Utväxt, som bildat sig på ryggen af en menniska derigenom, att ryggraden under uppväxten till följe af svaghet kommit att kröka sig.

PUCKELRYGGIG, a. 2. Som har puckel på ryggen. Brukas äfv. substantivt: *En p.*

PUCKELIG, a. 2. Som har formen af en puckel.

PUDDING, m. 2. (eng.) Ett slags maträtt, i

allmänhet tillagad af mjöl, smör, ägg, mjölk med tillsats af russin, korinter, citronskal och kanel, samt gräddad i en med smör inuti bestruken form. Kallas efter det ämne, som utgör den hufvudsakliga beståndsdel, Ris-, Sago-, Kött-, Kräft-, Fiskpudding, m. m. [Buding.]

PUDDINGSTEN, m. 2. En stenart, hvars grundmassa är grågul sandsten.

PUDDLA, v. a. 1. Färsta jern i slagn. — *Puddling*, f. 2.

PUDDLINGSUGN, m. 2. Ugn, hvari puddling verkställes.

PUDEL, púd'l, m. 2. pl. *puftar*. En art Vattenhund, med rundt halvud, breda, hängande öron, kroppen undersåtsig och kort, benen temligen korta, håren krulliga och ullika; färgen svart, grå, hvit. — *Ss.* *P-hund, -hynda*.

PUDER, púd'r, n. sing. 1) Den allra hvitaste sort stärkelse, pulveriserad och siktad, hvarmed man fordom beströdde hår och peruter, för att försköna dem. — 2) (fig. fam.) Dikt, hvarmed man söker narra någon.

PUDERÅSK, m. 2. Ask, hvaruti puder förvarades.

PUDERDOSA, f. 1. (artil.) Dosa, hvari mjölkkrut förvaras till brandrörs inpudring.

PUDERHJELTE, m. 2. pl. — *hylltar*. (ford.) Vål pudrad sprätt.

PUDERKÄPPA, f. 1. Ett slags kappa af lärt eller nåttelduk, som man kastade öfver axlarna, när man pudrade sig.

PUDERPUNG, m. 2. Stor läderpung, hvari puder förvarades.

PUDERPUST, m. 2. Pust, hvarmed puder utpustades på håret.

PUDERQVAST, m. 2. Se *Pudervippa*.

PUDERSKJÖRTA, f. 1. Se *Puderkappa*.

PUDERSOCKER, n. sing. Se *Farinsocker* och *Råsocker*.

PUDERVIPPA, f. 1. Vippa, hvarmed puder ströddes på håret.

PUDRA, v. a. 1. Beströ ens hår med puder. *P. i'n*, se *Inpudra*. *P. ned*, öfverströ med puder.

PUDRETT, -drätt, n. sing. (fr. *Poudrette*) Pulveriserad gödsel.

PUERIL, --il, a. 2. (lat. *Puerilis*) Barnslig.

PUFF, m. 2. I. (fam.) 1) Stöt. *Få en p. i ryggen.* — 2) Lindrig, dof knall. — 3) Ett i stora rynkor veckadt tygstycke, som brukas till garnering.

PUFF, m. 2. II. (eng.) Öfverdrifvet beröm, hvarmed i en tidning person eller sak utbasnas.

PUFF! int. Uttryck, hvarmed ljudet af en knall betecknas.

PUFFA, v. a. 1. I. (fam.) Gifva en puff eller puffar. *P. någon för bröstet.* — *P-s, v. d.* Gifva puffar; äfv. gifva hvarandra puffar. — *Puffande*, n. 4. o. *Puffning*, f. 2.

PUFFA, v. n. 1. II. *P. för någon*, i en tidning med öfverdrifvet beröm utbasna person eller sak.

PUFFARE, m. 3. En, som puffar.

PUFFERT, páf'rt, m. 2. (t. *Puffer*) Liten pistol.

PUFFIG, a. 2. Med puff (I, 5) garnerad. — *Puffighet*, f. 3.

PUFFÄRM, f. 2. Klädningsärm, garnerad med puff (I, 5).

PUKA, f. 1. (t. *Pauke*) Ett slags halfflotformigt musikinstrument af koppar, som står på en träställning och är öfverspändt med ett kalfskin,

på hvilket man slår med tvänne pinnar. Numera brukas alltid tvänne, olika stämde. *Slå på pukor.* — *Ss. Pukpinne, -skinn, -slagare.*

PUKA, v. n. 1. (gam.) Slå på pukor.

PUKE, m. sing. Se Puklörrne.

PUKHVETE, n. sing. Ört med långa rödbruna blommor, på åkrar bland råg. Melanopyrum aryense.

PUKLAF, pùkláv, m. 2. pl. — *lafvar.* Lafsläktet Cyphellum.

PUKTÖRNE, n. sing. Örtsläktet Ononis.

PULANG, -ång, m. 5. (fr. *Poulan*) I kortspel: 1) Insats af den, som gifver. — 2) Insats för hvarje vunnet spel, till kortpenningar. — 3) Tur. Då man betalar dubbelt.

PULL! pull! int. (fam.) Uttryck, hvarmed man lockar höns.

PULLA, f. 1. 1) (fam.) Höna. — 2) Skämtsam benämning på små flickor. — 3) Ett slags sällskapsspel, då man med slantar kastar i en liten grop i marken.

PULLUNGE, m. 2. pl. — *ungar.* (fam.) 1) Se *Kyckling.* — 2) Tecken (✓), som sättes i kanten af en skrift för minnes skull eller till ogillande.

PULPET, pulpét, m. 3. (lat. *Pulpitum*) Ställning med en snodt lutande plan upptill, att der vid förrätta något arbete, isynn. att skriva, läsa eller musicera. Deraf *Skrif-, Läs-, Notpulpét.*

PULPETTAK, pulpétták, n. 5. (byggn. k.) Halltak, stött emot en vägg och utåt uppbyggt på stolpar.

PULS, m. 2. I. (lat. *Pulsus*) 1) Rörelse af de större ådrorna i kroppen, som kännas på flera ställen, isynn. vid handlofven, till följe af hjertats utvidning och sammandragning. *Swag, stark, jemn, ojemn, hastig, långsam p. Käanna någon på p-en,* med handen undersöka dess puls; (fig.) pröva någon; försöka, hvad han går för. — 2) Se *Pulsåder.*

PULS, m. 2. II. Lång stång med en rund träklump i änden, hvarmed fiskare stöta i vattnet, för att skrämma fisk i not.

PULSA, v. n. 1. Stöta med puls i vattnet.

— *Pulsande, n. 4. o. Pulsning, f. 2.*

PULSARE, m. 5. En, som pulsar.

PULSATION, pulssatschón, f. 3. (med.) Hjer-tats eller pulsens klappning.

PULSERÁ, v. n. 1. (med.) Klappa, slå. Säges om hjerat och pulsorna.

PULSHÄMMARE, m. 2. pl. — *hamrar.* (fys.) Ett lufttomt glasrör, med kulor i begge ändar, af hvilka den ena är fylld med vatten, hvilket, när man omfattar röret med handen, begynner afdunsta, så att blåsor af vattengas uppstiga ur kulan i röret.

PULSÅDER, f. 1. pl. — *ådror.* Åder, som förer blodet ur hjertat genom hela kroppen.

PULSÅDERBRÄCK, n. 5. En pulsåders onaturliga utvidning.

PULSÅDERSTAM, m. 2. pl. — *stammar.* (anat.) Åder, som förer blodet ut ifrån hjertat.

PULTRON, pultrón, m. 5. (fr. *Poltron*) Feg stackare. — *Syn. Mes, Kruka, Hare.*

PULTRONERI, n. 5. Feghet, mesaktighet; feg handling.

PULVER, n. 5. (lat. *Pulvis*) 1) Hvarje till stoft rifvet eller stött ämne, isynn. läkemedel eller färgämnen. *Stöta till p.* — 2) Papper, hvari sådant finrifvet ämne är inviket. [Pulver.]

PULVERHEXA, f. 1. (fam.) Gammal hexa, [Pulver —.]

PULVERISERA, v. a. 1. Bringa ett ämne i pulverform, genom rifning, malning, stötning, o. s. v. — *Pulverisering, f. 2.* [Pulv —.]

PUMP, m. 2. Verktyg, hvarmed vatten uppföras genom ett rör. *P-ar äro antingen sug-pumpar eller tryckpumpar.*

PUMPA, v. a. 1. 1) Medelst pump uppförda vatten. *P. vatten ur skeppsrumpet. P. út,* genom pumpning utbringa. — 2) (fig. fam.) *P. någon,* locka ur honom något, som man vill veta. *P. i sig,* sluka i sig.

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

PUMPA, f. 1. 1) En af Gurkväxterna, ganska saftig och ofta ända till ett par lispund tung. Cucurbita Pepo. Se äfv. *Jättepumpa* och *Kale-basspumpa.*

kunskaper, o. s. v. *P. sterling,* ett engelskt, fordom verkligt prägladt mynt, nu blott fingeradt = 4 Rdr 16 sk. i svenskt silfver. — 5) (fig.) Naturgåva, förmåga. *Hvar och en efter sitt p.*

PUNDHUFVUD, n. 4. (fam.) Se *Dumhufvud.*

PUNDIG, a. 2. (artil.) Brukas i sammansättningar, för att beteckna vigten af de kulor, som skjutas ur en kanon, t. ex. *Tolfpundig kanon,* hvarmed skjutas kulor, som väga tolf skålpund.

PUNDIGTAL, n. 5. En kanons kaliber, med afseende på vigten af de kulor, som derur afskjutas.

PUNDING, m. 2. (i sammansättningar) Kanon med afseende på dess pundigtal, t. ex. *Tolfpundig, tolfpundig kanon.* Jfr. *Pundig.*

PUNDTAL, n. 5. Antal af pund.

PUNDTALS, adv. Räkadt efter pund, i pund. *Sälja p.*

PUNDVÄRA, f. 1. Sådan vara, som säljes pundtals, t. ex. viktualievarer. (Fam.) *P-rör,* stark söda, såsom kött, fläsk, m. m.

PUNDVIS, adv. Se *Pundtals.*

PUNG, m. 2. 1) Liten påse af skinn eller tyg, att deri förvaras något, t. ex. penningar, sybehör, o. s. v. *Lägga, stoppa något i en p.* — Bildar flera sammansättningar, såsom: *Skinn-, Sy-, Penningpung, m. fl.* — 2) (uti inskränkt mening) Penningpung. *Full, tom p.* (Fig.) *Ha en full p.,* vara väl försedd med penningar.

Stoppa i p-en, stryka i sin p., inkassera. *Taga till p-en, lösa på p-en,* utgifva penningar. *Lefva på en annans p.,* på en annans bekostnad. *Lefva på egen p.,* på egen bekostnad. — 3) Fruktskida. I sammansättningen: *Ärtpung.* — 4) Se *Häf, 2.* — 5) (anat.) *P-arne,* den säckformiga hinna, som omsluter testiklarna. — 6) (bot.) *P-ar,* se *Harpungar.* — *Ss. P-formig, -lås, -makare.*

PUNGA UT, v. n. 1. (fam.) Betala ut pengar. *P. ut med en summa för någon.*

PUNGDJUR, n. 5. Benämning på de djur, tillhörande 6:te ordningen af Däggdjuren, hvilka honor hafva under buken en pung, inom hvilken de bära sina späda ungar.

PUNGPERUK, --úk, m. 3. Peruk med hårpung.

PUNGREM, f. 2. pl. — *remmar.* Rem, hvarmed en pung tillsöres.

PUNGREN, púnggrén, a. 2. (fam.) Alldeles utan penningar.

PUNGRÄTTA, f. 1. Ett släkte af Pungdjuren med lång slingsvans, trög gång och vidrig lukt. Didelphis. Har flera arter, hvaribland *Opossum* och *Aeneas.*

PUNGSLÅ, v. a. 5. (böjes som *Slå*) (fam.) Nödgå någon att punga ut; preja. — *Pungslågen,* part. pass. Brukas nästan adjektivt i bem.: Alldeles utan penningar.

PUNGSPINDEL, m. 2. pl. — *spindlar.* En art spindel med mycket långa ben; har sitt namn deraf, att honan bär sina ägg med sig i en silkespung. *Dolomedes mirabilis.*

PUNGSTEN, m. 2. Se *Testikel.*

PUNGSUGEN, a. 2. neutr. — *et.* Se *Pungslagen* (under *Pungslå*).

PUNKT, púngkt, m. 3. (lat. *Punctum*) 1) Se *Prick.* *Teckna, utmärka med p-er.* *Gravera med p-er.* *Ritning med p-er.* *P-er på några insekters vingar.* — 2) (gram.) a) Skiljetecken, som sättes vid slutet af en fullständig mening eller period, när den icke innefattar ett utrop eller en direkt fråga. *Sätta p. vid slutet af en*

mening. (Fig. fam.) *Sätta p. för,* hindra, förekomma. *Och dermed p.,* och dermed slut! vare nog sagdt! *Till p. och pricka, se Prick, — b)* (i hebreiskan) Vokaltecken. — 5) Sats, mening, period, som börjas efter och slutas med en punkt (se bem. 2, a). *Första p-en i hans predikan.* *P. för p.,* alla punkterna, den ena efter den andra (säges äfv. för bem. 4 o. 5.) *Från p. till p. — 4)* Stycke, afdelning, artikel. *Fjerde p-en i kontraktet.* — 5) Omständighet, fråga, ämne, föremål för överläggning. *En vigtig, svår p. Angående denna p. äro de enige.* — 6) Ögonblick; bestämd tid. *Klockan 6 på p-en.* (Talesätt) *Stå på p-en att...* vara i begrepp att... — 7) Ort, ställe. *Lefva nöjd, på hvilken p. af jorden man än befinner sig.* — 8) Tillsänd, läge, omständigheter. *Han har nu kommit till den p-en, att han kan försörja sig sjelf.* — 9) Grad. *Till en viss p. — 10)* (geom.) Yttersta, odelbara gränsen af en linie. — 11) (i notskrift) Tecken, som, då det står efter en not, utmärker, att dess värde ökas med hälften; då det står uppför en not, att den skall spelas helt kort. [Punct.]

PUNKTERA, v. a. 1. 1) Beteckna, utmärka med punkt eller punkter. *P. af,* afteckna med punkter. — 2) a) (i gravering) Arbeta med prickkar. — b) (i miniaturmålning) Påsätta färgen prickvis. — *V. n. 1)* Hålla mot bankören i farao och andra hasardspel. — 2) Spå af vissa i sand gjorda punkter eller linier. [Punct —.]

PUNKTERARE, m. 5. En som punkterar. Se *Punktera, v. n. 2.* [Punct —.]

PUNKTERHJUL, púngktérhjul, n. 5. Litet hjul, hvarmed göras punkterade linier.

PUNKTERING, f. 2. 1) Handlingen, förrättningen, då man punkterar. — 2) Prickarne på en gravur eller miniaturmålning. — 3) Se *Punktuation.*

PUNKTERKONST, f. 3. Konsten att spå af vissa i sand gjorda punkter eller linier.

PUNKTERMÄNER, púngktérmanér, n. 5. Det måner i kopparstickarkonsten, då man punkterar (bem. 2, a).

PUNKTERNÅL, f. 2. Nål, som begagnas, då man punkterar (bem. 2).

PUNKTKORALL, m. 5. Korallsläktet Millepóra.

PUNKTLIG, púngktligg, a. 2. På punkten noggrann att fullgöra något, ytterst noggrann. Säges både om sak och person, t. ex.: *P. betalare, p. betalning.* — *Syn. Se Noggrann.*

PUNKTLIGEN, adv. Se *Punktligt.*

PUNKTLIGHET, f. 5. Egenskapen att vara punktlig. — *Syn. Se Noggrannhet.*

PUNKTLIGT, adv. Med punktlighet, fullkomligt noga. *P. utträtta ens befälningar.* — *Syn. Se Noggrant.*

PUNKTMONÅD, púngktmónád, m. 5. Ett infusionsdjur, alldeles punktligt rundt; det minsta kända djur i världen. *Monas Termo.*

PUNKTUATION, púngktuatichón, f. 3. Konsten eller sättet att begagna skiljetecken i skrift. [Punct —.]

PUNKTUEL, púngktuél, a. 2. Se *Punktlig.*

PUNKTUR, púngktúr, f. 5. (boktr.) Liten jernskifva, som, försedd i ändan med en spets, fastskruvas vid deckeln till en tryckpress, och tjänar till att åstadkomma register (se d. o.). [Punctur.]

PUNKTURSTIFT, púngktúrstíft, n. 5. (boktr.) Spetsen på en punktur. [Punct —.]

PUNKTVIS, adv. Punkt för punkt, en punkt i sänder.

PUNKTÖR, punnktör, m. 3. En, som punkterar i hasardspel. [Punctör.]

PUNS, m. 2. (fr. *Ponce*) 1) Liten stålstång, hvarmed intryck eller fördjupningar och upphöjningar åstadkommas i metallarbeten.

PUNSA, v. a. 1. (fr. *Ponce*) Med punspåse öfverfara en teckning, hvars drag man genomstungit med en nål, för att öfverföra teckningen på papper, pergament, o. s. v.

PUNSCH, punsch, m. 3. (eng. *Punch*) En bekant dryck, tillagad af arack eller rom med socker, vatten och citron. *En bål p.* — *Ss. P-bål, -glas.*

Anm. Ordet förmodas härleda sig af det malajiska *Pauscha*, fem, emedan drycken ursprungligen tillagades af fem ingredienser.

PUNSCHA, v. n. 1. (fam.) Dricka punsch. — *Punschande, n. 4.*

PUNSCHSIRAP, m. 3. Ett slags sirap af socker, citronsaft och rom eller arack, som förvaras, att deraf vid tillfälle bereda punsch med tillsats af kokande vatten.

PUNSCHSLEF, f. 2. pl. — *slefnar.* Slef, hvarmed punsch hålles ur en bål i glaset.

PUNSEL, punns'l, m. 2. pl. *punsjar.* Liten spetsmejsel, hvarmed bösmakare utsticka figurer på beslaget.

PUNSNING, f. 2. Förfarandet, då man punsar.

PUNSPÅSE, m. 2. pl. — *påsar.* En med sot eller pulveriserad krita fylld påse, som begagnas vid punsning.

PUPILL, -i'll, m. 3. I. (lat. *Pupillus*) Myndling.

PUPILL, -i'll, m. 3. II. (lat. *Pupilla*) Ögonsten.

PUPPA, f. 1. (ursprungl. Flicka, hvaraf Fyllpuppa) Benämning på en fullvuxen insektlarv, som upphört att äta, och hvilat antingen stilla och orörligt innesluten i sin sista hudbetäckning eller inspärrat sig i en väfnad af silkesämne, tills insekten derur framträder i sitt fulländade skick.

PUR, a. 2. (lat. *Purus*; fam.) 1) Ren, oförfalskad, äkta. *P-t guid.* — 2) (fig.) Idel, luttar, bara. *P. osanning.*

PURGATION, purrgatschón, f. 3. (med.) Afföring.

PURGATIV, purrgati'v, a. 2. (med.) Afförande. — *S. n. 3. o. 3.* Afföringsmedel. [— if.]

PURGERA, purrgära, v. a. o. n. 1. (lat. *Purgare*) Rena, afföra.

PURGERING, purrgärning, f. 2. (med.) Afföring.

PURGERMEDEL, purrgärméd'l, n. 3. (med.) Afföringsmedel.

PURIFIERA, v. a. 1. (af lat. *Purus*, ren, och *Facere*, göra) Rena, luttar.

PURIFIKATION, ---- tschón, f. 3. Rening. [— cation.]

PURISM, -i'ssm, m. 3. Öfverdrifven ifran för språkets renhet.

PURIST, -i'sst, m. 3. En, som öfverdrifvet ifrar för språkets renhet.

PURITANER, -- tán'r, 3. pl. (af lat. *Purus*, ren) Benämning på de strängare Presbyterianerna i England, emedan de berömdes sig af att bekänna den renaste religion.

PURJOLÖK, purjölök, m. 2. (Förkortas ofta till *Purjo*) En lökart, som planteras allmänt i trädgårdar, med tvenne varieteter: Sommar- och Vinterpurjo. *Allium Porrum.*

PURPRA, purrrpra, v. a. 1. (poet.) Meddela purpurfärg, gifva ett purpurfärdt sken.

PURPUR, purrrpur, m. sing. (lat. *Purpura*) 1) Dyrbar röd färg, som bereddades isynnerhet af en saft ur Purpursnäckan. — 2) Tyg, som hade denna färg; äfv. kläder af sådant tyg. *Klädd i p.* — 3) (fig.) Höghet, makt, isynn. regeringsmakt, furstlig öbehag. *Vara född i p-n. P-n har och sina öbehag.* — *Ss. P-drägt, -färg, -färgad, -klädning, -klädd, -röd.*

PURPURBRÄM, n. 3. Bräm af purpur (hem. 2).

PURPURERA, purrrpurera, v. n. 1. Se *Purpra*.

PURPURHATT, m. 2. Se *Kardinalshatt*.

PURPURMANTEL, m. 2. pl. — *mantlar.* Mantel af purpur (hem. 2), som bäres af furstar, kardinaler och högt uppsatta personer.

PURPURSNÄCKA, f. 1. Benämning på flera slags snäckor, af hvilka de Gamle beredde sina purpurfärger, isynn. slägtet *Purpura*, som har en liten säck, hvilken innehåller en röd färgande vätska. Af detta slägte finnas tvenne arter: *Österländsk P.* (*P. patula*), i Medelhafvet och Atlantiska Oceanen, samt *Nordisk P.* (*P. lapillus*), på hafsklipporna i Kattegat och vid Norge.

PURRA, v. a. 1. I. (af *Pudra*; fam.) Se *Narra, Lura.* — *Purrande, n. 4.*

PURRA, v. a. 1. II. (t. *purren*; sjöt.) Väcka en sofvande. *P. út, väcka manskapet.*

PURRHAFRE, m. sing. En art Hafre, mindre än vanlig hafre; odias i Tyskland. *Avena strigosa.*

PURRHÖNS, n. 3. Se *Krollhöna*.

PURRIG, a. 2. (fam.) Se *Furrrig*.

PUSS, m. 2. I. Liten vattensamling på marken, t. ex. efter regn. Deraf *Vatten-, Regn-, Lort-, Dyngpuss*, m. fl.

PUSS, n. 3. II. Se *Puts*.

PUSS, m. 2. III. (fam.) Se *Kyss*.

PUSSA, v. a. 1. (fam.) Se *Kysa*.

PUSSERA, v. a. 1. (fr. *Bossuer*) Förfärdiga bilder i halft eller helt upphöjdt arbete. *P. i vax, lera, gips.* — *Pussering, f. 2.*

PUSSERARE, m. 3. Konstnär, som pusserar.

PUSSERLIG, a. 2. (fam.) Se *Pustlustig*.

PUSSIG, a. 2. Som har upplåsta kinder. — *Pussighet, f. 3.*

PUSSLUSTIG, se *Pustlustig*.

PUST, m. 2. I. 1) Kort och ganska häftigt utandning. *Hans sista p.*, sista andetag. — Deraf *Andpust.* — 2) Djup suck. *P. och sorg, sorg och suckan.* — 3) Vindfläkt. — Deraf *Vindpust, Väderpust.* — 4) Redskap i form af en liten behå, att pusta på elden med. — Deraf *Kökpust.*

PUST, m. 2. II. (isl. *Pustur*) Betydde i äldre språket: slag. Deraf *Kindpust*.

PUSTA, v. n. 1. 1) Andas tungt, djupt, häftigt och kort. *P. i hellan. Låta hästarna p.*, låta dem under påstående resa hvila och hämta andan. *P. út, hvilat ut; se äfv. Ulpusta.* — 2) (fam.) Sucka djupt. *Hvad hjälper att p. och klaga!* *P. út, upphöra att sucka.* — 3) Med pust påblåsa elden. *P. på elden.* — *Pustande, n. 4. o. Pustning, f. 2.*

PUTA, f. 1. Liten dyna, som fästes på eller under något, till att förekomma skafning o. s. v., såsom *Sadel-, Selputa*, m. fl.

PUTIFNÄSKER, m. sing. (fam.) Liten gosse.

PUTS, púts, n. 3. Svek af lindrigare beskaffenhet, antingen med afsigt att på allvar be- draga eller endast på skämt. *Han har gjort många fula p. Spela en ell p., ett skålmstycke. Artigt p.,* qvickt och roligt skålmstycke. *Elakt p.,*

som orsakar skada. — *Syn. Sträck, Spratt, Upp-tåg, Skalkstycke, Skålmstycke.*

PUTSA, pútsa, v. a. 1. Göra ren, snygg och fin. *P. ett rum. P. skor, gevär. P. ljus, aftaga den brinnande ljusveken, när han blir för lång. P. träd, rensa dem ifrån torra eller öfverflödiga qvistar, mossor, o. d. P. naglarna, klippa och jemna dem. P. af, upp, se *Aputsa, Uppputsas.* *P. bört, bortrensa, för putsning.* — *P. sig, v. r. Göra sig ren, snygg och fin.* — *Put-sande, n. 4.**

PUTSARE, pútsare, m. 3. En, som putsar. Mest i sammansättningar, såsom: *Skoputsare.*

PUTSJERN, pútsjärn, n. 3. Jern, hvarmed något putsas.

PUTSKNIF, m. 2. pl. — *knifvar.* 1) Se *Beskärknif.* — 2) (garf.) Knif, hvarmed hudar afputsas.

PUTSLUSTIG, a. 2. Narraktigt, skalkaktigt lustigt. *En p. person. P. historia.* — *Pust-lustighet, f. 3.* — *Pustlustigt, adv.* [Puss-]

PUTSMAKARE, m. 3. En, som är fallen för att göra lustiga puts och upplåg. — *Syn. Upp-tågsmakare.*

PUTSMAKERI, n. 3. Utförande af lustiga puts.

PUTSMEJSSEL, m. 2. pl. — *mejslar.* Se *Durkslag, 2.*

PUTSNING, f. 2. Förrättningen, arbetet, då något putsas.

PUTT, m. 2. (fam.) Puss, pöl. (Skämtv.) *Gå i p-en, gå förlorad, på tok.*

PUTTELKRÄMARE, m. 3. (fam.) Småkrämare.

PUTTINGSBULT, m. 2. (skepp.) Jernstång, klädd med läder och najad tvärs öfver ett under- vant vid svigtningen.

PUTTINGSSKENA, f. 1. (skepp.) Platt skena, hvari beslaget å nedra stängvantsjungfrurna slutar.

PUTTINGSVANT, n. 3. (skepp.) Veflade tåg från sidorna af en märs till svigtningen.

PUTTRA, v. n. 1. (fam.) 1) Tala fort, lågt och inom munnen. — 2) Knota, grumsa. — *Puttrande, n. 4.*

PUTÅL, se *Pirål*.

PUZZOLANA, -- låna, f. sing. (ital.) Ett slags rödaktig jord till murning, isynn. under vattnet.

PYGMÉ, pyggmé, m. 3. (grek. *Pygmaios*, af *Pygmá*, knyttnäve) Se *Pysylling*.

PYNDARE, m. 3. (af *Pund*) Graderad dubbelarmad häststäng, hvars ena arm är mycket längre än den andra, och som begagnas till vägning, i det genom flytning af dess hypomochium tyngden utvisas.

PYNT, m. 2. (skepp.) 1) Ett slags nät, lagdt öfver en tafsad sladd af ett tåg. — 2) Spetsen, eller yttersta ändan af armen och flyet på ett ankare.

PYNTA, v. a. 1. (pop.) Sorgfälligt putsa, tillreda. *Jfr. Tillpynta.*

PYRA, v. n. 1. (pop.) Säges om bränse, som icke vill brinna, utan blott ligger och glöder eller brinner svagt.

PYRAMID, -- i'd, m. 3. (grek. *Pyramis*) 1) (hos de forna Egyptierna) Stor, hög byggnad af sten, hvars fyra sidor löpa snedt uppåt i en spets. — 2) (geom.) Solid figur, med en rätlinig plan yta till bas, från hvars sidor trianglar sammanlöpa i en punkt. — *Ss. P-for mig.*

PYRAMIDALISK, a. 2. Som har formen af en pyramid. — *Pyramidaliskt, adv.*

PYRAMIDKLOCKA, -- i'dklöcka, f. 1. En klockväxt ifrån Italien, ofta manshög, och till hela sin längd beklädd med oräkneliga, stora, ljusblå blommor. *Campanula pyramidalis.*

PYRAMIDPOPPEL, m. 2. pl. — *popplar.* En art poppel, som växer hög och smal, nästan i pyramidform. *Populus pyramidalis.*

PYRIT, -i't, m. 3. (mineral.) Svafvelkis.

PYROFOR, pyrrä'f'r, m. 3. (från grek.) Ett slags kemiskt pulver, som tänder sig sjelft i fria luften. [— phor.]

PYROMETER, pyrrämé't'r, m. 2. (från grek.) Verktyg af elffast lera, hvarmed högre grader af hetta kunna mätas. Eldmätare.

PYROTEKNI, pyrrätekn'i, f. 3. (från grek.) Fyrverkarkonst.

PYROTEKNISK, a. 2. Tillhörande fyrverkarkonsten.

PYRRHICHIUS, pyrr'i'kiuss, m. 3. pl. — *ier.* (pros.) Versmått; bestående af två korta stafvelser (o o).

PYRVEL, py'rrv'l, m. 2. pl. *pyrvelar.* (lat. *Parvulus*; fam.) Liten gosse.

PYS, m. 2. (prov.) Liten gosse.

PYSCHA, py'scha, f. 1. (fam.) Se *Frilla* och *Sköka*.

Anm. Är förmodligen feminin af *Pys* (se föreg. ord), eller härleder ordet sig ifrån det gamla *Pusa* (fr. *Epoque*, ital. *Sposa*, lat. *Sponsa*), hustru, gemål.

PYSSSEL, n. sing. Se *Pyslande*.

PYSSLA, v. n. 1. (fam.) Se *Sysla*. *P. med något. P. om,* med omsorg sköta, värda, ansa.

PYSSLANDE, n. 4. (fam.) Se *Syslande*.

PYSSLING, m. 2. 1) (lat. *Pustio*) Övanligt liten menniska. — *Syn. Dvärg, Tummeliten, Tummelittot, Pygmé.* — 2) Se *Gast, 1, b.* — 3) (nat. hist.) Se *Maki.* — 4) (bot.) En liten ört med gula blommor, på sandåkrar. *Hyoseris minima.*

PYTS, py'tts, m. 2. Konformigt vattenkäril, som i öfra smala ändan har en stropp att bära det uti.

PYTT! int. Uttryck, hvarmed man i en harnsen, försmädlig, trotsig eller skämtsam ton låter förstå, att något icke lyckats eller skall lyckas. Man säger äfv.: *Jo p! p. ock!* äfv. *Pyttsan!*

PYTTTER, py't't'r, f. 3. pl. (prov.) Se *Tusen-skön*.

På ell. UPPÅ, prep. (i fornspråket up a) Be-tecknar: 1) Ett tings läge med afseende på det föremål, som stöder det. *På marken. P. taket. Boken ligger p. bordet, midt p. bordet. Hans hufvud bars p. en pik.* — 2) Ett tings flyttning eller rörelse, så att det får ett sådant läge öfver ett annat. *Lägga bröd p. tallriken. Sätta hatten p. hufvudet. Vattnet spilldes p. marken. Stiga upp p. muren.* — 3) Läge eller rörelse, vid, emot ett lodrätt föremål. *Klockan hänger p. väggen. Skrifva p. en hängande svart tafsa. Stöta till någon midt p. magen.* — 4) Ört, ställe, yta. *P. ett ställe, en ört. P. slottet. Få en flock p. klädningen.* Brukas alltid om öar och holmar, t. ex.: *P. Sicilien, p. Gotland, p. Helgeandsholmen.* — 5) Rörelse till ett ställe. *Gå p. börsen, p. spektaklet. Drifva handel p. utrikes orter.* — 6) Omkring, öfver. *Han har inga kläder p. sig. Bäva kappan p. begge axlarna, se *Axel.* — 7) Vid, invid. *Han bor p. Regeringsgatan. Sitta på hvarannan, tätt**

packade. — 8) Afstånd. *P. långt, nära afstånd.*
P. afstånd. *P. långt, nära håll.* — 9) Riktning åt ett visst håll. *P. höger, venster.* *P. höger hand.* — 10) Tillfället, då någon offentlig akt, förrättning försigår. *P. bröllop, begravninng, besigtning.* *Blifva bjuden p. bröllopp.* — 11) a) Tiden, då något sker. *P. dagen.* *P. en lördag.* *P. tredje året.* *P. bestämmd tid.* — b) Tiden, hvarunder något varar, räcker, fortgår, inom hvilken något sker. *Han gjorde det p. tre dagar.* *Arbetet går p. ett år.* *Göra en resa p. fjorton dagar.* *Han kan ej komma p. fjorton dagar,* förr än efter fjorton dagar. *Jag har ej sett honom p. en månad,* det är en månad, sedan jag sist såg honom. *Gossen är p. tionde året,* är emellan nio och tio år gammal. — c) Klockan går p. tio, är öfver nio. — 12) Del af ett helt. *Hufvudet p. en häst.* *Håret p. en människa.* — 13) Ämne, hvaraf en maträtt hufvudsakligen är beredd. *Pastej p. höns.* — 14) Värde (pappersmynts). *En sedel p. tio riksdaler.* — 15) Sätt, vis. *P. ryska sättet, viset.* *P. intet vis.* *P. franska model.* *P. måfå.* *P. höft.* *P. allvar.* *P. narri,* p. lek, p. skämt. *P. svenska,* uttryckt genom svenska språket. — 16) Förutgången och efterföljdt af samma substantiv, betecknar *På* ett tätt uppreparande af en handling, t. ex.: *Slag p. slag, bud p. bud.* — 17) Omedelbart efter. *Driicka p. soppan.* *En sup p. fisken.* — 18) Ända till. *Han uträknar p. styfvern, hvad det kostar.* — 19) Af, genom. *Känna en p. rösten.* *Jag ser, märker p. hans min, att...* — 20) Till följde af, enligt. *P. hans befällning.* *P. min inrådan.* *P. misstanka.* — 21) Hos. *Jag har inga penningar p. mig.* — 22) På brukas äfv. för vissa verbens och nominers utbildning (se derom hvarje särskilt ord), t. ex.: *Se p. någon. Tvifla p. något. Tro p. Gud. Stå p. sin rätt. Hämnas p. någon. Spela p. lotteri. Skaka p. hufvudet. Rycka p. axlarna. Ropa p. hjälp. Det beror p. honom. Ord som slutas p. a. Det ordet finnes p. C, under bokstafven C. Taxa p. möbler.* — 23) *P. min åra, se Åra.* *P. när, se När.* — 24) Efter ett verb ökar *På* ofta betydelsen och har då alltid tonen, t. ex.: *Gå på, rida på,* o. s. v. — 25) Bildar en mängd sammansättningar med verber och nominer, hufvudsakligen i enlighet med förestående bem. 2 o. 3, men för öfrigt i mångahanda skiftande betydelse. Dylika sammansättningar, som lätt förstås utan vidare förklaring, äro: *Påbinda, Pådrypa, Påfåsta, Pågjuta, Påhaka, Påhålla, Påhåsta, Påhåfva, Påhåkta, Påhålla, Påhänga, Påhölja, Påkasta, Påklästra, Pålyfta, Påmeta, Påsmörja, Påströ, Påställa, Påstänka, Påvråka, Påvällta, Påvältra, Påösa.* — *På det att, konj.* För det ändamål att, i den afsigten att. *Det skedde, p. det att han måtte bli nöjd.*
PÅAKTA, v. a. 1. Gifva akt på.
PÅBEGYNNA, v. a. 2. Begynna på med något. — *Påbegynnande,* n. 4.
PÅBJUDA, v. a. 3. (böjes som *Bjuda*) Genom allmän kungörelse anbefalla. *P. skatter, gårdar, bevilling.* *P. riksdag.* — *Påbjudande,* n. 4.
PÅBLÅSA, v. a. 2. Blåsa på. Brukas föga. *P. elden.*
PÅBRYTA, v. n. 3. (böjes som *Bryta*) (boktr.) Förflytta uppsatt stil ifrån skeppet och deraf

formera kolumner. Vanligare: *Bryta på.* —
PÅBRYTNING, f. 2.
PÅBRÅ, på'brå', v. n. ell. *PÅBRÅS,* på'brås', v. d. 2. Se *Brås.* *Han har intet godt att p.,* har inga goda egenskaper att ärfva efter föräldrar och slägt.
PÅBRÖD, n. sing. Hvad som vid brödköp ges på köpet.
PÅBUD, n. 3. Offentlig kungörelse, hvarigenom något påbjudes.
PÅBULTA, v. a. 1. Bulta på. — 2) (fam.) Gifva ryggen full med stryk, piska på. — *Påbultande,* n. 4. o. *Påbultning,* f. 2.
PÅBYGGA, v. a. 2. Tillbygga ett hus på höjden. *Låta p. ett hus.* — *Påbyggande,* n. 4.
PÅBYGGNAD, m. 3. 1) Påbyggande. — 2) Den del, hvarmed ett hus blifvit tillökt genom påbyggande.
PÅBYLTA, v. a. 4. (fam.) Se *Bylta på.*
PÅBÖRDA, v. a. 1. Beskylla för, lägga till last. *P. en ett brott.* *Han vill p. mig att hafva sagt.* — *Påbördande,* n. 4.
PÅDIKTA, v. a. 1. Falskeligen påbörda, tillräkna eller tillägga. *P. någon fel, dygder, förtjenster.* — *Pådikande,* n. 4. o. *Pådikning,* f. 2.
PÅDRAGA, v. a. 3. (böjes som *Draga*) *Draga kläder på någon.* *Beljtenen pådrag honom strumporna, byxorerna, hjälpte honom att p. dem.* — Äfv. *Draga på.* — *Pådragande,* n. 4. o. *Pådragninng,* f. 2.
PÅDRIFVA, v. a. 3. (böjes som *Drifva*) 1) Nödgå att gå fortare. *P. oxar, hästar.* — *Syn.* *Påmota, Påösa, Påmana.* — 2) Nödgå att arbeta fortare. *P. arbetare.* — Äfv. *Drifva på.* — *Pådrifvande,* n. 4.
PÅDRIFVARE, n. 3. En, som pådrifver (boskap eller arbetare).
PÅDYFLA, v. a. 1. (fam.) Se *Påbörda.*
PÅFALLANDE, a. 1. (nytt ord) I ögonen fallande, uppenbar, märkbar. *En p. likhet.*
PÅFINNA, v. a. 3. (böjes som *Finna*) 1) Finna, träffa, anträffa. *Han har i skogen påfunnit liket efter en person.* — 2) (fig.) Genom eftersinnande finna. *P. en utväg.* — Äfv. *Finna på.*
PÅFINNANDE, n. 4. 1) Händelsen, då något påfinnes. — 2) (fig.) Eftertänkande, hvarigenom något påfinnes.
PÅFINNARE, m. 3. En, som påfinner något.
PÅFINNING, f. 2. 1) Påfinnande. — 2) Hvad som genom eftertänkande blifvit påfunnet.
PÅFLIG, se *Påfvelig.*
PÅFLUGEN, a. 2. neutr. — *et.* (pop. o. fam.) Som oblygt och utan betänkannde tilltalar hvem som helst, utan afseende på person. — *Syn.* *Framfus, Oförsynt, Oblygt.*
PÅFLUGENHET, f. 3. Egenskapen att vara påflugen. — *Syn.* *Framfusighet, Oförsynthet, Oblyghet.*
PÅFOGEL, se *Påfågel.*
PÅFORDRA, v. a. 4. 1) På grund af rättighet fordra, begära. *P. ens hjälp.* — 2) Fordra, tarfva, behöfva. *Detta p-r en förklaring.* — *P-s,* v. d. Fordras, erfordras, behöfvas. *När så p-s.*
PÅFORDRAN, f. sing. indef. Fordran, begäran på grund af rättighet. *All betalas vid p. Anskaffa något efter skedd p.* — *Syn.* *Anfordran.*
PÅFUND, n. 3. Något som blifvit upptäckt.

Såges vanligen i elak mening och innebär ofta begreppet af list. *Hvilka p. och konster!* *Det är ett p. af honom.* — *Syn.* *Knepp, Konst, Upptåg.*
PÅFVE, m. 2. pl. *påfvar.* (af lat. *Papa,* från grek. *Pappas,* fader) Benämning på katolska kyrkans andeliga öfverhufvud. (Fig. talesätt) *Trätta om p-ns skugg,* om ett lappr, som ej förtjenar att tvista om. — *Ss.* *P-makt, -val, -välde.*
PÅFVEBREF, n. 3. ell. *PÅFVEBULLA,* f. 4. Se *Bulla.*
PÅFVEDÖME, n. 4. Påfveliga makten.
PÅFVEKRONA, f. 1. Se *Tiar,* 2.
PÅFVELIG, a. 2. Som tillhör, har afseende på påfven eller påfvarna, deras makt, o. s. v. *P-a stolen,* påfvens makt, värdighet, regering, hof.
PÅFVELÄRAN, f. sing. def. Katolska läran.
PÅFVEMÖSSA, f. 1. Se *Tiar,* 2.
PÅFVISK, a. 2. Se *Katolsk.* *P-a läran.*
PÅFVISKT, adv. *P. sinnad,* höjd för katolikernas lära eller som håller med påfvens anhang.
PÅFYLLA, v. a. 2. Påscka innehålliet i ett kärl, tills det blifver fullt. *P. en tunna.* — Äfv. *Fylla på.* — *Påfyllande,* n. 4.
PÅFYLLNING, f. 2. 1) Påfyllande. — 2) Hvad som nyttjas eller nyttjats till att fylla på med.
PÅFÅGEL, m. 2. pl. — *fåglar.* En af de skönaste fåglar som finnas, väl bekant för sin granna stjert, som kan upprepas likt en solfåder, samt af sin guldgröna fjäderbuske på hufvudet; storleken 3 till 6 kvarter; vild i Ostindien och på dess öar. *Pavo cristatus.* — *Ss.* *P-höna, -tupp.*
PÅFÅGELSKORN, n. sing. Se *Bredkorn.*
PÅFÅGELSTJERT, m. 2. 1) Stjert på en påfågel. — 2) Ett slags fyrverkeriöld.
PÅFÖLJA, v. n. 2. Följa efter, derpå följa. *Han försutsåg, hvad som påföljde.* — Brukas mest i part. pres. *P-nde,* om tid, t. ex.: *P. Augusti månad.* Somlige nyttja i samma mening *Påföljd,* part. pret., hvilket dock är att anse som ett missbruk.
PÅFÖLJD, f. 3. Se *Följd,* 2. och *Verkan.* Brukas isynn. om elaka, olyckliga följder eller om straff för begången öfverträdelse. *Saken hade ingen vidare p. Vid p. af tio dygns vatten och bröd.*
PÅFÖRA, v. a. 2. 1) Föra på. *P. gödsel på åker.* *P. sand på gångarna.* — 2) Föra på enses skuldräkning. *P. någon kostnaderna.* — *Syn.* *Debitera.* — 3) (fig.) *P. krig,* anfälla med krig. — *P. sig,* v. r. Föra på sin skuldräkning. — *Påförande,* n. 4.
PÅFÖRING, f. 2. 1) Påförande. — 2) Se *Debitering.*
PÅGÅ, v. n. 2. (böjes som *Gå*) Påstå, fortfara, räkna, vara, hållas. *Under det ceremonien, högtidigheterna p. Kriget p-r nu som bäst.* — Äfv. *Gå på.* — V. a. (fam.) Utstå, utihärdas, genomgå. *Döden är svår att p. — P-ende,* part. pres. Se *Påstående.* *Under p. riksdag.*
PÅGÅENDE, n. 4. (pop. o. fam.) Löpande fram och tillbaka i göromål; bråk, larm, stök.
PÅHAFVA, v. a. 2. (böjes som *Hafva*) Hafva på sig, vara iklädd. *Han påhade en kappa.* — Part. pass. *Påhafd.* *Hans p-e rock,* rocken, som han hade eller haft på sig.
PÅHELSA, v. a. 1. Se *Helsa på.* — *Påhelsande,* n. 4.
PÅHELSNING, f. 2. Se *Besök.*

PÅHEXA, v. a. 1. Genom hexeri ådraga. *P. någon en sjukdom.* — Äfv. *Hexa på.*
PÅHINNA, v. a. 3. (böjes som *Hinna*) Se *Upphinna.* — Äfv. *Hinna på.*
PÅHITT, n. 3. (fam.) Se *Påfund, Upplåg.*
PÅHITTA, v. a. 1. Se *Påfanna* och *Hitta på.*
PÅHITTIG, a. 2. (fam.) Som lätt hittar på medel, utvägar; uppfinningsrik, fintlig. — *Påhittighet,* f. 3. — *Påhittigt,* adv.
PÅHJELPA, v. a. 2. Hjelpa att påtaga. *Han p-pte henne kappan.*
PÅHUGG, n. 3. (fig. fam., skämtv.) Stryk; äfv. stickord, snårsord, overt.
PÅHÄNG, n. 3. (fam.) Såges om en person, som är till last, bördä. *Hä p. af någon.* *Vara p. för någon.*
PÅHÖRA, v. a. 2. (föga brukl.) Höra på. *Jag tröttnade att p., hvad han sade.*
PÅK, m. 2. (fam.) 1) Kort stycke af en stör. — 2) Kort, grof och tung kläpp.
PÅKALLA, v. a. 1. 1) Kalla på någon; låta kalla någon. *P. någon till hjälp.* — 2) (i fråga om sak) Erfordra, tarfva, kräfva. *När omständigheterna så p. Detta p-r ett svar, en förklaring.* — *Påkallande,* n. 4.
PÅKALLAN, f. sing. indef. Påkallande.
PÅKLAGA, v. a. 1. Klaga öfver. *Han har intet att p.*
PÅKLÄPPA, v. a. 1. (fam. skämtv.) Gifva stryk, piska på. — Äfv. *Kläppa på.* — *Påkläppande,* n. 4. o. *Påkläppning,* f. 2.
PÅKLÄDA, v. a. 2. Se *Kläda,* 1. — Äfv. *Kläda på.* — *Syn.* *Påpelsa, Bepelsa, Påbylta.* — *Påklädande,* n. 4. o. *Påklädninng,* f. 2.
PÅKNYTA, v. a. 3. (böjes som *Knyta*) Påbinda och tillknyta. *P. halsduken.* — Äfv. *Knyta på.* — *Påknyttande,* n. 4. o. *Påknytning,* f. 2.
PÅKNÄPPA, v. a. 2. Påtaga och tillknäppa. *P. gehängel.* — Äfv. *Knäppa på.* — *Påknäppande,* n. 4. o. *Påknäppning,* f. 2.
PÅKNÖLA, v. a. 1. (fam.) Se *Knöla på.*
PÅKOLJA, f. 1. (fam. skämtv.) Stryk.
PÅKOMMA, v. n. 3. (böjes som *Komma*) Oförmodadt inträffa. Såges mest i fråga om något farligt eller obehagligt. *Om en sjukdom p-mer.* *Ehvad som p-mer.* — Äfv. *Komma på.* — *P-nde,* part. pres. *Vid p. sjukdom.*
PÅKOSTA, v. a. 1. Utgifva kostnaden för något. *P. bröllopet för någon.* *P. ens undervisning i rida.* — Äfv. *Kosta på.* — *Påkostande,* n. 4. o. *Påkostning,* f. 2.
PÅKOSTANDE, a. 1. (egentl. part. pres. af *Påkosta*) Som kostar på, bitter, svår. *En p. bekvänelse, förädmjukelse.*
PÅKOSTNAD, m. 3. Påkostande (substantiv).
PÅKSLÄNG, m. 2. (fam.) Slag af en påk.
PÅKSTUMP, m. 2. (fam.) Litet stycke af en påk; äfv. liten påk.
PÅKÄNNA, v. a. 2. 1) Kännä på. — 2) (fig. fam.) Erfara, röna, genomgå. — *Påkännande,* n. 4.
PÅKÄNNING, f. 2. 1) Påkännande. — 2) (fig. fam.) Utgift, förlust, stöt. *Det var en svår p. för honom.*
PÅKÖRA, v. a. 2. (fig. fam.) Se *Pådrifva.* — Äfv. *Köra på.* — *Påkörande,* n. 4. o. *Påkörning,* f. 2.
PÅKÖRARE, m. 3. (fam.) 1) Se *Pådrifvare.* — 2) (skämtv.) Frisk vind i seglen. — 3) (skämtv.) Aförande medel.

PÄL, nom. prop. m. Mansnamn, förkortadt af Paul. Se Per.
PÄLA, v. n. o. a. 1. Nedslå pålar på ett ställe; stärka, befästa med pålar. P. af, se Af-påla. P. út, med pålar utstaka. — Pålande, n. 4.

PÄLAGA, f. 1. Afgift, som af regering pålägges undersåterna i en stat, i och för dess behof. Dryga, tunga, tryckande p-gor. — Syn. Se Afgift.

PÄLANDSVIND, pålansvind, m. 2. (sjöt.) Vind, som blåser åt närmaste land.

PÄLASSA, v. a. 1. Lägga saker på vagn, släde, så att deraf blir ett lass. — Älv. Lassa på. — Pålassande, n. 4. o. Pålassning, f. 2.

PÄLASSARE, m. 3. En, som lassar på.
PÄLASTA, v. a. 1. Förva lastvaror på fartyg. P. jern, spannmål. — Älv. Lasta på. — Pålastande, n. 4. o. Pålastning, f. 2.

PÄLASTARE, m. 3. En, som pålastar.

PÄLE, m. 2. pl. pålar. 1) I ena ändan af spetsad stock, som användes till hvarjehanda behof, isynn. att nedslå i marken. Slå ned pålar. Byggd på pålar. (Fig.) Slå ned sina pålar, se Bopåle. (Bibl.) En p. i köttet, köttets frestelse. — 2) Se Skampåle. Stå på p-n, schavottera. — 3) Se Skanspåle.

PÄLIGGA, v. n. 2. (böjes som Ligga) Ligga upp. — Brukas sällan utom i part. pres. Påliggande.

PÄLITA, v. a. 1. Lita på. Han är ej att p.
PÄLITLIG, a. 2. Som man kan lita på. En p. karl.

PÄLITLIGEN, adv. Se Pålitligt.

PÄLITLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara pålitlig.

PÄLITLIGT, adv. På ett pålitligt sätt, med pålitlighet.

PÄLJUGA, v. a. 3. (böjes som Ljuga) Se Pådjuka.

PÄKLUBBA, f. 1. Tung klots, som genom en öfver en rulle eller skifva lagd lina af flera människor drages i höjden och sedan nedsläppes på en stock eller påle, som nedslås i marken.

PÄLKARAN, m. 2. Påklubba med dertill hörande ställning.

PÄLNING, f. 2. 1) Nedslagning af pålar i marken eller i bottnen af något vatten. — 2) Nedslagna pålar.

PÄLNINGSMASKIN, --- sch'n, m. 3. Se Påklubba.

PÄLRAD, m. 5. Rad af nedslagna pålar.

PÄLRÖT, f. 3. pl. — rötter. (bot.) a) En odelad rot, som går lodrätt ned. — b) Hufvudstammen på en grenig rot, då den har lodrätt riktning.

PÄLSKO, m. 3. pl. — skor. Jernbeslag öfver spetsen af pålar, som nedslås i stenig mark.

PÄLYERK, n. 3. Timrad försäkning af lodrätt i jorden nedgrädda, i rad ställda, uppstill spetsade trädstammar.

PÄLVIRKE, n. sing. Virke, bestående af pålar.

PÄLYSA, v. a. 2. Genom lysning på predikstol o. s. v. offentlig förkunna, påbjuda. P. auktion. — Älv. Lysa på. — Pålysa, n. 4. o. Pålysning, f. 2.

PÄLYXA, f. 1. eil. PÄLYXE. Ett slags fordom brukligt stridsvapen, med spets i ändan, yxblad på ena sidan och midt emot på andra sidan en något längre jernpigg, krokig och uddhavs, eller forrad som en halfmåne.

PÄLÄGGA, v. a. 2. (böjes som Lägga) 1) Lägga öfver, på. P. plåtar på taket. P. plåster på såret. — Syn. Belägga med, Applicera. — 2) (fig.) a) I kraft af myndighet anbefalla en något. P. undersåtterna skatt. Unionskonungarne pålade Sverige tryckande skatter. Den skatt, som staden är pålagd. P. en för mycket arbete. P. en att göra något. Hon har pålagt mig det. Domaren har pålagt honom edgång. P. böter, straff. — b) Hemsöka med. P. sjukdom, kors, beströfvelse. — 3) P. boskap, bestämma den att uppfodas. Älv. Lägga på (för bem. 1 o. 3, samt älv. stundom för bem. 2). — Påläggande, n. 4. o. Påläggning, f. 2.

PÄLÄGGSKREATOR, n. 5. Kreatur, som pålägges (se Pålägga, 3).

PÄMÄNA, v. a. 1. Se Mana på.

PÄMINNA, v. a. 2. 1) Återkalla i ens minne, föra en något till minnes. P. en om något. Allt p-nde mig om min olycka. — Syn. Erinra, Förä till minnes. — 2) Se Erinra, 2. Vid allting hafva något att p. Dervid är ingenting att p. — P. sig, v. r. Draga sig till minnes. Jag p-ner mig det som en dröm. Jag p-ner mig, att... Jag p-ner mig hafva läst, att... — Syn. Erinra sig, Komma ihåg, Förä ell. Draga sig till minnes. — Påmint, part. pass. Göra sig p., anbefalla sig i ens ynnest och hägkomst.

PÄMINNARE, m. 3. En, som påminner, erinrar om något; anmärkare.

PÄMINNELSE, f. 3. 1) Återkallande af en sak i ens minne, förande till minnes. Utan hans p. hade jag glömt det. En ny p. om vår dödlighet. — Syn. Erinran, Erinring. — 2) Ogillande anmärkning. Göra p. vid något.

PÄMOTA, v. a. 1. Se Pådrifva.

PÄNYTTFÖDA, v. a. 2. (fig.) Gifva nytt lif, återlifva. — P-s, v. d. Få nytt lif — P-född, part. pret. Återlifvad. Blifva alldeles som p., få nytt lif, ny munterhet, verksamhet.

PÄNYTTFÖDELSE, f. 5. (fig.) Erhållande af nytt lif, ny munterhet, verksamhet.

PÄPACKA, v. a. 1. 1) Packa något på vagn, släde, häst, åsna, o. s. v. — Älv. Packa på. — 2) (fig. fam.) Gifva stryk. — Syn. Se Slå. — Påpackande, n. 4. o. Påpackning, f. 2.

PÄPASSA, v. a. 1. Se Passa på. — Påpassande, n. 4. o. Påpassning, f. 2.

PÄPASSLIG, a. 2. Som alltid uppmärksam passer på. P. i sin tjänst. — Påpassligt, adv.

PÄPASSLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara påpasslig. P. i tjänsten.

PÄPEKA, v. a. 1. (fig.) Antyda, anvisa på. P. ett förhållande, en känd omständighet.

PÄPELSA, v. a. 1. Se Pelsa på. — Påpelsande, n. 4. o. Påpelsning, f. 2.

PÄPISKA, v. a. 1. (fam.) Gifva stryk. — Vanligare Piska på.

PÄPRACKA, v. a. 1. Se Pracka på.

PÄRAPPA, v. a. 1. (fam.) Gifva rapp, stryk. — Syn. Se Slå.

PÄRESA, v. a. 2. Se Resa på. — P. en brasa i spiseln.

PÄROP, n. 3. Ett måls uppropande vid en rätt.

PÄROPA, v. a. 1. o. 2. Uppropa (ett mål) vid en rätt. P. ett mål.

PÄRÅKA, v. a. 1. Se Råka på.

PÄRÄKNA, v. a. 1. Göra sig räkning på, hoppas, förvänta. P. hjälp, bistånd af någon. — Älv. Räkna på.

PÄSADLA, v. a. 1. Se Sadla.

PÄSE, på'se, m. 2. pl. påsar. 1) Liten säck af väf, skinn o. s. v., att lägga hvarjehanda saker uti; älv. dyllik persedel hopklustrad af papper. (Ordspr.) Tigga i en p., vara ens, hålla ihop. — Här flera sammansättningar, såsom: Skinnpåse, Tiggarpåse, Brödpåse, Matsäckspåse, m. fl. — 2) Tiggarpåse, Brödpåse, Matsäckspåse, m. fl. — 2) Hvad som liknar en påse. P. på kläder, påsigt ställe på dem.

PÄSE, på'se, v. a. 2. (böjes som Se) Se på. P. ett pass.

PÄSEENDE, n. 4. Ögonens riktande på ett föremål. Vid första p. — Syn. Anblick.

PÄSEGLA, v. a. 1. Segla på eller emot. P. ett grund, en klippa, ett fartyg. — Påseglande, n. 4. o. Påseglning, f. 2.

PÄSELA, v. a. 1. Lägga selen på (häst, åsna). — Älv. Sela på. — Påselande, n. 4. o. Påselning, f. 2.

PÄSEVULST, m. 3. Svulst, som har formen af en liten påse.

PÄSIG, a. 2. Säges om något, som står ut nästan i form af en påse. Ett p-t veck. — Påsighet, f. 3. — Påsigt, adv. Klädningen sitter p.

PÄSITTA, v. n. 3. (böjes som Sitta) Vara sittande på. — Mest i part. pres. Påsittande.

PÄSK, m. sing. (af hebr. Pascha) 1) Fest hos Judarna till minne af deras utvandring ifrån Egypten. (Bibl.) Hålla p-a, fra påskhögtiden. — 2) Fest hos de Kristne, till minne af Christi uppståndelse. I p., nästa påsk. I p-as, förliden påsk. — Ss. P-tid.

PÄSKAFTON, m. 2. pl. — aftnar. Dagen före påskdagen.

PÄSKALAM, n. 3. 1) Lam, som af Judarna slagtas vid påskhögtiden. — 2) Det ena af Gamla Testamentets sakrament, instiftadt till minne deraf, att Israels barn befriades ifrån mordengölen ochingo utgå ur Egypten. Åta p-met.

PÄSKANDAKT, m. 3. Andakt, som förrättas vid påskhögtiden. Begå sin p.

PÄSKDAG, m. 2. Se Påskhelgdag. P-en, första dagen af påskhelgen. I p-arna.

PÄSKFULLMÅNE, m. 2. pl. — månar. Den fullmåne, som infaller näst efter vårdagjemningen, och hvarefter tiden för påsken bestämmes.

PÄSKHELG, m. 3. De begge högtidsdagar, då minnet af Christi uppståndelse fräs.

PÄSKHELGDAG, m. 2. Hvardera af påskhelgens begge dagar.

PÄSKHÖGTID, m. 3. Se Påskhelg.

PÄSKICKA, v. a. 1. Skicka på en någon ell. något.

PÄSKINA, v. n. 3. Brukas endast i uttrycket: Låta p., låta först, låta märka.

PÄSKJUTA, v. a. 3. (böjes som Skjuta) Skjuta med händerna på något. — Älv. Skjuta på. — Påskjutande, n. 4. o. Påskjutning, f. 2.

PÄSKKAKA, f. 1. Kaka, som gemmenligen anrättas till påsken.

PÄSKKÄRING, f. 2. Käring, som enligt folktron far till Blåkulla skärthorsdagen, för att der hålla påska.

PÄSKLILJA, f. 1. Trädgårdsväxt med gula, vålluktande blommor, från Söderländerna. Narcissus Pseudonarcissus. — Kallas älv. Gul Narciss.

PÄSKLJUS, n. 3. Utsträdd vaxljus, som katolikerna bränna vid påskguds-tjänsten.

PÄSKLÖRDAG, m. 2. Se Påskafton.

PÄSKMÄNDAG, m. 2. Annan dag påsk.

PÄSKNATT, f. 3. pl. — nätter. Natten emellan påsklördagen och påskdagen.

PÄSKOFFER, n. 3. Offer till presterna vid påsktiden. Jfr. Offer.

PÄSKOTTA, v. a. 1. Skotta något uppå en sak. P. smö. — Älv. Skotta på. — Påskotande, n. 4. o. Påskotning, f. 2.

PÄSKPENNINGAR, m. 2. pl. Penningar, som efter gammal sed gifvas åt någon till påsken, såsom åt prester, klockare, ringare, m. fl.

PÄSKRIFNING, f. 2. Se Påskrift.

PÄSKRIFV, f. 5. 1) Påskrifva. Vid passets p. — 2) Innehållet af hvad som blifvit påskrifvet. P-en på ett pass, en vaxel, o. s. v. Förse med p. — 3) Ord, som äro präglade i fältet på ett mynt.

PÄSKRIFVÅ, v. a. 3. (böjes som Skrifva) Skrifva något på ett papper, ett dokument, till bevitnande, intyg, o. s. v. P. en vaxel. P. ett pass. — Älv. Skrifva på. — Påskrifven, part. pass. (Talesätt) Ge en p-et, lexa upp, gifva skarpa förebräelser. Få p-et, få uppbära skarpa förebräelser, blifva föremål för bitande ordalag.

A. m. Båda dessa uttryck härleda sig ifrån betydelsen af grek. ordet Epigram (bitande påskrift).

PÄSKRUFVA, v. a. 1. Genom skrufning påsätta. — Älv. Skrufva på. — Påskrufvande, n. 4. o. Påskrufning, f. 2.

PÄSKSÖNDAG, m. 2. Benämning på hvardera af de sex första söndagarna efter påsk.

PÄSKVECKA, f. 1. Den vecka, som slutas med påskdagen.

PÄSKYLLA, v. a. 2. Se Skylla på.

PÄSKYNDÅ, v. a. 1. Gifva större skyndsamtet åt, göra att något går fortare, sker förr, än det annars skulle gjort. P. ett arbete. P. ens död. — Påskyndande, n. 4.

PÄSKÄGG, n. 3. 1) Ägg, som vanligen spisas på påskaftonen. — 2) Färgade, hårdkokta ägg, som man i grekiska kyrkan, isynn. i Ryssland, vid påskhögtiden skickar hvarandra till skänk.

PÄSKÖREN, n. 4. pl. Se Påskoffer.

PÄSLAGNING, f. 2. Handlingen, hvarigenom något påslås.

PÄSLÅ, v. a. 3. (böjes som Slå) 1) Med spikar, naglar o. s. v. fästa något på ytan af ett föremål. P. skevar på ett hjul. — 2) Gjuta, hålla på. P. vatten. — 3) Med murstef slå (mot en vägg o. d.). P. murbruk. — Älv. (För alla bem.) Slå på. — Påslående, n. 4.

PÄSLÄPPA, v. a. 2. Se Släppa på.

PÄSPAPPER, n. sing. En sort papper, som isynn. användes till påsar.

PÄSPIKA, v. a. 1. Genom spikning fästa på. P. locket på kistan. — Älv. Spika på. — Påspikande, n. 4. o. Påspikning, f. 2.

PÄSPÅDA, v. a. 2. Se Spåda på.

PÄSPÄNNÅ, v. a. 2. Med spänne fästa på. — Älv. Spänna på.

PÄSSJUKA, f. sing. (med.) Öronkörtelarnes inflammation, åtföljd af svår svullnad i halsen och käkarna.

PÄSTRYKA, v. a. 2. (böjes som Stryka) Se Stryka på. — Påstrykande, n. 4. o. Påstrykning, f. 2. — Part. pass. Påstruken brukas någon gång (fam. o. skämtv.) i samma mening som: rusig.

PÄSTÅ, v. a. 2. (böjes som Slå) 1) Med fullt anspråk på visst uttala ett omdöme, framställa en sats, yttra något. P. något. P. en orimlighet. Jag p-r, att det ej är sant. Han p-r sig hafva sett det. Jag p-r det ej vidare. — 2) Bestämt och med anspråk fordra, yrka. Aktor

p-r fängelsestraff emot honom. P. sin rätt, enständigt förfäktade den. — Syn. Yrka, Påyrka. — V. n. Fortvara. Medan riksdagen p-r. — Syn. Vara, Fortvara, Fortfara, Pågå. — P-ende, part. pres. Brukas, för verbum neutrum, ofta nästan adjektivt, t. ex.: Under p. krig, medan kriget påstår eller påstod. — P-dd, part. pass. Som påstås eller blifvit påstådd. P-åda rättigheter.

PÅSTÄENDE, n. 4. 1) Yttrande, framställning, omdöme, hvarigenom något påstås. De gamle filosofernes p., att jorden stod och solen gick, har befunnits ogrundadt. — 2) Bestämt yrkande. Göra p. om något. Göra p. emot någon. P. om äktenskapskänslad. Hans p., att viltnen skulle höras, afslogs af rätten. Aktors p. mot en tilltalad.

PÅSTÖT, m. 2. 1) Stöt, som träffar direkte på ett föremål. — 2) (fig.) Något som pådrifver, eggjar, sporrar till större drift, ansträngning. — Syn. Väckelse, Påmaning, Impuls.

PÅSTÖTA, v. a. 2. 1) Stöta på, emot. — 2) Anträffa, påträffa. — 3) (fig.) Pådrifva. — Påstötande, n. 4. o. Påstötning, f. 2.

PÅSY, v. a. 2. Sy fast på eller vid. — Älv. Sy på. — Påsyende, n. 4.

PÅSYFTA, v. a. 1. Se Syfta på.

PÅSÄTTA, v. a. 2. (böjes som Sätta) Se Sätta på. P. halten, peruken. P. glans på tyger. — Påsättande, n. 4. o. Påsättning, f. 2.

PÅSÖMMA, v. a. 1. Se Påsy.

PÅTA, på'tå, sammandraget af Påtaga.

PÅTA, på'ta, v. n. 1. (fam.) Med pinne, spröte, käpp o. d. slicka i jorden och uppröra den. P. i marken efter mask. P. upp, genom påtande laga, att något kommer upp. — Säges äfv. i samma mening som Böka och Peta.

PÅTAGA, v. a. 3. (böjes som Taga) Ikläda sig. P. rock, väst, byxor, kappa. I samma mening säges äfv. P. sig ell. Taga på sig. — P. sig, v. r. 1) Se Påtaga, v. a. — 2) (fig.) Se Taga på sig. — Påtagande, n. 4. o. Påtagning, f. 2.

PÅTAGLIG, a. 2. Säges om en sak, som är så klar och tydlig, att man kan, såsom man säger, taga derpå. En p. sanning. Det är p-t, all... — Syn. Se Tydlig.

PÅTAGLIGHET, f. 5. Egenskapen att vara påtaglig. — Syn. Se Tydlighet.

PÅTAL, på'tål, n. 3. Klander, tadel. — Brukades förr i samma mening som: Åtal.

PÅTALA, v. a. 1. Klandra, tadel. Det är ingenting att p. — Hade tillförene samma betydelse som: Åtala.

PÅTANDE, n. 4. Handlingen, då man påtar. P. i jorden.

PÅTAPPA, v. a. 1. Tappa (vin, dricka, o. s. v.) på kärl. Har till objekt både drycken och kärlet. P. vin, dricka. P. en tunna. P. buteljer. — Älv. Tappa på. — Påtappande, n. 4. o. Påtappning, f. 2.

PÅTASKA, se Pottaska.

PÅTECKNA, v. a. 1. Teckna något på ett papper, ett dokument, o. s. v. P. sitt namn. — Älv. Teckna på. — Påtecknande, n. 4.

PÅTECKNING, f. 2. 1) Påtecknande. — 2) Innehållet af hvad som blifvit påtecknad.

PÅTINGA, v. a. 1. Betinga sig ens tjänst, biträde, eller att få köpa, använda något. — Älv. Tinga på. — Påtingande, n. 4. o. Påtingning, f. 2.

PÄTROLLA, v. a. 1. Genom trolleri ådraga. P. någon en sjukdom. — Älv. Trolla på.

PÄTRUGA, v. a. 1. Nödga att taga, att emottaga. P. en något. — Älv. Truga på. — P. sig, v. r. Emot andras vilja och önskan intränga sig i deras sällskap, umgänge, o. s. v. — Påtrugande, n. 4.

PÄTRUMFA, v. a. 1. (fig. fam.) Gifva stryk, piska på. — Älv. Trumfa på. — Syn. Se Slå. — Påtrumfande, n. 4. o. Påtrumfning, f. 2.

PÄTRYCK, n. 3. Se Påtryckning.

PÄTRYCKA, v. a. 2. Se Trycka på. — Påtryckande, n. 4.

PÄTRYCKNING, f. 2. 1) Tryckning på ett föremål. — 2) (fig.) Tvingande, nödgande, besvärande. Händelsernas, omständigheternas p.

PÄTRÅDA, v. a. 2. P. en nål, införa en tråd genom ögat på en nål. P. perlor, föra perlor på ett snöre, en tråd o. s. v., genom det å dem befintliga hål.

PÄTRÄFFA, v. a. 1. Oförmodadt träffa, finna, råka på. — Älv. Träffa på. — Påträffande, n. 4.

PÄTRÄNGA, v. n. 2. 1) Se Tränga på. — 2) (fig.) Fordra, erfordra, kräva. Om nöden p-ger. — P. sig, v. r. (fig.) 1) Se Påtruga sig. — 2) Säges om tankar, känslor o. s. v., som opåkallade uppstå i ens själ och våldsamt uppröra den. En mängd olika tankar p-gde sig min själ. — Påträngande, part. pres. Se Trängande. — Påträngande, n. 4. o. Påträngning, f. 2.

PÄTRÖSKA, v. a. 1. (fig. fam.) Gifva stryk, piska på. — Älv. Tröska på.

PÄTUNNA, v. a. 1. Fylla på tunnor. P. dricka.

PÄTVINGA, v. a. 1. o. 3. (böjes som Tvinga) Tvinga att emottaga. P. en något.

PÄTÄR, på'tär, m. 2. 1) Hvad som gifves på köpet, då man köper någon dryck, t. ex. brännvin. — 2) (fam.) Något litet af en dryck, som förtäres ofvanpå, liksom till råga, t. ex. då man dricker kaffe, te.

PÄTÄNDA, v. a. 2. Med eld, ljus o. s. v. tända något brännbart. P. ett ljus, en brasa, ett fyrverkeri. — Älv. Tända på. — Påtändande, n. 4. o. Påtändning, f. 2.

PÄTÄNKA, v. a. 2. Sysselsätta tankarna med något, för att i fråga derom komma till bestämt omdöme, beslut o. s. v. P. en sak. — Älv. Tänka på.

PÄVERKA, v. a. 1. (nytt ord) Se Verka på.

PÄYRKA, v. a. 1. Se Yrka på. — Påyrkande, n. 4.

PÄÖGNA, v. a. 1. Se Ögna på. — Påögande, n. 4.

PÄÖKA, v. a. 1. o. 2. Öka, gifva tillökning åt, göra större. P. ens lön. — Älv. Öka på. — Syn. Se Öka. — Påökande, n. 4.

PÄÖKNING, f. 2. 1) Påökande. — 2) Det, hvarmed något påökas eller påökats. P-en i hans lön är obetydlig.

PÄN, se Pen.

PÄR, se Per.

PÄR, m. 3. (fr. Pair, eng. Peer, af lat. Par, jemlik) 1) Titel för ledamöterna af engelska öfverhuset. Vanligen säges Lord. — 2) (i Frankrike, före 1848) Ledamot af första kammaren.

PÄRLA, PÄRM, m. fl. se Perla, Perm, &c.

PÄRON, n. 3. Den allmänt bekanta frukten af Päronträdet. — Ss. P-formig, -glass, -must, -saft.

PÄRONTRÄ, n. sing. Virket af päronträdet. PÄRONTRÄD, n. 3. Ett allmänt känt fruktträd, ursprungligen ifrån Asien, med en ganska stor mängd afarter. Pyrus communis.

PÄRS, se Pers.

PÄRSKAMMARE, m. 2. pl. — kamrar. Första kammaren i Frankrike, före 1848.

PÄRSKAP, n. 3. o. 5. En pärs värdighet.

PÖBEL, pö'b'l, m. sing. (tyiskt ord, af lat. Populus, folk) Lägsta klassen af statsborgarne, hvilken utmärker sig genom brist på bildning, föräkt för det skickliga och anständiga, samt trots emot lagen. — Syn. Mobb, Pack, Slödder.

PÖBELAKTIG, a. 2. Liknande pöbeln, grof, rå, plump, gemen i ord och uppförande.

PÖBELAKTIGHET, f. 3. 1) Egenskapen att vara pöbelaktig. — 2) Pöbelaktig handling.

PÖBELAKTIGT, adv. På ett pöbelaktigt sätt, såsom pöbeln. Bära sig på det.

PÖBELHOP, m. 2. En hop af det sämre folket.

PÖBELORD, n. 3. Groft ord, eller sådant som är gängse bland pöbeln.

PÖBELSPRÅK, n. 3. Det slags grofva, obildade språk, som talas af pöbeln.

PÖBELSTIL, m. sing. Lågt, groft, gement skriftsätt.

PÖBELTRO, m. sing. Tro, alstrad af okunghet och gängse bland pöbeln.

PÖBELVÄLDE, n. 4. Tillstånd i en stat, då pöbeln kommit till valdet.

PÖL, m. 2. I. Liten samling på marken af stillastående, orent vatten.

PÖL, m. 2. II. Liten valsformig soffdyna.

PÖLHVASS, m. sing. Örten Sparganium erectum.

PÖLSA, f. sing. (prov.) Se Korf. Deraf Hackepölsa.

PÖRTE, n. 4. 1) (gentil.) Stuga utan skorsten, endast med en öppning på taket, och der röken går in i rummet, då man eldar. — 2) Liten stuga, der kött och fläsk rökes.

PÖSA, v. n. 2. Svälla upp, svälla, gifva sig upp, jäsa. P. upp har samma betydelse. Lera, som pöser. (Fig.) P. af högmot, vara mycket högmotig. — Pösande, n. 2. o. Pösning, f. 2.

PÖSIG, a. 2. 1) Som pöser eller pöst upp. P. lera. — 2) Utstående och upplåst.

PÖSIGHET, f. 5. Egenskapen att vara pösig.

PÖSLERA, f. sing. Se Jäslera.

PÖSMUNK, m. 2. Se Jäsmunk.

Q, ku, n. 4. 1) Sjuttionde bokstafven i alfabetet. Ljuder alltid som hårdt k, och brukas endast framför v, i en och samma stafvelse, t. ex.: Quart, qued, qvist, qvätta, qvaltra. — 2) Ljudet, då bokstafven q uttalas.

QVABBA, f. 1. Se Paddfish.

QVACKLA, v. n. 1. (fam.) eller QVACKSALVA, v. n. 1. (fam.) 1) Befatta sig med sjukdomars botande, utan att äga dertill nödiga kunskaper eller vara dertill lagligen berättigad. — 2) Nijtta qvacksalvares medel eller söka att kurerer sig sjelf, så godt man kan. Man säger äfv. Q. med sig. — Qvacksalvande, n. 4. [-salvva.]

QVACKSALVARE, m. 5. o. -VERSKA, f. 1. 1) (ursprungl.) En, som strök omkring och försälde salvor och andra medikamenter. — 2) En, som qvacksalvar (dem. 1). [-salvare.]

QVACKSALVERI, n. 3. Qvacksalvande. [-salvereri.]

QVADER, qvå'd'r, m. 2. pl. qvadrar. (af lat. Quadrus, fyrkantig) Kubformigt block af Qvadersandsten.

QVADERSANDSTEN, m. 2. En art sandsten, grå eller hvit, bestående nästan helt och hållet af små fina kvartskorn, som sammanhållas genom ett lerigt, sällan kalkigt cement; sönderdelas lätt i qvadrar.

QVADERSTEN, qvå'd'rsten, m. 2. Fyrkantigt, huggat stycke af sandsten.

QVADRANGULÄR, - - - - -'r, a. 2. (af lat. Quatuor, fyra, och Angulus, hörn) Fyrhörnig, fyrkantig.

QVADRANT, -ännt, m. 3. (lat. Quadrans, fjerdedel) Astronomiskt instrument, som bildar en vinkel af nititto grader, och som isynn. an-

vändes till att mäta stjernornas höjd på himmels-globen.

QVADRAT, -ät, m. 3. (lat. Quadratum) 1) Rätvinklig och liksidig fyrkantig figur. — 2) (aritm.) Produkt af ett tal, multiplicerad med sig sjelft. — 3) (boktr.) Liten fyrkantig stil, lägre än bokstafsstilarna, och som vid tryckningen icke lem-nar märke på papperet.

QVADRATÄLN, -ätäln, m. 2. En qvadrat, af hvilken hvardera sidan innehåller en alm. — I samma mening säges äfv. Qvadratfot, -famn, -mil, -tum, o. s. v.

QVADRATISK, a. 2. I qvadrat beräknad.

QVADRATMÅTT, n. 3. Mått, beräknadt i qvadrat.

QVADRATTROT, f. 3. pl. — rötter. (aritm.) Så kallas, i förhållande till ett qvadrat, det tal, som multiplicerad med sig sjelft utgör qvadrat-talet. Q-en af 16 är 4.

QVADRATTAL, n. 3. Se Qvadrat, 2.

QVADRATUR, - - - - -'r, f. 3. (lat. Quadratura; mat.) En gifven ytas förvandling till en dermed lika stor qvadrat.

QVADRERA, v. a. 1. (lat. Quadrare) 1) (mat.) Förvandla en gifven yta till en dermed lika stor qvadrat. — 2) (aritm.) Multiplicera (ett tal eller en storhet) med sig sjelft. — V. n. Passa, fullkomligt öfverensstämma. — Qvadrering, f. 2.

QVADRILL, se Kadriilj.

QVADRUPED, - - - - -'d, m. 3. (lat. Quadrupes) Fyrfotadt djur.

QVADRUPEL, qvadrupp'l, m. 2. pl. — plar. (lat. Quadruplus) Fyrfaldigt tal eller storhet.

QVADRUPEL-ALLIANS, -upp'l - - - - -'ngs, m. 3. (polit.) Förbund emellan fyra makter.

QVAF, a. 2. (af *Qvafva*) Qvåfvande, qvalmig. *Q. luft.*

QVAF, n. sing. oböjl. (ursprungl. Qvåfning) Botten af haf, sjö, flod. I uttrycket: *Gå i q.*, gå till botten, sjunka; (fig. fam.) blifva till intet, misslyckas.

QVAFIS, m. 2. Tjock is, under hvilken fiskarne qvåfvas af brist på luft.

QVAGGA, f. 1. En art af Hästsläktet, fram-till brun med svarta ränder, baktill rödgrå med hvita; har ett skallande läte; vild i södra Afrika. *Equus Quagga.*

QVAK! int. Ord, hvarmed grodornas läte härmas.

QVAL, n. 3. (isl. *Quðill*) 1) (ursprungl.) Det tillstånd, då man känner qväljning i magen. Brukas numera icke i denna mening. — 2) (fig.) Smärta, plåga. Såges både i fysisk och andlig mening, mest i den sednare. *Lida svåra q. Kärlekens q.* (Ordspr.) *Den, som kommer i valet, kommer i q-et*, det är ofta ganska svårt att välja.

QVALIFICERA, v. a. 1. (fr. *Qualifier*, af lat. *Qualis*, sådan som, och *Facere*, göra) Bestämma något till art och beskaffenhet; gifva rubrik, titel af, benämna; gifva de egenskaper, som äro nödiga i något visst äfseende. — *Q-d*, part. pass. Brukas äfv. som adjektiv i betydelsen af: Beskaffad. *Q-dt brott, straff*, af svårare beskaffenhet.

QVALIFIKATION, ---- tshön. f. 3. Bestämmande af art, egenskap, titel, rubrik. [— caution.]

QVALIFIKATIV, ---- i'v. a. 2. Som bestämmer art, egenskap, titel, rubrik. [— catif.]

QVALITATIV, ---- i'v. a. 2. Som har afseende på en saks beskaffenhet. [— it.]

QVALITET, --ét, f. 3. (lat. *Qualitas*) 1) Beskaffenhet. — 2) (filos.) Bestämning, hurudant ett ting är.

QVALM, n. sing. 1) Den qvåfva, heta imme, som uppstiger ifrån kokande vatten i täppt rum. — 2) Het, qvaf och osund luft. — 3) *Q. i magen*, något som qväljer.

QVALMA, v. n. 1. Vara qvalmig. — V. a. Se *Qvålja*.

QVALMIG, a. 2. 1) Het, qvåfvande och osund. *Q. luft.* — 2) Som försorsakar qväljningar.

QVALMIGHET, f. 3. Egenskapen att vara qvalmig.

QVALSTER, qvållstr, n. 3. Benämning på dem af Spindelkråken, som tillhöra 4:de Ordningen, och hafva hufvud, bröst och buk omedelbart sammanhängande. *Acarus*. Till *Qualstren* höra: *Mott*, *Or*, *Fåsting*, m. fl.

QVALSÖFD, a. 2. Som har en qvald, orolig sömn.

QVANT, m. 2. (pop.) Ung gosse.

QVANTITATIV, ---- i'v. a. 2. Som har afseende på kvantiteten.

QVANTITET, kvantitet, f. 3. (lat. *Quantitas*) 1) Myckenhet, mängd, storhet. — 2) (fil.) Det hos ett ting, hvarigenom bestämmes, huru många gånger enheten måste läggas till sig sjelf, för att utgöra tinget, eller den tingets beskaffenhet, i följd hvaraf det genom delars tilläggnig eller frantagnig kan ökas eller minskas.

QVANTUM, kvantumm, n. sing. (lat. *Quantum*, huru mycket) 1) Myckenhet. — 2) (fil.) Ting, som har en viss kvantitet. Storhet in concreto.

QVAPP, m. 2. Tagghudigt Stråldjur, långt och tjockt som ett finger; lever under sanden

vid kusterna, hvarst det gräfver horisontella gån-gar. *Thalassema Echiurum*.

QVAR, adv. (Var ursprungl. adjektiv, och betydde: stilla.) 1) Betecknar ett förblifvande på samma ställe som förut. *Vara, blifva, sitta, ligga, stå q. på ett ställe. Blifva, ligga q. öfver natten. Lemna någon q. Han glömdo hatten q.* — 2) Utmärker äfven, hvad som blifver eller blifvit öfrigt af något. *Ännu är titet penningar q. i kassan. Jag har bara helt titet säd q. Det blef intet q. Huru mycket fick du q.? — Syn. (för Halva qvar) Halva öfrig, öfver, i behåll; (för: Vara qvar) se *Aterstå*.*

QVARANTÄN, se *Karantän*.

QVARBJUDA, v. a. 3. (böjes som *Bjuda*) Bjuda att qvarblifva. — Äfv. *Bjuda qvar*.

QVARBLIFVA, v. n. 3. (böjes som *Blifva*) Förblifva på samma ställe. *Jag qvarblef i staden tre dagar.* — Äfv. *Blifva qvar.* — *Qvarblifvande*, n. 4.

QVARDRÖJA, v. n. 2. Dröja på samma ställe, der man är. — Äfv. *Dröja qvar.* — *Syn.* Blifva, Förblifva, Dröja, Qvarblifva, Qvarstanna, Stanna, Bida, Förbida. — *Qvardröjande*, n. 4.

QVARHÅLLA, v. a. 3. (böjes som *Hålla*) 1) Hålla på samma ställe, nödga att qvarblifva, att qvarstanna. *Q. någon emot dess vilja.* — Äfv. *Hålla qvar.* — 2) Ej lemna ifrån sig. *Q. något, som man lånat. Q. anförtrödt gods.* — *Qvarhållande*.

QVARKA, f. 1. (ursprungligen: strupe, svalg) Hosta hos hästar.

QVARLEFVA, v. n. 1. (böjes som *Lefva*) Lefva qvar efter någon. *Hustru med tvenne barn qvarlefe efter honom.* — Brukas mest i part. pres. *Qvarlefvande*.

QVARLEFVA, f. 1. Egentl.: lemning efter en lefvande varelse; äfv. (i allm.) lemning. *Helgonens q-var*, relikier.

QVARLEMNA, v. a. 1. 1) Låta förblifva qvar. *Han q-de der sin hustru.* — 2) Lemna öfrig. *Han q-de ingenting af maten.* — Äfv. (för begge bem.) *Lemna qvar.* — *Qvarlemnande*, n. 4.

QVARLIGGA, v. n. 1. (böjes som *Ligga*) Förblifva liggande på samma ställe; förblifva qvar. — Äfv. *Ligga qvar.* — *Q-nde*, part. pres.

QVARLÅTA, v. a. 3. (utan impf.) Se *Qvarlemna*. — *Q-ten*, part. pass. *Qvarlefvande*; öfrig.

QVARLÅTENSskap, f. 3. Hvad afliden person lemnat efter sig i fast och löst. — *Syn.* Se *Arf*.

QVARLÄGGA, v. a. 3. (böjes som *Lägga*) Låta förblifva qvarliggande. — Äfv. *Lägga qvar*.

QVARN, f. 2. 1) Maskin, som tjänar till att fint sönderkrossa vissa ämnen, isynn. då det sker genom en kringvridande rörelse. Dit höra Sådes-ell. Mjöl-, Gröp-, Tobaks- ell. Snus-, Färg-, Gips-, Kaffeqvarn, m. fl. — 2) Maskin, hvarigenom med besparing af tid och kraft ett föremål bringas i annat tillstånd och hvaritt en kringvridande rörelse äger rum. Sådana äro: Olje-, Valk-, Pappers-, Sägqvarn, m. fl. — Begge dessa slag af qvarnar kunna efter rörelsekraftens beskaffenhet vara antingen Vatten-, Väder-, Ång-, Häst- eller Handqvarn. — 3) I allmänhet menas med *Qvarn d. s. s.* Mjölqvarn. *Q. med tre par stenar.* (Fig. fam.) *Det är vatten på hans q.* det är stöd för, bekräftelse på hans påstående, främjar hans åsigt, förbehållanden. I samma mening såges äfv. *Få vatten på sin q.* Se äfv.

Mala. — 4) Se *Qvarnhus.* — 5) Samteliga till en qvarn hörande byggnader och jordågor.

QVARNBACKE, m. 2. pl. — *backar*. Platsen vid en mjölqvarn.

QVARNBYGGNAD, m. 3. 1) Uppbyggande af en qvarn. — 2) Se *Qvarnhus.* — 3) Byggnad vid en mjölqvarn.

QVARNDÄM, m. 2. pl. — *dammar*. Dam, hvarifrån vattnet genom qvarnrännan ledes på ett qvarnhjul.

QVARNDRÄNG, m. 2. Person, som biträder en mjölnare i qvarnens skötande.

QVARNFALL, n. 3. Vattenfall, som drifver eller kan drifva en qvarn.

QVARNHJUL, n. 3. Hvarje af de hjul, som drifva en qvarn. — *Ss.* *Q-stock*.

QVARNHUS, n. 3. Sjelvta huset, hvaruti en qvarn drifves.

QVARNKAPPE, m. 2. pl. — *kappar*. Afgift till mjölnaren för hvarje tunna säd, som förmales.

QVARNKAR, n. 3. Infattning af trä kringom stenarna i en mjölqvarn.

QVARNKLAPP, m. 2. Se *Qvarnleka*.

QVARNKUPA, f. 1. Se *Qvarnskruf*.

QVARNLEKA, f. 1. Liten klapp eller ribba på qvarnskrufven, som oupphörligt med mycket buller slår upp och ned.

QVARNLUCKA, f. 1. Lucka till en qvarnränna.

QVARNLÄR, m. 2. Mjöllär i en qvarn, der mjölnaren förvarar det mjöl, som tillfaller honom i måldagift.

QVARNREDSKAP, n. 3. o. 3. Redskap, tillhörigt en qvarn.

QVARNRÄNNA, f. 1. 1) Ränna, hvarigenom mjölet faller ned ur qvarnskon. — 2) Ränna, hvarigenom vattnet ledes på ett qvarnhjul; äfv. afloppsränna vid en qvarn.

QVARNSIKT, m. 2. Sikt vid en qvarn, hvarigenom mjölet siktas.

QVARNSKO, m. 3. pl. — *skor*. Nedersta delen af qvarnskrufven, hvarur säden faller ned igenom qvarnögat.

QVARNSKRUF, m. 2. pl. — *skrufvar*. Trattformigt kärt öfverst på en qvarn, hvari säden stås, som skall malas, och hvarur den genom qvarnögat kommer under löparen.

QVARNSPEL, n. 3. Ett slags spel, som spelas emellan tvenne personer, och hvartill hörer ett bräde med tre kvadrater inuti hvarandra, jemte 20 brickor af olika färg.

QVARNSTEN, m. 2. Hvarje af de tvenne stenar, emellan hvilka säden krossas i en mjölqvarn. *Jfr. Löpare*. Förkortningsvis såges: *Ett par stenar*, t. ex.: *Qvarn med ett par stenar*.

QVARNSTENSBRÖTT, n. 3. Stenbrott, der qvarnstenar huggas.

QVARNSTÄLLE, n. 4. Ställe, der en mjölqvarn drifves.

QVARNTORR, a. 2. Tillräckligt torr, för att kunna malas. *Q. säd*.

QVARNTRUT, m. 2. Se *Qvarnöga*.

QVARNTULL, m. sing. 1) Afgift för säd, som förmales. — 2) Benämning på ett slags skatt, som fordom erlades; utgår nu under namn af *Mantalspenningar*.

QVARNVATTEN, n. 3. Vatten, som drifver en qvarn.

QVARNVERK, n. 3. Ställe, der säd förmales med många par stenar i ett eller flera qvarnhus.

QVARNVINGE, m. 2. pl. — *vingar*. Vinge på en väderqvarn.

QVARNVÄG, m. 2. Väg till qvarn.

QVARNÖGA, n. 4. pl. — *ögon*. Det lilla hälet, hvarigenom säden ur qvarnskrufven nedfaller emellan stenarna.

QVARSITTA, v. n. 3. (böjes som *Sitta*) Förblifva sittande på samma ställe. — Äfv. *Sitta qvar*. — Part. pres. *Qvarsittande* brukas äfv. både adjektivt och substantivt.

QVARTAD, m. 3. Egendoms tagande i beslag af offentlig myndighet, på det sätt, att den icke får afyttras eller försingras, eburu den tills vidare förblifver i ägarens vård, eller åtminstone ägande rätten icke fränkännes honom. *Belägga ens egendom med q.* — *En del af hans egendom står i q.* — *Syn.* *Sequester*, *Beslag*.

QVARTANNA, v. n. 4. Förblifva qvar på samma ställe. — Äfv. *Stanna qvar*. — *Qvarstannande*, n. 4.

QVARTÄ, v. n. 2. (böjes som *Stä*) Förblifva stående på samma ställe. — Äfv. *Stä qvar*. — Part. pres. *Qvarstående* brukas äfv. både adjektivt och substantivt.

QVART, qvårt, m. 3. (af lat. *Quartus*, den fjerde) 1) Fjerdedel. *Tre q. alm.* Är i denna bem. oböjligt. — 2) Fjerdedels timma. (Hör för denna bem. i allmänhet till 3 dekl.) *Jag har väntat i tre q.* *En q. öfver tre* eller *en q. till tre.* *Tre q. på eller till tre*, tre qvart öfver tu. (Fam. skämtv.) *Vara på tre q.*, rusig. *Det uret slår q-er.* — 3) (i musik) Fjerde tonen ifrån grundtonen. — 4) a) Bokformat, då arket är viket i fyra delar, således innehållande åtta sidor. *En bok i q.* (man säger äfv.: *in quarto*). — b) Bok i detta format. *Folianter och q-er.* — 5) (i tärningspel) a) Den sida af en tärning, som är tecknad med fyra prickar. — b) Tärningkast, då man får upp denna sida af tärningen. *Q. äss, Q. dus, Q. tre, Q. sex.* *Q-er all*, begge qvarterna; kallas äfv.: *Qvatuor all*. — 6) (i piket-spelet) Fyra på hvarandra följande kort af samma färg. *Q. major* (läses: *maschär*), som börjar med ässet. — 7) (fäktk.) Fjerde sättet att gifva en stöt med värja eller florett.

QVARTA, qvårta, f. sing. Fjerde klassen i en skola.

QVARTAL, qvårtal, n. 3. o. 3. 1) Fjerdedels år. — 2) Åföning, inkomst, utbetalning o. s. v. för ett fjerdedels år. *Uppbära ett q. af lönen.* — *Ss.* *Q-slön*.

QVARTALITER, qvårtalitr, adv. (nylat.) Se *Qvartalsvis*.

QVARTALSFÖRSLAG, qvårtalsförslag, n. 3. o. 3. Öfversigt af utgifna och inlutna medel, eller af emottagna och utlemnade inventarier, för ett tilländelupet qvartal.

QVARTALSVIS, adv. Hvarje fjerdedels år.

QVARTAN, kvartän, m. 3. 1) Skolgosse i fjerde klassen. — 2) Frossa, då febern kommer hvar fjerde dag.

QVARTATION, qvårtatschön, f. 3. (myntv.) Operation, då guld afskiljes ifrån silfver, genom silfrets upplösning i salpetersyra.

QVARTBAND, qvårtbånd, n. 3. Bokband i kvartformat.

QVARTBLAD, n. 3. Blad af ett ark, som är viket i fyra delar.

QVARTER, qvårtter o. qvårtér, n. 3. (fr. *Quartier*, af lat. *Quartus*, fjerde) 1) (uttalas: qvårtér) Fjerdedels alm. *En alm och tre q. Elfva q. lång.* — 2) (qvårtter) En åttandedels kann eller fjerdedelen af ett stop. *Ett q. brännvin.* — 3) (i denna och följande bem. uttalas

55

alltid: kvarrtér) Fjerdedel af månens lopp kring jorden, räknadt ifrån nymånen. Första, andra, tredje q-el. — 4) a) Mindre afdelning af en stad. Denna församling innehåller 20 q. — b) Alla, som bo i en sådan afdelning. — 5) (sjöf.) Afdelning af vakthafvande manskapet på ett örlogsfartyg. — 6) Fyrkantigt trädgårdsland, omgifvet af rabatter. — 7) Herberge, isynn. för soldater. *Begära q. öfver natten. Hvar ämnar ni laga q.? Lägga i q.* (om soldater), kantonera. *Förlägga i q.*, inkvartera trupper i byar för längre tid, merendels under vintern. *Gå i q.*, på detta sätt inkvarteras. — 8) Se *Pardon*. (Är för denna bem. oböjligt.) Mest i uttrycket: *seke gifva q.*

QVARTERÄ, v. a. 1. 1) *Q. in, om*, se *Inkvartera, Omkvartera*. — 2) (myntv.) Skilja guld ifrån silfver, genom silfrets upplösning i salpetersyra.

QVARTERING, f. 2. Se *Qvartation*.

QVARTERKARTA, qvarterkarta, f. 1. Karta öfver en trakt, der trupper äro förlagda i kvarter.

QVARTERMÄSTARE, qvartär --, m. 5. 1) Se *Regements-qvartärmästare*. — 2) Lägsta underofficer på ett örlogsfartyg.

QVARTERON, qvarteron, m. 5. (fr. *Quartier*) Den, som är född af en hvit fader och en uulattska.

QVARTERSMAN, qvartersmann, m. 5. pl. — *män*. Underuppsyningsman öfver timmermännen eller andra hantverkare på ett skeppsvarf.

QVARTETT, qvartätt, m. 5. (ital. *Quartetto*) Musikstycke för fyra stämmor.

QVARTIFORMAT, qvartärförmåt, n. 5. o. 5. Bokformat i qvart.

QVARTRÄ, f. 3. (skepp.) Det ställe på en rå, som är midt emellan racken och nocken.

QVARTS, qvarts, m. 5. Stenart af Silika-terna, genomskinlig, hård; eldar starkt för stål. — *Ss. Q-artad, -blandad, -hallig, -drus, -gång, -kristall, -lök.*

QVARTSFLUSS, m. 5. Färgad, genomskinlig qvarts, begagnad som ädelsten.

QVARTSIDA, f. 1. Sida af ett i fyra delar viket ark.

QVARTSSAND, m. sing. Sandig qvarts.

QVARTSTÖT, m. 2. Se *Qvart, 7.*

QVAS, n. sing. Ett slags rysk rusgiftvande dryck af stonmjölk.

QVASI, qväsi. (lat. Quasi, liksom) Förekommer i sammansättningar, och betyder då: i visst hänseende, på visst sätt, så godt som, t. ex.: *Quasi-possession*, besittning af okroppsliga ting.

QVASSIA, qvässia, f. sing. Den raspade, beska veden af Qvassiaträdet, hvilken nyttjas som medicament och att döda flugor.

QVASSIATRÄD, n. 5. Ett högt träd i Vestindien, hvars bark, raspad, kallas Qvassia. Quassia ell. Simaruba excelsa.

QVAST, m. 2. 1) Redskap af björkris, eller af spansk ginster, hopbundet vid qvistarnes öfre tjockare ända, och vanligtvis försedd med ett deruti instucket skaft, samt begagnadt att sopa med. (Talesätt) *Rinna som en q.*, storforsa. *Elden stod som en q. ur skorstenen*, sköt upp derur med häftig och stark låga. (Ordspr.) *Nya q-ar sopa väl*, i början är hvar och en ifrig att väl förrätta sin tjänst. — 2) Sages äfv. om åtskilliga saker, som likna en qvast. Deraf Blomsterqvast, Eldqvast, m. m.

QVASTBINDARE, m. 5. En, hvars yrke är att binda qvastar.

QVASTGUBBE, m. 2. pl. — *gubbar*. Gubbe, som säljer qvastar.

QVASTKÄPP, m. 2. Skaftet till en qvast.

QVATERN, qvatärn, m. 5. 1) Fyra nummer, som i en dragnig utkomma på en och samma lottsedel. — 2) Fyra ark papper lagda inom hvarandra.

QVATUOR, qvatuarr. (lat. Quatuor) Q. species, de fyra enkla räknesätten. (I brädspel) Q. all, se Qvarter all (under Qvart).

QVED, f. 3. (bibl.) Moderlif.

QVERCITRON, qvärsitrön, m. 5. Den malna barken af trädet Quercus nigra, hvilken jemnar det bästa gula färgämne.

QVESGRÄS, n. 5. (bot.) En art Björnfloka. *Heracleum Sphondylium*.

QVESROT, f. 3. pl. — *rötter*. Se *Hund-rofoa*.

QVESTION, qväschön, f. 3. (lat. *Questio*) Fråga; undersökning.

QVESTIONERA, v. a. 1. Förhöra; förfölja med frågor.

QVESVED, m. sing. (bot.) 1) Örtslägtet Solanum. — 2) En art af detta släkte. Se *Bittersöta*.

QVICK, a. 2. 1) (ursprungl.) Lefvande. Deraf *Qvickiande*. — 2) Som rör sig med mycken lätthet; liflig; snabb. Sages både om person och sak. *Vara q. i sina rörelser, i benen, i fingrarna. Q. i vändningarna. Q-a ögon. Q. rörelse. Q. våg, mycket känslig. Q-t böesläs, som vid minsta tryckning springer af. — 3) (i andlig mening) a) Sages om den, som har förmågan att lätt upptäcka likheter emellan ting, finna motsvarigheter emellan naturens och andans värld. *En q. karl.* Man säger äfv. i samma mening: *Q-t hufvud. — b) Som röjer, tillkännagifver denna förmåga. Ett q-t svar, infall. — c) Q. att fatta, som med lätthet fattar, begriper. Q. fallningsgåfva, förmågan att med lätthet fatta.**

QVICKA, f. 1. Se *Qvickhvete*.

QVICKA UPP, se Uppqvicka.

QVICKDRAG, n. 5. Ett slags hästsjukdom.

QVICKRE, m. sing. Det inre, ömma hornet af hästhofven.

QVICKHET, f. 3. 1) Egenskapen att kunna röra sig med mycken lätthet; liflighet, shabbhet. *Q. i kroppsrörelser. — 2) Förmågan att lätt upptäcka likheter emellan ting. Han har mycken q. — 3) Qvickt infall. Ha ett godt förråd på q-r.*

QVICKHETSKRÄMARE, m. 5. Se *Qvick-hufvud*.

QVICKHUFVUD, n. 4. En, som gerna jagar efter qvicka infall.

QVICKHVETE, n. sing. En art Hvete, vanligt i rågräskar som ogräs. *Triticum repens*. Kallas äfv. *Qvicka* och *Qvickrot*.

QVICKMALM, m. 3. Maln, som smälter med lätthet.

QVICKNA, v. n. 1. *Q. ell. q. vid*, återkomma till lif, återlifvas, åter lefva upp. — *Qvicknande, n. 4.*

QVICKROT, f. sing. Se *Qvickhvete*.

QVICKSILFVER, n. sing. En metall, som vid luftens vanliga temperatur är flytande i runda, silfverlika kulor, och stelnar först vid 40 graders köld, då den blir smidig och mjuk. — *Ss. Q-artad, -kula, -malm.*

QVICKSILFVERSALVA, f. 1. Salva, i hvars beredning qvicksilfver ingår.

QVICKSTJERT, m. 2. Se *Sädesårta*.

QVICKTIONDE, m. sing. Tionde af ladugården. Kallas äfv. *Äfvelstionde*.

QVICKVATTEN, n. 5. Salpetersyrad qvicksilfveroxid.

QVIDA, v. n. 2. (Impf. *Qvidde* och *Qved*. Sup. *Qvidit*, mindre brukligt) Jemra sig med svaga, klagande läten. *Sucka och q.*

QVIDAN, f. sing. indef. eller

QVIDANDE, n. 4. Sakta jemrande.

QVIDBONDE, m. 5. pl. — *bönder*. Se *Vindspolo*.

QVIDDA, f. 1. Ett slags liten insjöfisk, som endast duger till bete på abborkrokar.

QVIDFÄGEL, m. 2. pl. — *fåglar*. Se *Ormvråk*.

QVIETISM, -i'ssm, m. sing. (af lat. *Quietus*, lugn) Läran, att köttets dödande och själens fullkomliga överksamhet och öfverlättelse åt Gud är det mål, hvartill en kristen bör sträfvä.

QVIETIST, -i'sst, m. 5. Anhängare af qvietismen.

QVIGA, f. 1. Ung ko.

QVIGKALF, m. 2. pl. — *kalfvar*. Kalf af honkön.

QVILLRA, v. n. 1. (om fågelungar) Pipa smått. — *Qvillrande, n. 4.*

QVINLIG, a. 2. 1) Som tillhör eller har afseende på qvinnokönet. *Q-a arfvingar. Q-a könet. Q-a göromål. — 2) Som vanligen utmärker, passar, kläder en qvinna. Q. dygd, blygsamhet, godhet. — 3) Till karakter liknande en qvinna; veklig; käringaktig. En q. karl. Q. karakter. — 4) (anat.) *Q-a delar, se Blygd, 2. — 5) (pros.) Q-t rim*, då tvenne slutstavvelser rimma mot hvarandra. — Skrifves äfv. *Qvinnlig*.*

QVINLIGHET, f. 3. 1) Qvinnlig karakter, qvinnligt sinnelag, qvinnligt väsende. — 2) Qvinnlig veklighet, rädsla. — Äfv. *Qvinnlighet*.

QVINLIGT, adv. Såsom en qvinna. — Äfv. *Qvinnligt*.

QVINNA, f. 1. 1) Person af qvinnokön, isynn. sedan hon kommit till manbar ålder. *Män och q-nor. Ung, gammal q. Gift q. En listig, elak q. Hon vore q. all försvara sig, i stånd att ... — 2) Brukas någon gång äfv. i samma mening som hustru.*

QVINNFOLK, n. 3. 1) Fullväxt qvinna. Brukas mest i fråga om de ringare klasserna. Så t. ex.: *Ett bondqvinnfolk. — 2) Lösaktig, liderlig qvinna. Han lefver med q. — Ss. Qvinnfolksarbete, -skläder, -språk, -ssqvalter, -ströja. — Skrifves äfv. Qvinnfolk.*

QVINNFOLKSKARL, m. 2. Se *Fruentimmerskarl*.

QVINNFOLKSNARR, m. 2. En, som springer efter alla qvinnfolk.

QVINNKÖN eller QVINNOKÖN, n. 5. Det qvinnliga könet.

QVINNLIG, m. fl., se Qvinnlig, m. fl.

QVINNO, i sammansättningar, har samma betydelse som Qvinnlig, qvinnors, t. ex.: Qvinnansigle, -arbete, -bild, -bröst, -kläder, -list, -skrud, m. fl.

QVINNOBLYGD, f. 3. Se *Blygd, 2.*

QVINNOFADDER, f. 2. pl. — *faddrar*. Fadder af qvinnkän.

QVINNOFRID, m. sing. Den af Birger Jarls fridslagar, som förbjöd qvinnors våldsamma bortförande, vare sig ifrån hus eller brudfard.

QVINNOHAT, n. sing. Hat till qvinnor.

QVINNOHATARE, m. 5. En, som ej tål qvinnor.

QVINNOKÖN, se Qvinnkön.

QVINNOLINIE, f. 3. Den qvinnliga sidan i släktkap. Brukas mest i uttrycket: *På q-en*.

QVINNOMJÖLK, f. sing. Mjölk af qvinnobroöst.

QVINNOREGERING, f. 2. Regering, som föres af en qvinna.

QVINNOSADEL, se Qvinnssadel.

QVINNOSIDA, f. 1. 1) Den sida, som tillhör qvinnorna. *Q-n i kyrkan. — 2) På q-n, på qvinnolinien.*

QVINNSLEM, m. 2. pl. — *lemmar*. Se *Blygd, 2.* — Skrifves äfv. *Qvinnlem*.

QVINNSPERSON, m. 5. Qvinna. Brukas mest i fråga om de ringare klasserna. — Äfv. *Qvinnsperson*.

QVINNSSADEL, m. 2. pl. — *sadlar*. Sadel, inrättad för qvinnor. Kallas äfv. *Tvårsadel*. — Skrifves äfv. *Qvinnssadel*.

QVINNSK, a. 2. (fam.) 1) Lik en qvinna, qvinnlig. — 2) Som tycker om qvinnfolksällskap. — Skrifves äfv. *Qvinnsk*.

QVINNVÄNNIUM, qvinnqvännium, n. 5. pl. — *ier*. (lat. *Quinquennium*, af *Quingue*, fem, och *Annus*, år) Tid af fem år.

QVINT, qvint, m. 5. (af lat. *Quintus*, femte) 1) (i musik) Femte tonen ifrån grundtonen. — 2) Finaste strängen på en violin. — 3) Femte ställoingen vid fäkning. — 4) (i piketspelet) Fem på hvarandra följande kort af samma färg.

QVINTA, qvintta, f. 1. Femte klassen i en skola.

QVINTAL, qvinttal, m. 5. Se *Centner*.

QVINTAN, qvinttan, m. 5. Skolgosse i femte klassen.

QVINTERN, qvinttärn, m. 5. Högsta vinsten på lotteri, då alla fem numrerna på en lottsedel utkomma i en dragnig.

QVINTESENS, qvinttässens ell. qvinttäs-sänngs, m. 5. (fr. *Quintessence*, af lat. *Quinta essentia*) 1) Den genom destillering utdragna finaste delen af något. — 2) (fig.) Det finaste, bästa, kraften, musten, mergen af något. [*-essans*.]

QVINTETT, qvinttätt, m. 5. (lat. *Quintetto*) Femstämmigt musik- eller sångstycke.

QVINTILLERA, v. n. 1. (skämtv.) Drilla. — *Qvintillera, n. 2. o. Qvintillering, f. 2.*

QVINTIN, qvintantin, n. 5. Vigt af 1/5-dels lod.

QVISSLA, f. 1. Liten blemma.

QVISSLIG, a. 2. Som har blemmor.

QVIST, m. 2. 1) Böjlig smågren. Ny stam med blad, som utskjuter ur en träknopp. *Torr q.* (Fig. sam.) *Han kommer aldrig mer på grön q.*, kommer aldrig mer till locka, välstånd. — 2) Ett slags fordom bruklig belägringsmaskin, hvarmed stöttes häi på murar.

QVISTA, v. a. 1. Borthugga öfverflödiga grenar och qvistar ifrån ett träd. *Q. af, bort, se Afqvista. — Qvistande, n. 3.*

QVISTA, v. n. 1. (pop. o. fam.) Springa, löpa. *Q. efter en. Q. af, bort. — Syn. Se Springa. — Qvistande, n. 4.*

QVISTBRO, f. 2. Väg öfver sunk mark, med underlag af grenar och ris.

QVISTIG, a. 2. 1) Full af qvistar eller qvistknölar. *Q-t bråde, trä. — 2) (fig. fam.) Se Kinnigt, 2. Ett q-t göra.*

QVISTIGHET, f. 3. Egenskapen att vara qvistig.

QVISTKNÖL, m. 2. Knöl på en trädstam

efter en affallen gren; äfv. märket efter en gren på stock, plank eller bräde.

QVISTNING, f. 2. Öfverflödiga grenars och qvistars borthuggning ifrån ett träd.

QVISTRÖTA, f. 1. Röta i trä, vid qvistknölar.

QVISTRÖTT, a. 1. Skadad af qviströta.
QVISTYMPA, v. a. 1. Ympa medelst qvist.
— *Qvistympning*, f. 2.
QVISTYXA, f. 1. Yxa, som begagnas till qvistning.

QVITT, a. oböjl. (fr. *Quitte*, af lat. *Quietus*)
1) Befriad ifrån skuld. *Blifva, vara q. sin skuld.* Jag är nu q. med er, är er nu ingenting skyldig. *Vi äro q.*, ha ingenting af hvarandra att fordra. — 2) Befriad ifrån person eller sak. *Blifva någon q.* Jag är honom nu q. *Vara q. sitt löfte.* — 3) Förlostig. *Blifva sin egendom q.* — *Adv. Spela q. eller dubbelt.* med vilkor, att skulden antingen fördubblas eller också alldeles afsqittas.

QVITTA, v. n. 1. Betala sin skuld till någon genom afräkning af motsvarande fordran hos honom. *Q. med hvarandra.* — Brukas impersonellt i fam. talesättet: *Det q-r mig lika*, är mig likligt. — *Qvittande*, n. 4.

QVITTEN, qvitt'n, m. 5. Den gula, päronlika, angenämt luktande frukten af Qvittenträdet.

— *Ss. Q-saft.*
QVITTENBRÖD, n. 8. Ett slags konfektur, beredd af qvitten.

QVITTENS, qvitt'ns o. qvittänngs, n. 5. (fr. *Quittance*) Se *Qvitto*. [Qvittans.]

QVITTENTRÄD, n. 8. Ett föga högstammigt fruktträd i medelsta Asien och södra Europa, med lummig krona och stora löf. *Cydonia vulgaris*.

QVITTENÄPPE, n. 4. Benämning på några äplesorter.

QVITTER, qvitt'r, n. sing. Fåglars qvittande.

QVITTERA, v. a. o. n. 1. Meddela skriftligt betyg, att en skuld blifvit betald. *Q. en räkning.* *Betall, q-s*, betalt, hvilket härmed betygas. — *Qvitterande*, n. 4. ö. *Qvittering*, f. 2.

QVITTING, f. 2. Handlingen, då man qvittar.
QVITTO, qvitt'o, n. 4. Skriftligt betyg, som lemnas en person deröfver, att han betalt en skuld eller allenast något. *Geva q. på något.* *Lemna något emot q.* — *Syn. Qvittens; Receptisse.*

QVITTOBRÉF, n. 3. Se *Qvitto*.

QVITTRA, v. n. 1. Småsjungla i korta, afbrutna toner. — Säges om vissa slags fåglar. (Ordspåk) *Som de gamle sjunga, så q. och de unga,* de unga bilda sig gerina efter de gamles föresyn. — *Qvitränd*, n. 4.

QVOT, m. 3. (af lat. *Quotus*, huru mycken)
1) Behörig andel. — 2) (aritm.) Det tal, som uppkommer genom ett tals dividerande med ett annat. — Kallas äfv. *Qvotient*.

QVOTIENT, qvotsiänt, m. 3. Se *Qvot*, 2.

QVÅDA, v. a. o. n. 2. o. 3. (Impf. sing. *Qvåd*; sing. o. plur. *Qvådde*. Sup. *Qvåddit* o. *Qvådd*. Part. pass. *Qvåden*.) I forntiden: dikta och afsjunga ett skaldestycke. Brukas numera i samma mening som: dikta skaldestycken.

QVÅDE, n. 4. Sängdikt, sång, poem. Brukas i poesi och högre stil.

QVÅFGAS, m. 5. — Se *Qvåfve*.
QVÅFNING, f. 2. Handlingen eller verkningen,

då någon qvåfves. *Dö af q. Q. af os, af stryppning.*

QVÅFSALT, n. sing. Se *Salpeter*.

QVÅFSYRA, f. 1. Se *Salpetersyra*.

QVÅFVA, v. a. 2. (Impf. *Qvåfde*, mindre ofta *Qvåfde*. Sup. *Qvåft*. Part. pass. *Qvåfd*.) 1) Beröfva andedrägten. *Kolångorna hafva qvåft honom.* *Hon har qvåft sitt barn i sömnen.* — 2) (fig.) Göra, att något upphör. *Q. ett uppror.* *Q. begären.* — *Q-s*, v. pass. o. dep. Beröfvas, för-lora andedrägten. *Jag qvåfs.*

QVÅFVANDE, n. 4. Handlingen eller verkningen, då någon eller något qvåfves. Säges både i egentlig eller fig. mening.

QVÅFVE, n. sing. En af luftens hufvudbeståndsdelar, hvilken har sitt namn deraf, att den ensam, utan blandning med syre, är oduglig för andedrägten, så att djur deraf qvåfvas och eld släckes.

QVÅKA, v. n. 2. Säges om det låte, som grodorna hsfva. — *Qvåkande*, n. 4.

QVÅKARE, m. 3. (eng. *Quaker*, egentl. *Dar-rare*) 1) Benämning på medlemmarna af en engelsk religionssäkt, hvars hufvudlära är, att hvar och en, som allvarligen söker Guds anda, blir delaktig af omedelbara gudomliga uppenbarelser, hvartill människosjälens bär fröet inom sig sjelf. — 2) Se *Bergfink*.

QVÅKERSK, a. 2. Som tillhör eller utmärker Qvåkernes sekt eller lära.

QVÅKERSKA, f. 1. Qvinna af Qvåkernes sekt.

QVÅLJA, v. a. 2. (Impf. *Qvalde*. Äfv. *Qvaljde*. Sup. *Qvalt* o. *Qvaljt*. Part. pass. *Qvald*.) 1) Förorsaka qväljningar i mögen. *Den röriga maten q-jer mig.* (Impersonelt) *Det q-jer mig,* jag plågas af qväljningar i mögen. — 2) (fig.) Förorsaka qval. *Bittra samvetsförebärrelser qvalde honom.* — *Syn. Se plåga.* — 3) (jur.) *Q. en dom*, åter draga en förut af dömd sak inför rätta, sedan utslaget redan vunnit laga kraft.

QVÅLJANDE, n. 4. Handlingen eller verkningen, då person eller sak qväljos.

QVÅLJNING, f. 2. 1) Se *Qväljande*. — 2) (med.) Obehaglig känsla i mögen, då han genom kräkning vill göra sig qvitt något, som besvärar, åcklar honom.

QVÅLL, m. 2. Se *Afton*. Brukas mera i folkspråket än detta ord, men derjemte äfven i skriftspråket, helst i poesi. *Sent på q-en. Om q-en, om q-arna.* *I q.*, innevarande afton; äfv. på aftonen af denna dag. *I morgon q. I går q. I qvälls* ell. (i folkspråket) *i qvällse*, i går afton. — *Ss. Q-sarbeta, Q-smat, -sysla.*

QVÅLLA, v. n. 2. (t. *quellen*) Upprinna ur jorden. Säges om källor.

QVÅLLAS, v. d. 1. Blifva afton.

QVÅLLKNARR, m. 2. Se *Nattskråfa*.

QVÅLLNING, f. 2. Dagens attagande mot natten.

QVÅLLSMÅL, n. 3. Ordentlig måltid, som intages på aftonen, i Sverige vanligen kl. 8, 9 eller 10. Kallas äfv. *Qvällsvard*.

QVÅLLSVARD, m. 2. Se *Qvällsmål*.

QVÅLLSTÄTTNING, f. 2. Se *Qvällning*.

QVÅLLSÖL, m. 2. (pop. o. fam.) En, som är länge uppe på qvällarna. *Inte är jag morgon-fjesh och inte är jag q., men en god middags-lur tar jag mig gerna, så' drängen.*

QVÅSA, v. a. 2. (t. *quetschen*) 1) Gifva skrubb-sår, blånad genom stöt, slag. Brukas i denna bem. sällan. I stället för *Blifva qvåst* säges

vanligen *Få kontusion*. — 2) (fig. fam.) Förödmjuka, tukta. *Q. en pratmakare, en öfversittare.* — *Qvåsande*, n. 4. o. *Qvåsning*, f. 2.

R.

R, ärr, n. 8. 1) Adertonde bokstafven i alfabetet. Har alltid samma ljud, t. ex.: *Rad, ren, röra, märr.* — I dagligt tal har *r* i vissa ord ljudet af tjockt *l*, t. ex.: *Gård, Gärd, gäl, jäle.* — *Rh* i vissa utländska ord uttalas som *r*, men är numera bortlagd, utom i nomina propria, t. ex. *Rhea, Rhône, Rhen, Rhodus.* — 2) Ljudet, då *r* uttalas. — 3) Förkortningar: *R. = Recipe* (d. v. s. tag). — *Rec. = Recensent.* — *Resp. = Respektiv.*

RABARBER, rebärr'b'r, m. sing. 1) En apoteksväxt, vild i Tibet. *Reum palmatum.* — 2) Roten deraf, hvilken brukas i läkekonsten såsom afförande medel. [Rhabarber.]

RABATT, -ätt, m. 3. (fr. *Rabat*) 1) Afdrag af penningar, som köpare får vissa varor åtnjuta, då han betalar kontant eller inom kort, bestämd tid; äfv. i allmänhet: nedsättning i pris eller i värde, afdrag. — 2) Trädgårdssång, blomstersång; list kring ett trädgårdsländ. — 3) De utskjutande kanterna på pannan till ett bössläs.

RABATTERA, v. a. 1. Afkorta, göra afdrag, nedsättning i pris, o. s. v. — *Rabattering*, f. 2.

RABBI, räbbi, m. sing. (hebr.; egentl.: Mästare) Titel, som i tal och skrift gifves en judisk religionslärare.

RABBIN, -in, m. 5. Judisk religionslärare.

RABBINISM, -ism, m. 5. Rabbinerues lära.

RABBINSK, a. 2. Som tillhör eller har afseende på rabbinerna eller deras lära.

RABBLA, v. n. 4. *R. upp*, fort och utan mening uppläsa utantill.

RABULIST, -sst, m. 3. (af lat. *Rabula*) 1) Lagvrångare, krångeltmakare. — 2) (oegentligt) Upprordsmakare.

RABULISTERI, -st, n. 3. 1) Lagvrängning, advokatoriska invändningar, krångel af sakförare. — 2) (oegentligt) Tumult, upplopp, uppror.

RACHITIS, se *Rakitis*.

RACK, m. 2. 1) (skepp.) Ett tåg eller en läderbeklädd jernring, som fäst håller midteln af en rå eller änden af en gaffel vid masten eller stängen. — 2) Ett slags större släde.

RACK, m. sing. Se *Arack*.

RACKA, f. 1. Hona af hundsläktet.

RACKARE, m. 3. 1) Bödelsdräng och hud-afdragare. — 2) Brukas såsom skällsord i samma mening som: Skurk, bof.

RACKARKÄRRA, f. 1. Kärra, hvarpå en lifdömd missdödade utfördes till afsträffningsplatsen.

RACKBLHANE, m. 2. pl. — *hanar*. Ett slags fågel, som är batard af orre och tjäder. Tetrao hybridus.

RACKET, se *Raket*.

RACKKLAMP, m. 2. (skepp.) Hvar och en af de tvenne klampar, som äro fastspikade med

QVÄSTLAFVE, m. 2. pl. — *lafvar*. (skepp.) Ett rum nere i ett örlogsfartyg, hvarest de sjuka och blässerade vårdas.

armarna mot hvarandra på midten af en rå, och tjena att hindra borgen och racken ifrån att slira.

RACKKLOT, n. 3. (skepp.) Benämning på träklot, hvilka liksom perlor äro uppträdda på en gaffelrack, för att gifva dem dess bättre vandring.

RACKLA, v. n. 1. Hårdt utstöta luften genom luftröret, för att rensa halsen ifrån slem. — *Racklande*, n. 4. o. *Rackling*, f. 2.

RACKKOMMODERA, -kämmodera, v. a. 1. (fr. *Raccommoder*) Åter sätta i stånd, i ordning.

RAD, f. 3. 1) Flera i en linie invid hvarandra befintliga ting. *R. af hus, träd, knappar.* *R. af rum*, sträcka af rum. *Fyra rum i en r. Ställa, lägga, sätta i r. Gå i r.*, den ene efter den andra. *Komma i, ur r-en.* (Fig. fam.) *Det ligger i r. för honom*, han har en löpande tunga, god talemått. — 2) (särskilt) Linie af sammanställda ord i skrift eller tryck. *Trettio r-er på sidan.* *Skrifva, läsa ett par r-er.* *Skrifva mellan r-erna.* *Skrifva rälta r-er.* *Öfversätta r. för r.* (Boktr.) *Ny r.*, nytt stycke, med indragning. *Börja ny r.*, börja nytt stycke. — 3) Flera händelser, saker, ting, som följa efter hvarandra i tiden. *En lång r. af eder, svordomar.* *Berätta en lång r. historier.* *Å r. ell. i r.*, efter hvarandra. *Tre dagar, resor å r.* *Arbeta tre timmar å r.*

RADA, v. a. 1. (fam.) *R. upp*, sätta, ställa, lägga i långa rader; uppträda (t. ex.: perlor) på hand, snören; äfv. (fig.) upprepa. *R. upp sina förtjenster*, orda vidt och bredt om dem.

RADBAND, n. 5. 1) Ett band med påträdde kulor, som katolikerna begagna, för att hålla räkning på sina böner, och som fordom vanligtvis bars vid gördeln. — 2) Svampslaget *Monilia*.

RADERA, v. a. 1. (lat. *Radere*) 1) Med pennknif bortskrapa något felskrifvet. *R. ut*, borttaga genom radering. — 2) Med raderål rita på en med fernissa öfvertäckt kopparplåt, då man vill etsa. Jfr. *Etsa*. — 3) Rita med raderstift vid damaskering.

RADERING, f. 2. 1) Handlingen, då man raderar. — 2) Ställe, der något blifvit raderadt.

RADERJERN, raderjär'n, n. 5. Se *Raderstift*.

RADERKNIF, m. 2. pl. — *knifvar*. Knif, som begagnas till radering (hem. 4).

RADERNÅL, f. 2. Ett slags nål, som begagnas, då man raderar för etsning.

RADERSTIFT, n. 3. Stift, hvarmed raderas vid damaskering.

RADIATION, -ion, f. 3. (vetensk.) Strålkastning, utstrålning.

RADIE, radié, m. 3. (lat. *Radius*; geom.) Rät linie, som drages ifrån en cirkels medelpunkt till dess omkrets.

RADIG, a. 2. Som har rader. Brukas i sammansättningar, såsom: *Tvåradig, Treeradig*, m. fl.

RADIKAL, --ål, a. 2. (af lat. *Radix*, rot) 1) Som går till roten, grunden af en sak; genomgripande. *R. förbättring*. — 2) Som yrkar genomgripande förbättringar i statsförvaltningen. — Brukas i denna mening äfv. substantivt. *De r-e*. — S. m. 3. 1) (gram.) Stambokstaf. — 2) (kem.) Den brännbara kropp, som i en oxid finnes för enad med syret. [— cat.]

RADIKALT, --ält, adv. I roten, i grund. [— cat.]

RADIS, -i's, f. 3. ell. **RADISA**, rådisa, f. 1. Se *Rådissa*.

RADIUS, rådiuss, m. (lat.) Se *Radie*.

RADIX, rådis, f. pl. *radices* (uttal. radi'säs) (lat.) Rot; rotord.

RADOTERRÄ, radötära, v. n. 1. (fr. *Radoter*) Prata i vädret, pladdra, tala galenskap.

RADOTERI, radötäri, n. 3. Tankflöst prat, snack.

RADOTÖR, radötör, m. 5. Pratsmakare.

RADTALS ell. **RÄDVIS**, adv. I rader, efter hyarandra.

RAFFEL, råffl, n. sing. oböj. Ett slags baserdspel med tre pärningar, hvarvid till träff eller vinst fordras lika ögon på tvänne pärningar, och att alla tre pärningarna visa tillsammans elfva ögon eller derutöfver. *Spela r*. — Ss. *R-spel*.

RAFFINAD, --äd, m. 3. Fint renadt socker.

RAFFINADERI, ----ri, n. 3. Ställe, der något raffineras, t. ex.: *Socker-raffinaderi*, sockerbruk.

RAFFINERA, v. a. 1. (fr. *Raffiner*) 1) Göra finare och renare, luttra. *R. socker*. — 2) (fig.) Förfinna. — Part. pass. *R-d*, brukas stundom adjektivt i betydelsen af: förfinad, utstuderad, t. ex.: *R. list, grymhet*.

RAFFINERING, f. 2. 1) Renande, luttring. — 2) (fig.) Förfining.

RAFFINÖR, --ör, m. 3. 1) En, som renar ell. luttrar (socker, salpeter, o. s. v.). — 2) (fig.) Härklyfvare.

RAFFLA, v. n. 1. Spela raffel. — *V. impers.* (pop. o. fam.) *Det r-r i halsen*, det river i halsen. Säges om någon stark dryck, t. ex.: brännvin.

RAFGALEN, a. 2. neutr. — et. (isl. *Ragalin*, eng. *Rave*, yra) Alldeles ifrån förståndet. — Brukas i folkspråket.

RAFIDIKA, -idika, f. 1. (pop. o. fam.) Lidelig och elak kvinna.

RAFISTULERA, v. n. 1. (pop. o. fam.) Söka, leta, riva i flockor, gömmor, o. s. v.

RAFS, råff, n. sing. (fam.) Något hopradsadt; hvarjehanda småplock. *Det är bara r*.

RAFSA, råfssa, v. a. 2. (af *Rapp*, snabb, eller frequentativ af *Räfsa*) Hastigt riva åt sig, snappa bort. *R. bort, fram, ändan*. *R. ifrån sig*, hastigt slarfa ifrån sig, t. ex.: *R. ifrån sig sitt arbete*. *R. ihop*, se *Hoprasa*. *R. åt sig*, riva, snappa till sig. *R. till vägs*, slarfa. — *Rafsande*, n. 4.

RAFT, råft, m. 5. Benämning på de långa stänger, som ligga på takröset under halmen på ett holmtak.

RAGATA, -åta, f. 1. (pop. o. fam.) Arg och trögirig kvinna. (Af gamla verbet *Ragata*, hålla väsen, larma.)

RÄGG, n. sing. Långa och grofva hår, såsom på getter.

RAGGEN, rågg'n, m. sing. def. (isl. *Ragr*, ond ande; pop.) Den onde, djefvulen. Brukas i vissa svordomar, t. ex.: *Tå mig r-r! R. besitta!* o. s. v.

RÄGGIG, a. 2. Som har ragg. *En r. hund-racka*.

RÄGLAF, m. 2. pl. — *lafvar*. Lafsläktet *Usvca*.

RÄGMOSSA, f. 1. Moss-släktet *Orthotrichum*.

RÄGLA, v. n. 1. Vackla hit och dit som en drucken. *R. af, fram, in, ut, omkull. Han r-de mot muren*. — *Raglande*, n. 4.

RÄGU, -ü, m. 3. (fr. *Ragout*, af lat. *Gustus*, smak) Väl kryddad, stufvad köttträtt af blandadt innehåll.

RÄGUSERA, v. a. 1. Tillreda till ragu.

RAJA, rådscha, m. pl. *rajäs*. (hos Turkarna) Skattskyldig undersäte under Porten, som ej bekänner sig till mohammedanska läran.

RAJAH, rådscha, m. pl. *rajahs*. Ostindisk stamfurste.

RAJGRÄS, se *Raygräs*.

RAK, a. 2. 1) Som förtlöper rätt fram utan afvikelse, sträcker sig i rät linie. *R. väg. Hålla armen r*. *R-t hår*, ej lockigt eller krusigt. *Falla r. lång*, i hela sin längd. (Fig.) *I allting gå r-a vägen*, i allting förhålla sig rättskaffens, aldrig bruka list, konst eller omsvep. (Ordspr.) *Den r-a vägen är den bästa*, man vinner mera genom uppriktighet än genom list och ränker. — *Syn. Rät*. — 2) Rätt uppstående. *Stå, gå, hålla sig r*. *Gå r. i lifvet*. *Vara r. i ryggen*. (Fig. fam.) *Hålla sig r. i ryggen*, vara stolt, ej krypa, ej förödmjuka sig. *Sitta r.*, sitta med öfre delen af kroppen rak. (Talesätt) *R. och styf, r. som en stör* ell. *som ett ljus*, alldeles rak.

RAKA, v. n. 1. I. (fam.) 1) Springa, löpa häftigt; rusa, störta. *R. af, bort, emot, fram, förbi, igenom, in, omkring, ut*. *R. efter en, rusa efter*. *R. ihop*, rusa ihop, komma i handgemäng, i slagsmål. *R. på*, rusa på, flyga på. *R. upp*, häftigt springa upp; (fig.) hastigt upp- växa och blifva lång; äfv. hastigt komma sig upp, t. ex.: *Detta träd har på några år r-t upp till en betydlig höjd; han har i hast r-t upp ifrån ingenting*. — *Syn. Se Springa*. — 2) Häftigt och oförsedt falla med mycket buller, nedstörta. *R. ned, omkull*. *R. under bordet*. *R. utför trapporna*. — *Syn. Se Falla*.

RAKA, v. a. 1. II. 1) Med rakknif borttaga skägg, hår. Här till objekt både person och ställe, som såunda befrias ifrån skägg eller hår, äfvensom sjelfva skägget, håret. *R. någon*, med rakknif göra hans ansigte fritt ifrån skägg. *R. skägget, håret af någon*. *R. håret af ens hufvud*. *R. hakan, hufvudet*. *R. af, bort*, se *Afraka, Bortraka*. — *R. sig, v. r*. Med rakknif aftaga skägget på sig sjelf. — *V. n. 1*. Draga med en raka eller något dylikt uteser en yta, som är betäckt af en mängd föremål. *R. i elden*. *R. bort, ändan*, med raka bortföra. *R. fram*, med raka framdraga. *R. ihop*, med raka hopsamla; äfv. (fig. fam.) hopsamla. (Fam.) *R. efter*, söka, trefva efter. *R. åt sig*, med raka draga till sig; (fig. fam.) stulet bringa i sin ägo.

RAKA, f. 1. III. Redskap, som begagnas att raka med (t. ex. kol, o. d.), bestående i ett jern, fästadt i ändan af ett långt skaft.

RAKÄNDE, n. 4. Förrättningen, då man rakar. Se *Raka*, II, v. a. o. n.

RAKASK, m. 2. Ask, innehållande raktvål.

RAKBORSTE, m. 2. pl. — *borstar*. Borste, hvarmed vid rakning tvålen påstrykes.

RAKDAG, m. 2. Viss dag, då man rakar eller låter raka sig.

RAKDON, n. 3. Redskap, som begagnas vid rakning.

RAKDUK, m. 2. Duk, som vid rakning kuytes om halsen.

RAKET, -ët, m. 5. 1) (ital. *Raghetto*, af lat. *Radius*, stråle) En med gnistad fylld bylsa, hvilken, fästad vid ändan af en smal stång, påtändes, då den springer upp i luften och der kreverar. *Hasta r-rer*, låta sådana uppstiga i luften. (Talesätt) *Som en r.*, med största snabbhet. — 2) (fr. *Ragette*, ital. *Racchetta*) Se *Sältra*.

RAKETBÄGARE, rakët---, m. 3. En hol knippa reketer (hem. 1).

RAKETHYLSA, f. 1. Det fyllda röret till en rakët.

RAKETSATS, m. 3. Fyrverkerisats till reketer.

RAKETSPÖ, n. 4. eller

RAKETSTÄNG, f. 3. pl. — *stänger*. Den smala stäng, vid hvars ända en rakët är fästad; äfv. stäng, dertill ämnad.

RAKETSTOCK, m. 2. Redskap af trä, som vid laddningen innesluter rakethylsan.

RAKFAT, n. 3. Handfat, som begagnas vid rakning.

RAKFODER, n. 3. ell. **RAKFODRAL**, rakfodral, n. 3. o. 3. Fodral för rakdon.

RAKHET, f. 3. Egenskapen att vara rak.

RAKITIS ell. **RHACHITIS**, raki'tiss, f. sing. (grek.) Engelska sjukan.

RAKITISK ell. **RHACHITISK**, a. 2. Som tillhör, har afscende på, utmärker engelska sjukan.

RAKNIF, m. 2. pl. — *knifvar*. 1) Ytterst hyvss knif, som begagnas till rakning. — 2) En fisk i Medelhafvet, en fot lång, med skarpkantad rygg; till färghen skimrande som guld och ädelstenar. *Coryphæna Novacula*.

RAKKYSS, m. 2. (skämtv.) Kyss af en nyrakod.

RAKNA, y. n. 1. Förlora sin böjning, krökning, och blifva rak. — *Raknande*, n. 4.

RAKNING, f. 2. Se *Rakande*.

RAKREFFLA, f. 1. (tekn.) Rak reffla, [-räffa.]

RAKREFFLAD, a. 2. (om bösspipor) Som har raka refflor. [-räfflad.]

RAKREM, f. 2. pl. — *remmar*. Se *Rakstrigel*.

RAKSTÄMMIG, a. 2. Som har rak stam.

RAKSTRIGEL, m. 2. pl. — *striglar*. Verktyg, hvarpå rakknifvar strykas, för att gifva dem möjligast fina egg, bestående i en smal, ofång trästicka, som har tvänne med läder öfverdragna ytor, af hvilka den ena är öfverstruken med coccus, den andra med slammad biyerts.

RAKSTUGA, f. 1. Se *Barberstuga*.

RAKSVARE, m. 2. pl. — *svarfoar*. (tekn.) Maskin, som begagnas, för att åstadkomma rak guilochering.

RAKT (a långt), adv. I rak riktning, sträckning. *Gå r. fram*. *Se r. framför sig*. *Han träffade mig r. i ögat*. *Gå r. till målet*. (Fig. fam.) *R. ut*, rent ut.

RAKTVÅL, m. sing. Tvål, som begagnas vid rakning.

RAKTYG, n. 3. Se *Rakdon*.

RAKVATTEN, n. 3. Vatten, som begagnas vid rakning.

RALJERA, v. n. 1. (fr. *Rallier*) Skämta.

— *Raljérande*, n. 4. o. *Raljéring*, f. 2.

RALJERI, n. 3. Skämt, narri.

RALJÖR, ralljör, m. 3. Spelågel, gycklare.

RALL, m. 2. Se *Vattenrall*.

RALLA, v. n. 1. Rulla. Säges om små kulformiga föremål.

RAM, m. 2. I. 1) Infattning, vanligtvis af trä, kring dörrar, fönster, till brodering, att spänna tyger uti, o. s. v. *Infatta i r*. — 2) (boktr.) Dylik infattning, hvori, stilarna fasthållas under tryckningen.

RAM, m. 2. II. 1) (ursprungl.) Hand. — 2) Säges nu om nedersta leden på björnens ben. (Fig. fam.) *Suga på r-arna*, hafva föga eller intet att lefva af.

RAMA, v. a. 1. (af *Ram*, II) Gripa; (om björnen) fatta med ramarna. (Fig. fam.) *R. tillfallet*, passa på tillfället.

RAMLA, v. n. 1. 1) Nedstörta med buller. *R. ned, omkull, öfver ända*. *R. utför trapporna*. — 2) (om harer och kaniner) Para sig. — 3) (fam.) Slå, bulta med mycket buller. *R. på en port*. — *V. a.* (pop. o. fam.) Gifva ram-mel, stryk. — *Ramlade*, n. 4.

RAMLARE, m. 3. (Jäg.) Gammal harbane, som på längre afstånd söker honan.

RAMLÄVETT, ramlävt, m. 3. (artil.) Ett slags fästningslavett, der kanon och lavett fritt rötas fram och tillbaka i samma spår, ofvanpå ett rörligt underlag eller ram.

RAMLING, f. 2. Harars parning. — *Ss. R-stid*.

RAMM, m. 2. (t. *Ramme*) Fyrkantigt block, hvarmed kilor drivas under ett fartyg, som skall löpa af stapeln.

RAMRA, v. a. 1. (skeppsbygg.) *R. in*, med klubbna indriva en kil eller bult. *R. upp*, (vid gjutningen) packa sanden rundt omkring en modell.

RAMMEL, råmmel, n. sing. 1) Faliande med dån, buller, brak. — 2) (fam. skämtv.) Stryk.

RAMMELBULJONG, m. 3. (fam. skämtv.) Stryk.

RAMP, råmp, m. 3. (fr. *Rampe*) Trappa mellan tvänne afsatser; slutande plan i stället för trappa; lamprad vid framsidan af en teater.

RAMPIS, n. 3. (fam.) Se *Röfvarpris*.

RÄMS, råms, m. Se *Ramslök*.

RÄMS, råms, m. sing. Ett slags kortspel, som liknar Femkort, men spelas med hel kortlek.

RÄMSA, f. 1. (fam.) Lång rad, följd. *En lång r. af ord, namn, komplimanger*.

RÄMSLÖK, råmslök, m. 2. En art vild lök med hvita blommor och skarp rot. *Allium ursinum*. Kallas äfv. *Rams*, *St Britte lök*.

RÄMSVART, råm svart, a. 1. (af *Rhafn*, korp) Se *Korpsvart*.

RAMTAG, råmtåg, n. 3. (fam.) Tag med hola grabbåttar, groft tag; (fig.) grof vinst.

RAND, f. 3. pl. *ränder*. (af *Rad*) 1) Yttre kant på något. *R-en på ett mynt, ett glas, ett fat*. (Fig. poet.) *Dagens r.* ell. *första rand*, första dagningen. — 2) Smalt, i allmänhet rätlinigt streck. *Grönt tyg med hvita ränder*. *Ränder i papper*. *Ränder i trä*. — 3) Lite tunn läderremsa, den stomakare till styrka för sömmen lägga mellan tvänne tjockare läderstycken, som de vilja sy ihop.

RANDA, v. a. 1. Göra rand eller ränder på något, förse med rand eller ränder. — *R-s*, v. dep. (fig.) *Dagen r.*, det börjar dagas. — Part. pass. *Randad*, brukadt som adjektiv, betyder: som har rand eller ränder, t. ex.: *R. med purpur* (vanligare: *Purpurrandad*).

RANDGLOSSA, f. 1. Se *Glossa*, 2.
RANDGRÄS, n. 3. (bot.) En art Rörflen med
hvitrandade blad. *Phalaris picta*.

RANDIG, a. 2. Som har ränder. *R-t tyg*.
— Bildar en mängd sammansättningar, såsom:
Små-, Lång-, Bred-, Hvit-, Blå-, Svartrandig,
m. fl. — *Randighet*, f. 3.

RANDNING, f. 2. 1) Förseende med rand
eller ränder. — 2) Ränderna på något (t. ex. på
ett tyg).

RANDNOT, f. 3. Se *Randglossa*.
RANDPAPPER, n. 5. Papper med ränder.
RANDSKO, m. 3. pl. — *skor*. Sko, sydd med
rand (hem. 3).

RANDSKRIFT, f. 3. Skrift på randen af
större mynt.

RANDSÖM, m. 2. pl. — *sömmar*. (skom.)
Söm med rand (hem. 3).

RANG, m. sing. (fr. *Rang*, af t. *Rand*) Egent-
ligen: Rad, led, ordning. 1) Den plats, i för-
hållande till andra, som tillkommer hvarje af
statens embetsmän och personer af börd, med
afseende på värdigheten af deras börd eller inne-
hafvande embete. *Ha hög r. Personer af hög-
sta r. Hafva öfversta r. Hafva r. framför
andra. Hafva r.*, innehafva sådan tjänst, som
berättigar till plats i rangordningen. — 2) (uti
inskränkt mening) Hög värdighet i samhället. *En
man af r. Fika efter r.* — 3) (fig.) Den plats,
en person eller sak anses innehafva bland andra.
*Plato och Aristoteles innehafva första r-en
bland de gamla filosoferna. En lärde af första
r-en. Ställa någon i samma r. med en an-
nan.* anse honom för jemngod med denne.

RANGERA, rangschëra, v. a. 1. 1) Ställa,
lägga, sätta i ordning, i rad eller led, på sitt
rätta ställe; ordna, städa. — 2) Reda, utreda.
R. sina affärer. — 3) Räkna till en viss klass
eller ordning. — Part. pass. *Rangerad* brukas
äfv. adjektivt och betyder då: Som har rangerade
affärer, är i goda omständigheter. *En r. karl.*
— *Rangerande*, n. 4. o. *Rangering*, f. 2.

RANGLIG, a. 2. Smal, mager och utan fast-
het i kroppen.

RANGLISTA, f. 1. Tryckt förteckning på
officerare och högre militärtjenstemän i ordning
efter särskilda truppadelningar.

RANGORDNING, f. 2. Den stadgade ord-
ningsföljden emellan embets- och tjänstemän
samt personer af börd i en stat, med afseende
på den större eller mindre grad af värdighet, som
tillkommer hvar och en.

RANGSJUK, a. 2. Sägdes om den, som sträf-
var efter att vinna allt högre rang.

RANGSJUKA, f. 1. Sträfvande efter allt högre
rang.

RANGSKEPP, n. 5. Se *Linieskepp*.

RANGSTRID, m. 3. eller
RANGTVIST, f. 3. Strid, tvist om högre
rang.

RANK, rånkgk, a. 2. Sägdes om ett fartyg,
när det kränger så mycket, att det ej kan föra
någ segel.

RANKA, rånkgka, f. 1. (t. *Ranke*) 1) Klän-
gande qvist af vinträdet med sina blad. — 2)
(byggn. k.) Prydnad, liknande en ranka.

RANKA, rånkgka, v. n. 1. Vackla, stå osta-
digt, vicka fram och åter.

RANKÉ, rånkgke, m. 2. Örsläktet *Oenanthe*.

RANKIG, rånkgigg, a. 2. 1) Som står ojemnt,
ostadigt; vacklande fram och åter. *R-t bord.*
R. stol. R-t åkdon. R-t skepp. R. gång,

ostadig, vacklande. — 2) Smärt. — 3) *R. växt*,
som har rankor. — *Rankighet*, f. 3.

RANKIGT, rånkgigg, adv. *Slå r.*, ranka
Gå r., halva rankig gång.

RANKNING, rånkgkning, f. 2. Vacklande
från ena sidan till den andra.

RANSAKA, v. a. o. n. 1. (af gamla ordet
Ran, rån, rof, och *Söka*; således egentl.: söka
efter stulet gods) 1) Såsom domare undersöka de
omständigheter, som hänga tillsammans med ett
brottmål. *R. i ett mål. R. efter*, söka att upp-
täckta. — 2) (i allmänhet) Noga granska, under-
söka beskaffenheten af något. *Gud r-r hjertan
och njurar.* — *Syn. Se Undersöka.* — *Ran-
sakande*, n. 4.

RANSAKARE, m. 5. Den, som ransakar,
Hjertans r.

RANSAKNING, f. 2. Noggrann undersökning.
Mfr. Ransaka. Laga r. och dom. — *Syn. Se
Undersökning.*

RANSON, ransön, m. 3. (fr. *Rançon*, af lat.
Redemptio) 1) Lösen för en fånge, ett upprin-
gadt skepp, o. s. v. — 2) Nyttjas i sjöspråket
orätt i stället för *Ration*.

RANSONERA, ransönëra, v. a. 1. Utlösa
(fånge eller uppringat skepp). — *Ransone-
ring*, f. 2.

RÄNTA, ränta, v. n. 1. (pop. o. fam.) Ränna
hit och dit i husen eller gårdarna. — *Räntan-
de*, n. 4.

RANUNKEL, ranuöngk'l, m. 3. pl. — *kler*.
Örtsläktet *Ranunculus*.

RAPA, v. n. 1. Genom munnen ofrivilligt
utstöta väder, som uppstiger ur magen. — *Ra-
pande*, n. 4. o. *Rapning*, f. 2.

RAPACITET, ---ét, f. 3. (lat. *Rapacitas*)
Rofgirighet, glupskhet.

RAPARE, m. 5. (fam.) En, som ofta rapar.

RAPERT, rapärt, m. 2. Ett slags lavett för
sjökanoner.

RAPID, -id, a. 1. (utan neutrum; lat. *Rapi-
dus*) Snabb; strid.

RAPIDITET, ---ét, f. 3. Snabbhet; stridhet.

RAPP, m. 2. (t. *Rappe*) Svart häst.

RAPP, a. 2. (fam.) Se *Flink*.

RAPP, n. 5. (fam.) Slag (af kapp, piska, o. s. v.)

RAPPA, v. a. 1. 1) (fam.) Slå, ge stryk, piska
på. *R. på*, piska på. — *Syn. Se Slå.* — 2)
Se *Kalkslå*. *R. murar, väggar.* — *Rappan-
de*, n. 4.

RAPPA, v. a. 1. (t. *raffen*; fam.) *R. ell. r.*
åt sig, gripa, snappa, med våld taga.

RAPPA SIG, v. r. 1. (fam.) Skynda sig.

RAPPE, rappe, m. sing. (t. *Rappe*) En sort snus.

RAPPELL, -päll, m. 5. (fr. *Rappel*) 1) Åter-
kallelse (t. ex. en ministers). — 2) Se *Förgad-
ring*.

RAPELLERA, v. a. 1. Återkalla. — *Rap-
pellerande*, n. 4. o. *Rappellering*, f. 2.

RAPPERT, se *Rapert*.

RAPPHÖNA, f. 1. Honan af Rapphönslägget.

RAPPHÖNS, n. 3. (t. *Rebkuhn*) Hönsfågel, en
fot lång, mest grå med bruna fläckar och svarta
streck, under hvit, med en brun krolig fläck på
bröstit; lever helst på åkermark; har utmärkt
läckert kött. *Perdix cinerea.* — *Ss. R-jagt,*
-nät, -tupp, -unge.

RAPPHÖNSHUND, m. 2. En ras af Hund-
släktet, som dresseras till rapphönsjagt.

RAPPHÖNSMÖRSARE, m. 5. Ett slags mörs-
sare, som har rundt omkring sin brädd flera små
mörsare till granater.

RAPPHÖNSPIPA, f. 1. Ett slags pipa, gjord
af en spring, hvarmed rapphöns lock härmas.

RAPPHÖNSLÄGTET, n. def. Släkte af Höns-
fåglarna, likt orrslägget. Dit höra Rapphöns och
Vaktel.

RAPPNING, f. 2. 1) Se *Kalkslagning*. —
2) Påslaget kalkbruk.

RAPPORT, rappårt, m. 3. (fr.) Berättelse,
anmälan. — *R-er*, pl. (fam.) Sqvaller.

RAPPORTERA, v. a. 1. 1) Afgifva berättelse
om; uppgifva. — 2) (fam.) Sqvalla om något. —
3) *R. till*, hänföra till, härleda ifrån, lämpa på
eller till. — *Rapporterande*, n. 4.

RAPPORTÖR, rappårtör, m. 3. 1) En, som
avgifver rapport. — 2) (fam.) Sqvallrare, sqvaller-
bytta.

RAPPT, adv. (fam.) Se *Flinkt*.

RAPSAT, rappsatt, m. sing. (t. *Rapps, Rüb-
saat*) En artförändring af Gotlandsrosvan (*Bras-
sica Napus*); odlas för oljpressning.

RAPSOD, rappsod, m. 3. (grek. *Rhapsodós*,
egentl. sömmare) Så kallades hos Grekerna de,
som sammanfattade till ett ordnadt helt de äldre
hjelteedikarnes förut strödda sånger och sjungande
föredrog dem. — Äfv. *Rhapsod*.

RAPSODI, rappsodi, f. 3. 1) Skaldestycke,
föredraget af en rapsod. — 2) Benämning på
hvarje af böckerna i Homers *Iliad* eller *Odysse*.
— 3) Lösrykt stycke af en större dikt. — 4)
Skript af sammanräfsadt innehåll. — Äfv. *Rhap-
sodi*.

RAPSODISK, rappsodisk, a. 2. Sammanräf-
sad, osammanhängande, afbruten. — Äfv. *Rhap-
sodisk*.

RAPSODIST, rappsodist, m. 3. Författare,
som sammanräfsar både fikt och oikt. — Äfv.
Rhapsodist.

RÄR, a. 2. (lat. *Rarus*) 1) Sällsynt, ovanlig.
*En r. bok, växt. Ett r-t främmande. Göra
sig r.*, sällan helse på. *Det var något r-t allt
få se er.* — 2) (pop. o. fam.) Högst förträfflig,
ypertlig. *En r. karl. Det är inte för r-t allt
resa i regnväder.*

RÄRHET, f. 3. (mindre brukl.) Sällsynthet;
förträfflighet.

RÄRITET, ---ét, f. 3. 1) Sällsynthet. — 2)
Sällsynt, ovanlig sak.

RÄS, m. 5. I. (fr. *Race*, af lat. *Radiæ*) Art-
förändring af en djurart, beroende af klimatiska
förhållanden, stam och lefnadsätt, samt fortplan-
tande sig med ständigt lika egenskaper.

RÄS, n. 5. II. 1) Nedrasande. *R. i en grufva.*
— *Deraf Jord-, Sten-, Snöras.* — 2) Nedrasade
ämnena. *R-et ifrån fjället betäcker en hel åker.*
— 3) Yr lek. — *Deraf Ungdomsräs.*

RASA, v. n. 1. Betyddes ursprungl.: Springa.
1) Häftigt nedfalla, nedstörta. Brukas om jord,
snö, stenar, då de i större massa falla ned ifrån
en höjd; äfv. om byggnader, som instörta. Äfv.
R. ned. Säden r-r, är så torr, att kornen falla
ur axen. — 2) Vara ursinnig. *R. af vrede. R.*
ut, upphöra att rasa. — *Syn. Storma.* — 3)
Sägdes bildligt om vissa ytterst våldsamma natur-
företeelser och verkningar. *Hafvet, stormen, vin-
den r-r. En förfärlig orkan r-de. Kriget
r-de i flera år. Koleran r-de länge i Peters-
burg. R. fram*, fara fram med våldsambet. *R.*
ut, upphöra med sin våldsambet, t. ex.: *Stormen
har nu r-t ut.* — 4) Leka såsom yra barn, när
de tumla om, hoppa och springa efter hvarandra.
Barnen r. (Fig.) Ungdomen r-r, är fallen för
yra, stormande nöjen. *R. ut*, upphöra att leka

ell. att överlåta sig åt yra nöjen, t. ex.: *Den
ynglingen har ej r-t ut ännu.*

RASANDE, a. 1. (egentl. part. pres. af *Rasa*)
1) Galen. *En r. hund.* — 2) Ursinnig, ytterst
upprägt. *R. af vrede. Vara spiltt r. Blifva
r. på någon för en sak.* *Han blef r. öfver,
att jag vågade säga honom det. (Fam.) Flyga,
fålas r.*, stoja, väsnas, bete sig, som om man
vore tokig. *R. efter*, se *Galen efter.* — 3) (fam.)
Från förståndet, dåraktig. *Är du alldeles r.,
som tror den skälmen?* — 4) (fam.) Förvänd,
på tok, narraktig. *Nu är det alldeles r. Det
var för r.! Det är ej så r.*, icke så dälligt, icke
så öafvet. *Det vore inte så r.*, rätt bra. — 5)
(fam.) Oriktig. *Tuga r. bok. Börja i r. ända.*
— *Adv. (fam.)* 1) Förvändt, oriktigt, galet, på
tok. *Göra allting r. Det sitter alldeles r.*
Det går r. till slut. — 2) I högsta grad, öfver-
måttan, utomordentligt. *R. här. Hon är r. ond
på mig. Han har r. mycket penningar.* —
Syn. Se Rasande.

RASBYTTA, f. 1. (fam.) Liten flicka, som
gerna vill rasa.

RASERA, v. a. 1. (fr. *Raser*, af lat. *Radere*)
1) I grund neddriva. *R. en fästning, vallarna
kring en stad.* — 2) (artill.) Besträcka. Sägdes om
en kulbana, då hon icke går högre öfver marken
än uppställda truppers höjd. — *Rascrande*,
n. 4. o. *Rasering*, f. 2.

RASERI, n. 3. 1) Sjukdomstillstånd hos men-
niskor och djur, hvilket utmärker sig genom ett
vildt ursinne och fiendtlighet emot allt, som om-
gifver dem. — 2) Ursinnig vrede. *Darra af r.*
— *Syn. Ursinne, Ursinnighet.* — 3) (fig.) Sägdes
om våldsamma naturverkningar, o. s. v. *Stormens,
hafvets, böljornas r. Krigets r.* — 4)
(fig.) Ytterst häftigt begär. *R. att spela. Man
säger äfv. Spelraseri.*

RASFULL, a. 2. Se *Rasig*.

RASIBUSS, rasibuss, adv. (fr.; fam.) Jemnt af;
med ens; helt och hållet.

RASIG, a. 2. Fallen för att rasa.

RASIGHET, f. 3. Fallenhet för att rasa.

RASK, n. sing. I. (fam.) Hvarjohanda afskräde.

RASK, n. sing. II. (fr. *Ras*, t. *Rasche*) En
sort tunt, kypradt eller glatt ylletyg, som skiljer
sig ifrån sars genom starkare appretyr och större
bredd; äfv. en sort sidentyg.

RASK, a. 2. III. 1) Snabb, hastig. *R. seg-
ling. R-t beslut.* — *Syn. Se Snabb.* — 2) Frisk.
Frisk och r. Han har blifvit r. nu igen. —
3) Liflig, kraftig, verksam. *Vara frisk och r.*
En r. pill, pojke. En r. karl. R. sticka.
Gubben är ännu r. I sin r-aste ungdom. —
Syn. Flink, Rivande, Qvick, Hurtig, Rapp. —
4) Modig, käck, beslutsam. *En r. buss, strids-
man, krigare. R-t folk.* — *Syn. Se Modig,
Tapper.*

RASKA, v. n. 1. (fam.) *R. ihóp*, se *Hoprasa*.

RASKA, v. n. 1. (fam.) *R. på*, skynda på. —
R. sig, v. r. Skynda sig.

RASKHET, f. 3. 1) Kraft och verksamhet,
liflighet, flinkhet, drift. — 2) Mod, tapperhet,
käckhet.

RASKMAKARE, m. 5. Väfvare, som förfär-
digar glatta, ovalkade tyger.

RASKMAKARSTOL, m. 2. Väfstol, som rask-
makare begagna.

RASKT, adv. 1) Snabbt, fermt, flinkt. *Rasan
gick r.* — 2) Lifligt, verksamt, driftigt. *Arbeta
r.* — 3) Modigt, tappert. *R. gå på. Strida r.*

RASNING, f. 2. Händelsen, då något rasar.

RASP, n. sing. En utslagssjukdom i hasvecket på hästar.

RASP, m. 2. Ett slags grof fil, med många från hvarandra afskilda fördjupningar.

RASPA, v. a. 1. 1) Med rasp skafva ytan af ett föremål, för att derifrån afskilja helt små partiklar. *R. tobak, hjorthorn. R. af, bort,* med rasp afskilja. — 2) (fam.) *R. af, ifrån sig,* med all brådska göra ifrån sig. *R. af ett bref,* skriva det i största hast. — V. n. *Pennan r-r,* sprätter. — *Raspande,* n. 4. (både aktivt och neutralt).

RASPARE, m. 5. En, som raspar.

RASPEBRÖD, n. 5. En sort grofbakadt hvetebröd.

RASPNING, f. 2. Handlingen, förrättningen, då man raspar.

RASPSPÅN, n. 5. Spån, som faller vid raspning.

RAST, m. sing. Örtslägtet *Lycopsis*.

RAST, f. 3. 1) Hvila under tåg, marsch, vandring. (Fam.) *Lemma ingen r. eller ro,* ingen hvila, ständigt jagta, oroa. *Hafva hvarken r. eller ro,* icke få eller gifva sig någon hvila, ro, t. ex.: *Han har hvarken r. eller ro, innan han får mitt arbete färdigt.* — 2) Vägstycke, som tillryggalägges emellan hvilställena.

RASTA, v. n. 1. 1) Göra halt, stanna och hvila på väg, marsch. *Efter två mils väg r-de vi. Låta trupperna r.* — 2) (fig.) Hvila i arbete. — *Rastande,* n. 4.

RASTDAG, m. 2. RASTETID, m. 3. Dag, tid, hvarunder man rastar.

RASTID, räs-tid, m. 3. (fam.) Tid, då man rasar eller är fallen för att rasa.

RASTLÄGER, n. 5. Läger, som slås, der man rastar öfver natten.

RASTLÖS, a. 2. Utan rast, hvila. *R. ifver.*

RASTNING, f. 2. Se *Rast,* 1.

RASTNINGSTÄLLE, n. 4. Se *Rastställe.*

RASTRAL, se *Rostral.*

RASTSTÄLLE, n. 2. Ställe, der man rastar.

RASTTIMMA, f. pl. — *mar.* Timma, hvarunder någon får rasta.

RÄSVILL, a. 2. 1) (fam.) Ytterst yr i sitt ras. *Pojken är alldeles r.* — 2) (pop.) Befängd. *Nu är det alldeles r-l.*

RÄTA, v. a. 1. Förkasta såsom osmaklig eller oduglig. *R. mat. R. varor.* — *Ratande,* n. 4.

RATAFIA, -åfa, f. sing. Ett slags likör, satt på kärnorna af vissa frukter, eller ock på sjelfva fruktorna, isynn. körsbär och aprikoser.

RATGODS, n. 5. Gods, varor, som blifvit såsom odugliga förkastade.

RATIFICERA, v. a. 1. (fr. *Ratifier*, af lat. *Ratus*, giltig, och *Facere*, göra) Stadfästa.

RATIFIKATION, ---- tshón, f. 3. Stadfästelse. [- cation.]

RÄTIN, -in, n. sing. (fr. *Ratine*) En sort valkad, kypradt, noppigt yletyg.

RÄTION, -tshón, m. 3. (lat. *Ratio*) 1) Förhållande. — 2) Viss daglig kvantitet af mat eller foder för manskap eller hästar.

RATIONALISM, ratschonallism, m. 3. 1) (i allm.) Förnuftets användande på allt, som är menniskan gifvet i erfarenheten. — 2) (teol.) Den åsigt, enligt hvilken förnuftet genom sitt eget tänkande och forskande är källan till all religiös sanning och högsta domaren i andeliga ämnen. Förnuftstro.

RATIONALIST, ratschonallist, m. 3. Anhängare af rationalismen.

RATIONALISTISK, ratschonallistisk, a. 2. Som tillhör, har afseende på, utmärker rationalismen.

RATIONALITET, ratschonallité, f. 3. Förnuftsenslighet.

RATIONEL, ratschonall, a. 2. 1) Grundad på vetenskaplig forskning, byggd på logiska grunder; förnuftsenslig. *R. metod, behandling.* — 2) (mat.) Som med sträng noggrannhet kan uträknas eller uttryckas. *R. kvantitet.* — *Rationell,* adv.

RATT, m. 2. Så kallas på fartyg ett hjul, genom hvars kringvridande rotpinnen föres eller fartyget styres.

RÄTTLINA, f. 1. Ett om ändan af rotpinnen fästadt tåg, hvilket, satt i förbindelse med ratten, tjenar till att föra rotpinnen, då ratten kringvrides.

RAUSCHGELB, n. sing. (t.) Pomeranskgulf, som består af svafvelbunden arsenik. Kallas vanligen på svenska Ryssgult ell. Ryssgelp.

RAVELIN, -in, m. 3. (fr. *Se Demilun.*

RAVENDUK, rävndúk, m. sing. En tjock och tät, oblekt linneväfnad, som begagnas till mindre segel.

RAVIN, -in, m. 3. (fr.) 1) Grop, utskuren af vattendöd; sköl, skölgång. — 2) Gropig väg, halv väg.

RÄYGRÄS, n. 5. Se *Renrepe.*

RE, Latinsk oskiljaktig partikel, som i sammansättningar betyder: Emot; tillbaka; åter, ånyo, m. m.

REAGENTIER, reagentier, 3. pl. (kem.) Se *Reaktionsmedel.*

REAGERA, --jera, v. n. 1. 1) Återverka, tillbakaverka. — 2) (kem.) Säges om ett ämne, som har den egenskapen, att med ett annat frambringa ett bestämdt fenomen, hvaraf endera af dessa kroppar kan igenkännas.

REAKTION, reaktshón, f. 3. 1) Återverkan, tillbakaverkan, motverkan. — 2) (med.) Den genom yttre inverkan framkallade verksamheten hos en kroppsd. — 3) (fig.) Återslag af ett öfvervunnet politiskt parti, som i sin ordning tar öfverhanden och hämnas. [- action.]

REAKTIONSMEDEL, reaktshónsméd'l, n. 3. (kem.) Reagerande medel. [- act —]

REAKTIONSPAPPER, n. 5. (kem.) Färgadt papper, som har den egenskapen, att, då det doppas i en vätska, tillkännagifva, om den håller fri syra eller fritt alkali. [- act —]

REAKTIONÄR, --tshónär, a. 2. Återverkande, tillbakaverkande. Jfr. *Reaktion.* [- act —]

REAL, -ål, m. 3. (af lat. *Regalis*, konglig) Ett i flera länder gängbart mynt af olika värde.

REAL, -ål, a. 2. (lat. *Realis*, af *Res*, sak) Brukas mest i sammansättningar: 1) Som angår sak. — *Motsatser:* Verbal och Personel. — 2) Verklig. — *Motsats:* Ideel.

REAL-ENCYKLOPEDI, real-anngskylpédi, f. 3. Litterärt verk, som innehåller en sammanfattning af alla sakvetenskaper.

REALGAR, reallgarr, n. sing. (arab.) Röd svafvelbunden arsenik.

REALIER, reallär, 3. pl. Verkliga föremål, saker, ting.

REAL-INJURIE, realinnjurie, f. 3. (jur.) Förolämpning genom handling.

REALISATION, ---- tshón, f. 3. 1) Förverkligande, verkställande. — 2) Förvandling i penningar eller klingande mynt. Jfr. *Realisera.*

REALISERA, v. a. 1. 1) Förverkliga, verk-

ställa, utföra. — 2) Förvandla (egendom) i penningar eller (pappersmynt) i klingande mynt. — *Realiserande,* n. 4. o. *Realisering,* f. 2.

REALISM, --ism, m. 3. Den filosofiska åsigt, som antager, att tinga äro oberoende af våra föreställningar och verkligen finnas till utom dessa. — *Motsats:* Idealism.

REALIST, --ist, m. 5. Anhängare af realismen. — *Motsats:* Idealist.

REALITET, ---ét, f. 3. Verklighet.

REALKUNSKAP, realkúnnskap, f. 3. Sak-kunskap.

REAL-LEXIKON, reallé'xikón, n. pl. — *lexika.* Ordbok, som sysselsätter sig mer med sak- än ordförklaringar. Sakordbok.

REALSKOLA, realskóla, f. 1. Läroanstalt, der undervisning lemnas i sakvetenskaper.

REALVETENSKAP, f. 3. Vetenskap, som, med förbiseende af allt ideelt och teoretiskt, behandlar blott det rent praktiska.

REBELL, rebäll, m. 3. (lat. *Rebellis*) Upprorsman.

REBELLERA, rebällera, v. n. 1. Göra uppror, resa sig.

REBELLION, rebällión, f. 5. Uppror, folkresning.

REBELLISK, rebällisk, a. 2. Upprorisk; uppstudsig.

REBUS, rebuss, m. 3. (fr. *Rebus*) Ett slags ordlek, då man med figurer eller likafjädnade ord föreställer en mening. — *Pl.* (fam.) *Don, saker.*

RECESENT, resénsant, m. 3. En, som recenserar.

RECENSERA, resénsera, v. a. 1. Omständligt granska och bedöma (böcker, konstverk). — *Recenserande,* n. 4. o. *Recensering,* f. 2.

RECENSION, resénschón, f. 3. 1) Omständligt granskande och bedömande af en bok eller ett konstverk. — 2) Skrift, som innehåller en dylik granskning.

RECEPISSE, resepi'sse, n. 4. (af lat. *Recipere*, emottaga) Se *Emottagningsbevis.*

RECEPT, resä'ppt, n. 3. o. 3. Föreskrift för tillredandet af ett läkemedel, en rätt, o. s. v. — Har sitt namn deraf, att på dylika medicinska föreskrifter alltid främst skrives ordet *Rec.*, förkortadt af *Recipe* (tag, man tager). *Skrifva ett r.*

RECEPTION, resäpptschón, f. 3. Intagning i ett sällskap, i en orden.

RECEPITIVITET, resäpptivité, f. 3. (fil.) Emottaglighet af intryck.

RECEPTKONST, resä'pptkánst, f. 3. Konsten att skriva recepter.

RECESS, resä'ss, m. 3. (lat. *Recessus*) 1) Skriftlig öfverenskommelse, som mellan tvänne eller flera personer blifvit afslutad, angående en tvistig sak. — 2) Fördrag, öfverenskommelse mellan stater. — 3) Riksdagsbeslut.

RECETT, resä'tt, m. 3. (fr. *Recette*, af lat. *Recipere*) Åt en skådespelare anslagen inkomst af ett spektakel.

RECIDIV, residiv, n. 3. o. 3. Nytt anfall af en sjukdom, hvarifrån man tillfrisknat. Återfall.

RECIPIEND, ---änd, m. 3. En, som skall upptagas i orden, sällskap.

RECIPIENT, ---änt, m. 3. 1) (kem.) Ett större förlag, hvari ett öfverdistilleradt ämne mottages. Jfr. *Förlag* (kem.). — 2) (fys.) Glasklocka, som begagnas vid luftpumpsförsök.

RECIPIERA, v. a. 1. Upptaga i en orden, i ett sällskap.

RECIPROCITET, --präsitét, f. 5. Ömsesidighet, motsvarighet, motsvarigt förhållande.

RECIPROK, --prä'k, a. 2. (lat. *Reciprocus*) Ömsesidig, inbördes. (Gram.) *R-t verb*, som uttrycker en inbördes verkning.

RECITATIV, ---iv, n. 3. o. 3. Deklamerad sång med ackompanjemang.

RECITERA, v. a. 1. 1) Uppläsa ur minnet. — *Reciterande,* n. 4.

REDA, v. a. 2. I. (af *Rad*) Brukades fordom i samma mening som Räkna, Betala, Deraf adj. s. *Reda.*

REDA, v. a. 2. II. (isl. *Greidda*) 1) Skilja isär hvad som är hoptofvadt, intrassladt, o. s. v. *R. hår, ull, silke. R. garn.* — *R. út,* se *Utreda.* (Fig. fam.) *R. ifrån sig,* tappert försvara sig; äfv. rättfärdiga sig. — 2) (fig.) Göra klar, tydlig; förklara. *R. begrepp.* — 3) Bereda, tillreda. *R. åkern. R. mat. R. af, in, till, se Afreda,* &c. — Neutralt säges äfv.: *R. i skepp,* vara medredare deraf. — *R. sig, v. r.* 1) Skilja sig isär (om något hoptofvadt, trassladt), blifva redig. *Garnet reder sig lätt,* är lätt att reda. *Så, när jorden reder sig,* väl skiljer sig isär, luckrar. — 2) Bringa sina affärer i ordning; befria sig ifrån kraf, ur en fara, förlägenhet, svårighet, o. s. v. *Han dr i penningknipa och har ganska svårt att r. sig. Han är illa ansatt af sina ovänner, men han reder sig nog. R. sig ifrån en sak. R. sig till,* laga, rusta sig till.

Reda, adj. oböjl. III. (af *Reda*, I) *R. penningar,* (egenligen räknade penningar) myntadt guld eller silver (i motsats till: sedlar, skuldförbindelser, o. d.).

REDA, f. sing. IV. (af *Reda*, I) Räkning, räkenskap. *Göra r. (af redo) för,* afgifva räkenskap för något. *Göra r. för sig,* visa, att man riktigt förvaltadt, utträttadt, ombesörjtt något. *Göra sig r. för något,* förklara sig något.

REDA, f. sing. V. (af *Reda*, II) Utredt, ordnad tillstånd; ordning. *Utän r. Det är ingen r. med honom,* han är slarfvig, oordentlig, värdslös. *Han har ingen r. på sig,* hans tankar, föreställningar äro orediga; han vet icke, hvad han skall göra eller säga; är slarfvig, värdslös, tanklös, glömsk i byad han har för händer. *Hålla r. på,* hålla ordning på. *Taga r. på,* söka rätt på, laga att något kommer till rätta; äfv. utreda, upptäcka, uppaga, förklara; äfv. bringa till förnuft, t. ex.: *Taga r. på något förtoradt; taga r. på en tjuf; taga r. på en vilåbasare. Få r. på,* få rätt på; få utredt, uppdragadt, förklaradt; få till förnuft. *Ej få r. på en mening i en bok,* ej kunna förstå, fatta, begripa den. *Hafva r. på en sak,* vara väl bekant med en sak, känna alla omständigheter deraf.

REDA, adj. oböjl. VI. (af *Reda*, II) Färdig, beredd. Vanligen säges nu *Redo.* *På r. fötter,* på rediga fötter. Se *Redig.*

REDAKTION, redaktshón, f. 3. 1) Samlande, ordnande och utgifvande (af andras tal eller skrifter, af tidsningsartiklar, o. s. v.). — 2) Se *Tidningsredaktion.* [- action.]

REDAKTÖR, redaktör, m. 3. En, som ordnar andras skrifter till utgifvande. Jfr. *Tidningsredaktör.* [- acteur.]

REDAN, redann, adv. (af adj. *Reda*, färdig) 1) Betecknar, att en person eller sak är färdig,

beredd, till hands, fullbordad, då någon kommer, då något skall göras, o. s. v. *Han var r. der, när jag kom. Klockan är r. fyra; det blir således snart tid att gå. Det hade skett r. innan den tiden.* — Syn. Allredan. — 2) Förut. *Jag har r. sagt er det.* — 3) Till och med så snart som. *R. året derpå.*

REDANDE, n. 4. Se *Redning*.

REDARE, m. 3. 1) En, som reder (ull, silke, o. d.). — 2) R. ell. *Sheppsredare*, person, som äger ett eller flera fartyg, eller någon viss del deri. [Reddare.]

REDBAR, a. 2. (af *Reda*, räkna) *R-t mynt*, myntadt guld eller silver. *R. egendom* (egentl. som har penningvärde), egendom af värde. — 2) (om person) Som är ordentlig och söker göra rätt för sig. *En r. man.* — Säges äfv. om sak, t. ex.: *R. vandel, r-t uppförande*, o. s. v. — Syn. Dugtig, Bastant, Galant, Pålitlig.

REDBARHET, f. 3. 1) Verkligt, inre värde. — 2) (mest i plur.) Sak af värde. — 3) (i fråga om person) Redbar karaktär, redbart väsende.

REDD, f. 3. En på något afstånd ifrån hamn eller strand varande ankarplats.

REDEBOGEN, rödehågg, a. 2. neutr. — *ef.* (fordom *Redhuboin* ell. *Redhoboin*, af *Rheda* ell. *Rheid*, vagn, färd, och *Boin*, rustad, beredd) Se *Beredvillig*.

REDEBOGENHET, f. 3. Se *Beredvillighet*.

REDELIG, m. fl., se *Redlig*, &c.

REDELIGEN, adv. Se *Redligt*.

REDEMPTION, redämnatschön, f. 3. (lat. *Redemptio*) Återlösning.

REDERI, --ri, n. 3. Personer, som tillsammans äga ett eller flera fartyg.

REDERSKA, f. 1. Kvinna, som reder ull, silke, o. s. v.

REDGARN, n. 3. Garn af kamull. — *Sä. R-sstrumpor*.

REDIG, a. 2. 1) Säges om vissa ting, hvilkas särskilda delar äro väl skilda isär, så att de ej äro hoptofvade, trasslade, o. s. v. *En r. härfva*, lätt att reda. — 2) (fig.) Väl ordnad, ordentlig, klar, tydlig, begriplig, sammanhängande. *Afgifva en r. berättelse. R-a begrepp. Häfva ett r-t hufvud, ett r-t förstånd*, förmåga att tänka klart. *Hans hufvud är ej alldeles r-t*, han är ej rätt klok, har ej sitt fulla förnuftsbruk. *R-t tal, måtföre*, tydligt. *R-t tal*, äfv. väl sammanhängande. *På r-a fötter*, i god ordning. *Sätta på r. fot*, sätta i ordning, ordna. — 3) (om person) Som har fulla bruket af sitt förnuft. *Han är ej rätt r. Åter blifva r.*, komma till sans, förnuft.

REDIGERA, redischera, v. a. 1. (fr. *Rediger*, af lat. *Redigere*) 1) Samla, ordna och utgifva (andras tal eller skrifter); samla och ordna (bidragen till ett litterärt verk, en tidning, o. s. v.). — 2) Utarbета.

REDIGHET, f. 3. Ordning, tydlighet, klarhet, sammanhang; riktighet i tanke och omdöme; klart medvetande; fullt bruk af sitt förnuft.

REDIGT, adv. Med ordning, reda, tydlighet, klarhet, fullt sammanhang; klart, tydligt, riktigt; med system och metod. *Tala, tänka, uttrycka sig r.* *R. afgifva en berättelse. R. förklara något. R. framställa en vetenskap, en lära.*

REDLIG, a. 2. (af *Reda*, 1; således egentl.: punktlig att betala) 1) Som samvetsgrant söker att göra rätt för sig i handel och vandel. — 2) Se *Rättskaffens*. *En r. man.* Säges äfv. om sak, t. ex.: *R. vandel, r-t uppförande*. — 3) Uppriktig. *Min r-e vän!* Brukas i denna

mening ofta vid verskrifter i bref, t. ex.: *Din r-e vän och broder.*

REDLIGHET, f. 3. 1) Samvetsgrant bemödande att alltid vilja göra rätt för sig. — 2) Se *Rättskaffenshet*.

REDLIGT, adv. På ett redligt sätt, med redlighet.

REDLÖS, a. 2. Säges om ett fartyg, då det förlorat antingen mast, stång, bogspröt, eller något annat, som är oundgängligen nödvändigt för dess manövrering. *R-t skepp. Göra ett fartyg r-t.* — *Redlöshet*, f. 3.

REDNING, f. 2. Handlingen, förrättningen, då man reder. Se *Reda*, II.

REDO, redo, a. oböjl. Färdig, beredd. *Göra sig r.* — Adv. (bibl.) Se *Redan*.

REDO, f. sing. oböjl. (gam. höjd-kasus af *Reda*, IV) Räkenskaps, räkning. *Göra r. för något*, se *Reda*, IV. *Vara en r. skyldig för något*, vara skyldig att göra honom redo dertför. *Fordra r. af någon*, fordra, att han gör redo för sig.

REDOFORDRANDE, a. o. s. 3. Som fördrar redovisning. *En r. embetsman*.

REDOGÖRA, v. a. 2. (höjes som *Göra*) Se *Göra redo* (under *Reda*, IV). *R. för sin förvaltning*. — Part. pres. *Redogörande* brukas både såsom adjektiv och substantiv. *En r. uppborädsman. De r.* — *Redogörande*, n. 4.

REDOGÖRARE, m. 3. En, som redogör.

REDOGÖRELSE, f. 3. 1) Räkenskaps afgifvande för något, som man haft om hand, för ett uppdrag. *R. skyldig för något*. — 2) Skrift, hvori redogöres för något.

REDOVISA, v. a. o. n. 1. o. 2. Afgifva räkenskap för. *R. om händer hafda medel. R. för sin förvaltning*. — Part. pres. *Redovisande* brukas både som adjektiv och substantiv. *En r. uppborädsman. De r.* — *Redovisande*, n. 4.

REDOVISNING, f. 2. Se *Redogörelse*.

REDOVISNINGANSVAR, n. 3. Ansvar, hvarigenom man förbindes till redovisning.

REDOVISNINGSSKYLDIG, a. 2. Skyldig att redovisa. — *Redovisningsskyldighet*, f. 3.

REDS, Till reds, se *Tillreds*.

REDSKAP, n. 3. o. 3. (af *Reda*, II) Sak, föremål, som begagnas vid ett arbete, en förrättning. Bildar åtskilliga sammansättningar, såsom: Åkerbruks-, Trädgårds-, Fiskredskap, m. fl. — Skillnaden emellan *Redskap* och *Verktyg* är, att *Verktyg* är det, hvarmed något förfärdigas, tillverkas, *Redskap* deremot, hvarmed något förvärtas. — Syn. *Don*. — S. m. sing. (kollektivt) Samteliga tillhopsa hörande redskap. *All fiskredskapen*.

REDSKAPSHAMMARE, m. 2. pl. — *hamrar*. Hammare, hvarmed vid jernbruk gröfre redskap förfärdigas.

REDSKAPSLIDER, n. 3. Lider, der redskap förvaras.

REDSKAPSVAGN, m. 2. (artil.) Vagn, hvarpå verktyg, tillverkningsämnen och åtskilliga utredningspersedlar foras.

REDUCERA, v. a. 1. 1) Inskränka, nedsätta, indraga. *R. räntorna till en femtedel. R. en armé*. — 2) Förvandla, upplösa, sönderdela. *R. till stof.* — 3) (arit.) Förvandla tal till uttryck i annan sort. *R. 10 riksdaler till skillingar, 600 skillingar till riksdaler*. — 4) Förminska en figur eller sak efter viss uppgifven proportion. — 5) (kem.) Beröfva en oxiderad kropp dess syre och återfora den till sitt ursprungliga brännbara

tillstånd. — *Reducerande*, n. 4. o. *Reducering*, f. 2.

REDUKTION, reduchtschön, f. 3. 1) Inskränkning, nedsättning, indragning. — 2) Upplösning, sönderdelning i smärre delar. — 3) (arit.) Ett tals förvandling till uttryck i annan sort. — 4) En figurs eller saks förminskning efter viss uppgifven proportion. — 5) (kem.) Förrättningen, då kronan af från henne afsöndrad egendom. [-duct-]

REDUKTIONSPROF, reduchtschönsprov, n. 3. (kem.) Så kallas i proberkonsten, då man i en degel med kol reducerar en metalloxid, för att erhålla metallen. [-duct-]

REDUKTIONSRÄKNING, f. 2. Det slags räkningsätt, då man reducerar tal till uttryck i annan sort.

REDUKLIGATION, ---tschön, f. 3. (gram.) Förddubbling af en bokstaf eller en stafvelse.

REDUTT, -ütt, m. 3. (fr. *Redoute*) Slatet fältverk.

REEL, reäl, a. 2. (fr. *Reel*, af lat. *Realis*) 1) Verklig, väsendlig. *R. nytta*. — 2) Redbar. *En r. man*. — 3) Grundlig. *R-a insigter*.

REELT, reäl, adv. Redbart, grundligt, ordentligt. *R. gjordt arbete*.

REEXPORTATION, reäxpärtatschön, f. 3. Återutförelse.

REEXPORTERA, reäxpärtära, v. a. 1. Åter ur riket utföra (inkomna varor).

REF, f. 2. pl. *refvar*. I (i forspråket *Refvr*) Hopsodt garn, silke eller tagel, som begagnas till vissa fiskredskap. Deraf *Metref*, *Långref*.

REF, n. 3. II. (isl. *Rif*) Ett grund, som sträcker sig ut ifrån landet. — Bildar sammansättningarna *Sandref*, *Stenref*.

REF, n. 3. III. (t. *Rebe*) Stjeln, som på längre mellanrum slår rötter i jorden, och emellan dessa ställen mer eller mindre bägförmigt höjer sig ifrån densamma. Kallas äfv. *Refva*.

REF, n. 3. IV. (af *Rifva*) Rifvande, slitning. Deraf *Bukaref*, *Magref*.

REF, n. 3. V. (t. *Reff* ell. *Reef*; sjöt.) En eller flera mindre delar af ett segel, hvilka medelst sejsingar kunna sammanvikas eller upprullas och fastknytas så, att seglets vindfång derigenom minskas.

REFAKTIE, refäktisie, f. 3. (handelst.) Afdrag i betalningen för skadade varor.

REFBÄND, n. 3. (sjöt.) Dubbel segelduk, längs refhålen, till förstärkning för seglet.

REFBEN, n. 3. (anat.) Benämning på de krökta ben, som äro fastade vid de tolf öfversta ryggkotorna och med bröstbenet fram till bilden brösthålan.

REFBENSPIJELL, n. 3. Refben af sytu, stekta med sitt vidstående kött.

REFEKTORIUM, refäktorium, n. 3. pl. — *rier*. (lat. *Refectorium*, af *Reficere*, förfriska) Matsal i kloster.

REFERAT, --ät, n. 3. o. 3. Af referent afgifven berättelse.

REFERENDARIE, referändarie, m. 3. Den, som afgifver berättelse om innehållet af handlingarna i ett till högre rätt ifrån lägre inkommet mål.

REFERENT, referänt, m. 3. 1) Se *Referendarie*. — 2) En, som afgifver berättelse, t. ex. till en tidsningsredaktion, om förloppet af någon offentlig akt, en domstols förhandling, o. s. v.

REFERERA, v. a. 1. 1) Afgifva berättelse

om innehållet af handlingarna i ett mål, fördraga. — 2) *R. till*, hänföra, hänskjuta, hemställa till. — *Refererande*, n. 4. o. *Referering*, f. 2.

REFFELBALK, räff'lbalk, m. 2. Upphöjningen emellan tvenne refflor. [Räff-]

REFFELBÄNK, räff'lbä'ngk, m. 2. Maskin, der bösspipor förses med sina refflor. [Räff-]

REFFELBÖSSA, räff'lbö'ssa, f. 1. Bössa med refflad pipa. [Räff-]

REFFELFIL, räff'lfil, m. 2. Fil, böjd på särskilt sätt, för att kunna användas i fördjupningar. [Räff-]

REFFELGÄNG, räff'lgä'ng, m. 2. Den krökningen, refflorna hafva i en bösspipa. [Räff-]

REFFELKRUT, räff'lk'rut, n. sing. Fint krut, som begagnas till reffelbössor. [Räff-]

REFFLA, räfla, f. 1. 1) Smal jemubred fära, som går uppifrån ned på en pelare. — 2) Djup strömma på stjelken af vissa växter. — 3) Jemngående, smal fära, insänkt på vissa verktyg eller redskap. — *Refflor* på en bössa kallas de lika långt ifrån hvarandra uti loppet gjorda inskränningar, från svanskrufven till mynningen. [Räfla.]

REFFLA, räfla, v. a. 1. Åstadkomma refflor på ett föremål. *R. en pelare, en sked*. — *R-d*, part. pass. Brukas ofta nästan adjektivt, t. ex.: *R-d bössa*, som har refflor gående från botten till mynningen. — *Refflande*, n. 4. [Räfla.]

REFFLING, räfling, f. 2. 1) Aubringande af refflor. — 2) Refflorna på ett föremål. [Räffling.]

REFGRÄS, n. 3. En mossart af Lummersläktet. *Lycopodium annotinum*.

REFJAGRÄS, n. 3. Örten *Ranunculus repens*.

REFJERN, se *Rifjern*.

REFLEKTERA, refäktära, v. a. 1. (opt.) Återkasta. *R. ljusstrålarna*. — V. n. Efter-sinna, eftertänka. *R. öfver*, betänka, begrunda, öfverväga. *R. på*, taga i betraktande, fästa uppmärksamhet vid. — *Reflekterande*, n. 4. [Reflect-]

REFLEKTOR, refäktör, m. 3. (opt.) I pl. — tórär) Ett spegelinstrument, som begagnas, för att göra nattsignaler mera märkbara. [Reflector.]

REFLEX, refä'x, m. 5. Återsken, återstrålade.

REFLEXIBEL, refä'xib'l, a. 2. (opt.) Som kan återkastas eller studsa tillbaka.

REFLEXIBILITET, refä'xibilitét, f. 3. (opt.) 1) Vissa kroppars egenskap att återkasta ljusstrålarna. — 2) Ljusstrålars egenskap att kunna återkastas.

REFLEXION, refä'xion, s. f. 3. 1) (opt.) Ljusstrålars återkastning, återstudning; återspeglning. — 2) Begrundande, betraktelse. — 3) Förmågan att begrunda eller att anställa betraktelser. — 4) (fil.) a) Aktigivandet blott på den del eller det kännetecken, som återstår vid abstraktion. — b) (i vidsträckt bem.) En sammanfattning af alla tänkandens handlingar.

REFLEXIONSSPEGEL, refä'xionsspé'gl, m. 2. pl. — *speglar*. Spegel, som i viss vinkel sättes utanför ett fönster, så att man innanför i densamma kan se allt hvad som tilldrager sig utåt hela zatan.

REFLEXIV, refä'xiv, a. 2. (gram.) *R-t pronomen*, hvilket åsyftar samma person eller sak, som utgör meningens subjekt, t. ex.: *Sig, sin. R-t verb*, som genom ett åtföljande pronomen *Sig* uttrycker verkningens återgående på det verkande subjektet, t. ex.: *Beflita sig, nöja sig*. [—if.]

REFNING, f. 2. Förättningen, då jord eller segel refvas. Jfr. *Refva*.

REFORM, råvörnm, m. 2. Smärre sår i huden, som utbreder sig nästan ringformigt och icke gifver något verkligt var, utan merendels håller sig torrt och blott utspridar en skarp fuktighet, samt fjällas af, utan att dock gå bort. [Råform.]

Anm. Förmodas komma af fornt. *Reif*, ring, och *Orm* ell. *Wurm*, mask, således egentligen: ringmask.

REFORM, refårrm, m. 3. (fr. *Réforme*) Om-bildning, förbättring.

REFORMATION, refårrmatschön, f. 3. För-bättring. *R-en*, den genom Luther verkade för-bättring i kristna religionen, hvarigenom de ka-tolska missbruk, som deruti hade inritat sig, af-skaffades.

REFORMATOR, refårrmätårr, m. 3. (uttalas i pl. — törårr) Förbättrare; (särskilt) religions-förbättrare.

REFORMERA, refårrmæra, v. a. 1. (lat. *Re-formare*) Om-bilda, förbättra. — *Re-formerande*, n. 4. o. *Re-formering*, f. 2.

REFORMERT, refårrmært, a. 1. (egentl. part. pass. af *Reformera*) Förbättrad. *R-a religionen*, kristna läran, sådan den genom Calvin och Zvingli blifvit förbättrad och renad. — *S. c.* En, som bekänner sig till denna lära.

REFORMSGRÅS, råvörmsgrå's, n. 3. Se *Svalört* och *Råfmjolk*.

REFRAKTION, refractschön, f. 3. (opt.) Strålbrytning. [Refraction.]

REFRÅNG, refrå'ng, m. 3. (fr. *Refrain*) 1) Slutvers, som bör omsjungas. — 2) (fig.) Allt-jemt ett och samma talämne, ständigt samma trall.

REFSA, REFST, se *Råsa*, *Råst*.

REFSEJSING, m. 2. (skepp.) Sejsing, hvar-modelst ref sammanvikes eller upprullas och fast-knytes.

REFTALJA, f. 1. (skepp.) Ett slags talja, hvarmed vid refning stående liket upphalas mot rån.

REFUSERA, refysæra, v. a. 1. (fr. *Refuser*) Afslå, vägra; förkasta, försmå.

REFUTATION, refutatschön, f. 3. Veder-läggning.

REFUTERA, refutæra, v. a. 1. (lat. *Refutare*) Vederlägga.

REFVA, f. 1. (af *Råfva*) 1) Spricka, renna; äfv. skråma. — 2) (fig.) *Refvor*, skador, missbruk, oordningar. *Statens r.*

REFVA, v. a. 1. 1) (kameräl.) Afmåta samte-liga ågorna, som tillhöra en jordegendom, och affatta dem på karta, innan skatläggning sker. *R. jord, ågor.* — 2) (sjöf.) *R. segel*, förminska det genom ett eller flera refs uppvikande och fastknytande.

REFVEL, rev'l, m. 2. pl. *reflar*. (af *Ref*, II) Se *Sandrefvel*.

REFVIG, a. 2. Säges om en växt, som har refvor.

REGAL, -ål, a. 2. (lat. *Regalis*) Kunglig. *R-t pastorål*, som bortgifves af konungen. — *S. n.* ell. *Regale*, n. pl. *regalier*, kronans rättig-het till vissa förmåner. — *Regalier* betyder äfv.: konungavärdighetens ytre utmärkelsetecken (kro-nan, spiran, manteln, svärdet, åplet och bykeln). — *S. m. 3.* 1) En orgelstämma. — 2) Hög trä-ställning med lådor, på hvilken stilkasterna hvil-a i ett boktryckeri.

REGALERA, v. a. 1. (fr. *Regaler*, af lat.

Regalis, kunglig) 1) Pråktigt undfånga. — 2) (fig. fam.) Undfånga. Säges både i god och elak mening.

REGALFORMAT, regalårrmåt, n. 3. o. 3. Format af regalpappers storlek.

REGALIER, regalårr, 3. pl. Se *Regal*.

REGALPAPPER, regalårrpapper, n. 3. En papperssort af stort format, emellan Imperial och Median.

REGARN, se *Redgarn*.

REGEL, reg'l, m. 2. pl. *reglar*. I. Grof jern-ten, anbragt på ett lås, för att dermed innanföre stänga en dörr. *Skjuta r-n för, ifrån.* — Skrif-sättet *Rigel* är numera förådradt.

REGEL, reg'l, f. 1. pl. *reglor*. II. (lat. *Regula*) Uttryck af det, som för flera särskilda fall är eller bör vara gemensamt. Rättesnöre, föreskrift. *Grammatikalisk r. Reglor för lefnaden. Följa reglor. Lära, undervisa efter reglor. Ingen r. utan undantag.* — Har sammansättningarna *Lefnads-, Munk-, Ordensregel*, m. fl.

REGELBUNDEN, a. 2. neutr. — *el.* Enlig med reglor.

REGELBUNDENHET, f. 3. Enlighet med reglor.

REGELBUNDET, adv. Enligt, i öfverensstäm-melse med regel eller reglor.

REGELLÖS, a. 2. 1) Ej bunden af reglor. — 2) Se *Oordentlig*. — *Regellöshet*, f. 3. — *Regellöst*, adv.

REGEMENTE, rejemå'nnte, n. 3. o. 4. (fr. *Régiment*, af lat. *Regere*, regera) 1) Riksstyrelse, riksförvaltning. I denna mening nästan förådradt. — 2) Större truppafdelning, hvars befälhafvare kallas öfverste, och till antalet olika, vanligen bestående af två bataljoner. *Svenska regemen-terna räkna i allmänhet omkring 1000 man.* — *Ss. Regements-adjutant, -auditör, -chef, -fältskår, -kassa, -profoss, -gvar-termästare, -pastor, -stab*, m. fl. [Regi-mente.]

REGEMENTS-FÖRÄNDRING, rejemå'nnts ---, f. 2. — Se *Revolution*.

REGEMENTS-OFFICERARE, m. 3. Benäm-ning på de högre officerarne vid ett regemente, nämligen öfverste, öfverste-löjtnant och major.

REGEMENTS-TRUMSLAGARE, m. 3. Förste trumslagaren vid ett regemente, som har alla de andra under sig, undervisar i trumslagning, har sergens rang, går framför regements-musiken och bär som utmärkelsetecken en stor bambu-käpp med tjock knapp och silfver- eller guld-tofsar.

REGENERATION, rejeneråtschön, f. 3. 1) Pånyttfödelse. — 2) (teol.) Ny födelse. — 3) (fig.) Förnyelse, förbättring.

REGENERERA, rejeneræra, v. a. 1. Pånytt-föda; (fig.) förnya, omskapa, förbättra. — *Rege-nererande*, n. 4.

REGENT, rejå'nnt, m. 3. 1) Högste styres-man i ett rike. — *Syn.* Herrskare, Beherrskare, Herre, Regerande. — 2) Riksförståndare. — 3) *R-en*, benämning på en briljant ibland de fran-ska kronjuvelerna, utmärkt för sin vackra form och ovanliga klarhet.

REGENTINNA, rejå'nntinna, f. 1. Qvinna, som förer regeringen i ett land. — *Syn.* Herr-skarinna.

REGENTSKAP, rejå'nntskåp, n. 3. o. 3. Riks-föreståndarskap.

REGERA, rejæra, v. a. o. n. 1. (lat. *Regere*) 1) Styra, herrska, beherrska. *R. ett land, rike.*

Brukas ofta absolut, t. ex.: *i Ryssland r-r nu kejsar Nicolaus.* (Fig.) *Låta r. sig af fördo-mar.* — Förekommer i vissa svordomsuttryck, t. ex.: *Fan r.! Uin r.! R. och anamma!* m. fl. — 2) (gram.) Fordra viss kasus. — *V. n.* (fam.) Väsnas, stöja, rusa, rusta. — Part. akt. *Regerande* brukas ofta både adjektivt och substantivt, t. ex.: *En r. furste. De r.* — *Re-gerande*, n. 4.

REGERING, rejëring, f. 2. 1) Styrande, be-herrskaende. *Ett lands r.* — 2) (absolut) a) Offent-lig makt, inrättad att besfordra statens ändamål. *Hvem för r-en? R-en går i arf. Anträde till r-en.* — b) De personer, som i en konstitu-tional stat, jemte regenten, utöfva regeringsmak-ten. — *Syn.* Styrelse. — *Ss. R-somsorg, -stid.* — sår.

REGERINGSBÖRDA, f. 1. (fig.) Ett lands regering, med afseende på dermed förenade mödor och bekymmer.

REGERINGSFORM, --- få'rrm, m. 3. Grund-låg, som fastställer regerings och undersåters ömsesidiga rättigheter och skyldigheter, jemte sättet för regeringsmaktens utöfvande.

REGERINGSKONST, f. 3. Konsten att föra regeringen i en stat.

REGERINGSLÖS, a. 2. Utan regering, utan styrelse. — *Syn.* Anarkisk. — *Regeringslös-het*, f. 3.

REGERINGSMAKT, f. 3. Den offentliga makt, genom hvilken en stat styres.

REGERINGSMAXIM, --- i'm, m. 3. Grund-sats, som följes vid regeringen af ett land.

REGERINGSRÅD, n. 3. Se *Statsråd*. — *S. n. 3.* Ledamot af ett regeringsråd. — Ordet brukas endast i fråga om utländska stater.

REGERINGSSJUK, a. 2. Överdrifvet begär-lig efter regeringsmakten.

REGERINGSSJUKA, f. 1. Överdrifven lyst-nad efter att regera.

REGERINGSSÄTT, n. 3. Det olika sätt, hvarpå i allmänhet styrelsen utöfvas i ett sam-hälle. *R-et är antingen monarkiskt, aristokra-tiskt, demokratiskt, eller blandadt af dessa tre.*

Anm. Man bör noga skilja mellan *Regerings-sätt* och *Regeringsform*. Jfr. detta sednare ord.

REGERINGSTILLTRÅDE, n. 4. Tilltråde till regeringen i ett land.

REGERLIG, a. 2. (föga brukl.) Som låter styra sig.

REGERVERK, rejërværk, n. 3. Hela den meka-nik i ett orgverk, hvarigenom luften, vid tangenternas påtryckning, införes i piporna.

REGIE, régie, m. 3. Den åtgärd, hvarigenom staten, till förökande af sina inkomster, tillågger sig ensam och uteslutande rätt att tillverka eller försälja vissa allmänna behöfsartiklar.

REGIM, reschi'm, m. 3. (fr. *Régime*, af lat. *Regimen*) 1) Styrelse, förvaltning. — 2) Af läkare föreskrifven lefnadsordning i mat och dryck. — 3) (gram.) Ett ords ställning, såsom betingad af ett annat, af hvilket det regeras.

REGION, región, m. 3. (lat. *Regio*) 1) Trakt. — 2) Hvarf eller lager af luftkretsen. — 3) Större afdelning af himlahalvvet.

REGISSÖR, reschissö'r, m. 3. (fr. *Régisseur*, af lat. *Regere*, styra) Person, som vid vissa ut-ländska teatrar förvaltar teaterns artistiska an-gelägenheter, såsom val af pjäser, fördelning af rollerna, repetitioner, profning af inlemnade manu-skript, m. m. Vid svenska teatern har *Regis-sören* en mer underordnad befattning.

REGISTER, rejå'sst'r, n. 3. (lat. *Regesta*) 1) Innehållsförteckning. *Hålla r. öfver något. In-föra i r-tret.* — 2) Afdelning af människorösten. — 3) (i orgverk) a) Hvarje särskilt omgång af pipor ifrån de lägsta till de högsta tonerna. Kal-las äfv. Stämman. — b) Fyrkantig stång, som ut-drages eller tillslutes, för att öppna eller tillsluta lufthålten till de särskilda stämmorna. — 4) (fig.) Ramsa. *Ett långt r.* — Deraf: Syndaregister. — 5) (boktr.) Noggrann motsvarighet emellan af-trycken på begge sidorna af ett ark, så att rader och kolumnutlär stå precis midt emot hvar-andra.

REGISTRATOR, rejstråtrårr, m. 3. (uttalas i pl. — törårr) Tjenstemän vid domstolar och högre embetsverk, som emottager och iuregistrerar alla inkommande mål.

REGISTRATUR, rejstråtrått, f. 5. Bok, hvari alla inkommande mål inregistreras.

REGISTRERA, v. a. 1. Införa i register; äfv. uppsätta register öfver. — *Registrering*, f. 2.

REGLA, v. a. 1. Stänga genom regels för-skjutande. *R. en dörr.* — *Reglande*, n. 4. o. *Regling*, f. 2.

REGLEMENTE, -- mä'nnte, n. 4. (fr. *Règle-ment*, af lat. *Regula*, regel) Stadga, föreskrift, hvarigenom något regleras. *R. för en förrått-ning.* — Deraf: Tjenstereglemente.

REGLEMENTARISK, a. 2. 1) Som inne-håller stadgar eller derpå har afseende. — 2) Som grundar sig på reglementen och författ-ningar.

REGLEMENTERA, -- mä'nntæra, v. n. 1. Slösa med förordningar samt tillägg och förklar-ningar derå. — *Reglementerande*, n. 4. o. *Reglementering*, f. 2.

REGLER, reglær, f. 3. pl. Se *Månadsre-ning*.

REGLERA, v. a. 1. Efter reglor inrätta, ordna; stadga reglor, som af vissa personer, eller vid vissa inrättningar o. s. v., böra iakttagas; förordna, fastställa; bestämma, afgöra. — *Regle-rande*, n. 4. o. *Reglering*, f. 2.

REGN, rå'ng, n. 3. 1) Den naturföreteelse, då vatten i droppform nedfaller ur luften ifrån molnen. *Starkt, groft, smått, fint r. Gå ut i r. i r. och solskin.* (Ordspr.) *Efter r. låter Gud solen skina*, efter sorg kommer ofta glädje. — Bildar åtskilliga sammansättningar, såsom: *Sten-, Blodregn*, m. fl. — 2) (fig.) Säges om en stor mängd af tätt fallande likartade saker. *Ett r. af pilar, af kulor.* — Har sammansättningarna *Pilregn, Kulregn, Eldregn*, m. m.

REGNA, rå'ngna, v. impers. Säges om den naturföreteelsen, då regn faller. *Det r-r starkt, smått. R. i'n.* regna så, att droppar falla in genom tak, fönster eller annan öppning på hus. (Fig.) *R. eld, pilar, o. s. v.*, falla eldgnistor, pilar så tätt som regn. (Talesätt) *Om det ock r-de småsten*, om det än vore aldrig så svårt. — *Syn.* Duska, Daska. — *Regnande*, n. 4.

REGNAKTIG, a. 2. Som liknar sig till regn. *Vådret är r-t. Det ser r-t ut.* — *Regnak-tighet*, f. 3.

REGNBADD, n. 3. (fam.) Starkt regnande. *Vara ute i r-et.*

REGNBÅST, m. 3. Båst med regn.

REGNBY, m. 2. (sjöf.) By med regn. Jfr. *By*.

REGNBÅGE, m. 2. pl. — *bågar*. Luftföre-teelse, bestående i en större eller mindre cirkel-båge, som visar sig på himmelen, färgad af de